

DOKUMENTUMOK

A VOLT KIRÁLYI PALOTA HÁBORÚS VESZTESÉGEIRŐL ÉS ÚJJÁÉPÍTÉSÉNEK ELŐZMÉNYEIRŐL

Az alábbi közlemények a *Tanulmányok Budapest múltjából* XXVI. számában megjelent *Dokumentumok a budai vár 1945. évi ostromáról* című fejezetét folytatják és egészítik ki. A bemutatott források döntő többsége a Magyar Országos Levéltárban végzett kutatásaimból, valamint magángyűjteményemből származik.

A volt királyi palota háborús veszteségeinek részletes feldolgozása a várkapitányság – elsősorban Szabó László várkapitány – érdeme. Bár az ideiglenes nemzeti kormány rendelete¹ 1945. november 27-i hatállyal megszüntette a várkapitányság működését is, a palota háborús veszteségeinek felmérését még a felszámolásban lévő hivatal szakemberei végezték el, amelynek teljes anyagát most közöljük első alkalommal.²

E felmérés épületkárokra vonatkozó része kiindulási alapként szolgált a palota első újjáépítési tervváltozatának elkészítéséhez. A belső berendezések és műtárgyak veszteségeinek jegyzékei pedig ma is egyetlen hiteles forrása a palota elméleti rekonstrukciójának. A források közül unikális értéket képvisel a palota első emeleti teremsorának méretjegyzéke.

Az 1949 és 1985 közötti újjáépítés időszakában a palota rendeltetését az alábbi három felső szintű jogszabály rendelkezései határozták meg:

– Az 1949. évi XXV. törvény 49. §-ának 3. bekezdése³ szerint: „A legfőbb állami irányítás és kormányzás céljaira 130 millió forint beruházással Budapesten újjá kell építeni a fasiszta háborúban romba döntött várat”;

– A Gazdasági Bizottság 10.157/1958. (IX. 7.) számú határozatának 2. pontja⁴ szerint: „...a palotát a legfőbb kormányzati szervek reprezentatív kormányzati helyiségeinek befogadására, jelentős kulturális intézmények és egyes kisebb félforgalmú minisztériumok (főhatóságok) jövőbeni elhelyezésére alkalmas rendeltetéssel kell helyreállítani”;

– A Gazdasági Bizottság 10.327/1959. (XII. 30.) számú határozatának 1. pontja⁵ szerint: „A Palotát és környékét a főváros egyik művelődési központjává kell kiképezni”.

A fentiek alapján az újjáépítés során összesen hat tervváltozat készült, amelynek tartalmát és értékelését Kollányi Béla 1990-ben megjelent, *Az újjáépült Budavári palota* című könyve részletesen ismerteti (KOLLÁNYI, 1990). Ugyanakkor a szakirodalom még adós azoknak a forrásanyagoknak a közreadásával, amelyek a palota újjáépítését megelőző szakvéleményeket,⁶ állásfoglalásokat,⁷ valamint a Magyar Dolgozók Pártja felső vezetőinek e kérdésben kifejtett véleményét tartalmazzák.⁸

Az újjáépítés előzményei között különös értéket képvisel a várpalota Duna-parti látképének kialakítására kiírt zártkörű tervpályázat és a vár újjáépítését megtekintő lengyel küldöttség szakvéleménye.⁹

E forrásanyagok bemutatásával kíván a szerző hozzájárulni a szakirodalomban még fennálló hiányok pótlásához.

JEGYZETEK

1. Az ideiglenes nemzeti kormány 1945. évi 10120. M. E. számú rendelete (X. 24.) a kormányzó mellé szervezett Kabinetiroda megszüntetéséről a *Magyar Közlöny* 1945/186. számában.
2. A Kabinetiroda Gazdasági Hivatala iratainak Magyar Országos Levéltár-beli jelzete: K-588., 2. számú csomó.
3. 1949. évi XXV. törvény a Magyar Népköztársaság első ötéves népgazdasági tervéről az 1950. január 1-től 1954. december 31-ig terjedő időszakra (XII. 11.). Törvények és rendeletek hivatalos gyűjteménye 1949. évi kötet.
4. A MT Gazdasági Bizottsága 10.157/1958. (IV. 7.) számú határozata a budai volt királyi palota helyreállításáról. BM Polgári Védelmi Archivum, jelzete: X-264.
5. A Gazdasági Bizottság 10.327/1959. (XII. 30.) számú határozata a budai volt királyi palota rendeltetéséről. Magyar Országos Levéltár-beli jelzete: XIX-A-b-10327-1959.
6. Magyar Országos Levéltár-beli jelzete: K-588. Ezen belül dr. Csonka Pál szakvéleménye a 2. számú csomó, a Fővárosi Közmunkák Tanácsának szakvéleménye a 3. számú csomó őrzésében.
7. A Gazdasági Főtanács 1930/20/1949. (X. 19.) számú határozata a Várnegyed rendeltetése és műemlék jellegének megóvása tárgyában. Magyar Országos Levéltár-beli jelzete: XIX-A-10-1949. május 19.
8. Rákosi-titkárság iratai. Magyar Országos Levéltár-beli jelzete: M-KS-276-65/276. őrzési egység.
9. A várpalota Duna-parti látképének kialakítására kiírt zártkörű tervpályázat anyaga és a vár újjáépítését megtekintő lengyel küldöttség szakvéleménye magángyűjteményből származik.

A VOLT KIRÁLYI PALOTA HÁBORÚS VESZTESÉGEI

ÉPÜLETKÁROK

J e l e n t é s .

a budai várpalota és a hozzátartozó épületek háborús események okozta káraitól.

A volt királyi várpalota ma, a háborús események következtében, úgyszólván romokban hever. Óriási az az anyagi kár, mely a várpalota és a hozzátartozó egyéb épületek, az u. n. Szent Korona javak pusztulásával a nemzetet érte. Becslések szerint ez a kár 1938. évi pénzértékkel mérve 41.595.900 pengő összeget tesz ki, amely összeg az egész ingatlan vagyon mintegy 54,46 %-ának felel meg.

Bármilyen mértékű is az anyagi károsodás, annál nagyobbak és jelentékenyebbek tekinthető az a veszteség, amely nemzeti és kulturális szempontból érte az országot.

A várpalota rendeltetésének jelentőségénél, multjánál, méreteinél fogva is, az ország első épületének volt tekinthető. Helyén valaha a dicső, magyar nemzeti királyok palotája állott, melyet az országot ért sorscsapások megsemmisítettek. Ezen a helyen III. Károly király és Mária-Terézia királynő új palotát építettek. Ez a palota alakult át később királyi palotává s ez a Hildebrand Lucas féle királyi palota fejlődött Ferenc József uralkodása idején Hauszmann Alajos tervei szerint a mai királyi palotává.

A várpalota a régi Mária Terézia korabeli palota architektónikus tagozatait és homlokzat osztását megtartva és tovább fejlesztve, hatalmas méretű palotává fejlődött és nagyobb terjedelmében is stílusos jelleget nyert. Méretével, majestétikus tömegével a lehető legszerencsésebb módon helyezkedik el a várhegy domborulatán, erős és uralkodó hangsúlyt adva Budapest városképének. Az épület tömegjátéka városképi és látképi szempontból oly annyira jelentős, hogy e nélkül Budapest alig képzelhető el. Fekvése, méretei, rendeltetését külső és belső kialakításában is eláruló kiképzése folytán, az épületet a közvélemény is műemléknek nyilvánította, annak ellenére, hogy ezen építési korban keletkezett egyéb, művészi szempontból is igen jelentős építmények nem minősülhetnek műemléknek. A várpalota értéke és jelentősége azonban vitathatatlan.

Legrégibb részének, a Mária Terézia korabeli déli szárnyak termei, eredeti belső kiképzésükkel, franciás rokokó aranyozott díszítéseikkel, kiképzésük hangulatával és jellegével, a várpalota művészi szempontból is legértékesebb részei voltak. Az ujabban épült belső terek gazdag, előkelő mértékűt tartó kiképzései sem tévesztették el hatásukat. A lázas alkotás és fejlődés korát élő nemzet legvirágzóbb ipara minden téren olyan minőségű és értékű remeket alkotott, amelyhez mérhető ma elképzelni sem lehet. S az épület művészi értékét nagy mértékben emelték a belső berendezési tárgyak, műtárgyak, a legelső, magyar szobrász és festőművészek mű-

vészi alkotásai is. A palota dunai oldalán levő hatalmas I. emeleti reprezentációs termein végig-vonulni, annak szépségeit élvezni s onnan a Duna királynőjének, Budapestnek a világ egyik legszebb fekvésű városának megkapó, monumentális szépségű panorámájában gyönyörködni, a világot járó legelőkelőbb idegenek számára is, felejthetetlen élményt jelentett.

A veszteség listáján ott szerepel még a várpalotához szervesen hozzátartozó műemlékek pusztulása is.

Ide sorolandók a várkert építményei, a várkert függő kertjeit, terraszait, támasztó régi, középkori bástyák, tornyok várfalak pusztulása, a várkertben festői csoportosításban elhelyezett régi középkori és barokk műemlékek, töredékek, épületmaradványok sérülései is. Emlékezzünk meg a várhegyet és várkertet a dunai oldalon lezáró, változatosságában és eredetiségében oly érdekes és vonzó Várbazársorral, pergolás, lejtős, ékes pavillonokkal és palotaszerű épületekkel tagolt építményről, nemkülönben az ezekkel szinte egybeforrott Várkert Kioszkról, Ybl Miklós mester teljes művészi értékű remekeiről is.

Soroljuk ide végül a gödöllői kir. kastélyt is, a legvirágzóbb barokk kor kastélyépítészetének gyöngyét is, amely régi művészi szépségével, kertjének, külső és belső kiképzésének nemes hangulatával, a háborús események következtében aligha fogja többé az élő nemzedéket gyönyörködtetni.

Kétségbevonható-e az a pótolhatatlan erkölcsi és kulturális veszteség, amely a nemzetet, röviden leirt értékeinek pusztulásával érte?

Budapest, 1946. január hó

[Szabó László]
várf kapitány.

J e g y z ő k ö n y v .

Felvettük Budapesten a várpalotában 1946. évi január hó 18. 19. és 22-én.

Tárgy: A Magyar Szent Korona tulajdonát képező budai várpalotát és melléképületei, valamint tartozéképületeiben a háborús események következtében okozott épületkárok megállapítása.

Jelen vannak: az Országos Építésügyi Kormánybizottság és Budapest Székesfőváros Közmunkák Tanácsának képviselőiben: Jankó Gyula min. tan., Pogány Frigyes főmérnök, Hermány Géza műsz. tanácsos Budapest Székesfőváros Tűzoltóőparancsnoksága kiküldöttje Szilágyi Miklós alparancsnok, a Kabinetiroda felszámoló hivatala kiküldetésében Szabó László várf kapitány.

Szabó László várf kapitány előadja, hogy a Magyar Központi Statisztikai Hivatal 2572/1945. szám alatti felhívásában foglaltak megfelelő kárfelvétel folyamatban van. A Magyar Szent Korona tulajdonát képező budai várpalota és egyes tartozéképületei a Műemlékek Országos Bizottsága által nyilvántartott műemléknek nyilvánított épületek és mint ilyenek a kulturális javakban előállott károkat összeíró bizottság munkakörébe tartoznak, amely bizottság ezekre vonatkozólag úgy döntött, hogy az ezekben okozott háborús károk általános összefoglaló leírását és a károk kulturális jelentőségének kidomborítását tartja elsősorban fontosnak.

Ezzel szemben f. hó 15-én a Magyar Pénzügyminisztérium megbízottjával Szigethy Gyula osztályfőnökkel, Ghimesy László és Supka Ervin osztálytanácsosokkal, a Magyar Statisztikai Hivatal képviselőivel folytatott tájékoztató megbeszélés alkalmával megállapítást nyert az a követelmény, hogy elengedhetetlenül szükséges az épületeket ért károk részletes összegszerű felvétele és megállapítása is, a károkozás körülményeinek megfelelő csoportosításában. Ezen kárt felvevő munka keresztül vitele szakértőkből álló bizottság útján biztosítható, miért is ezen bizottság a mai napra helyszíni szemlére összehivatott.

Fenti megbízottakból álló bizottság a károkat felvevő munka programját és módszerét általánosságban megvitatta és egyhangu határozattal megállapodott a munka alábbi módozataiban.

A várpalota épületének értékelése a beépített légköbméter alapján történjék olyan módon, hogy a palota különlegesebb szerkezeteinek, de legegyszerűbb kiviteli módozatainak, belső falvakolatok, vakolt homlokzatfelületek és az egyszerűbb belső kiképzések tekintetbe vételével és az 1938. évben kialakult árviszonyok szerint pengőben megállapított légköbméter egységár alapján kiszámított értékhez hozzáadassanak még, mint különösen jelentékeny értékőbbletet képviselő tényezők:

A./ a tetőszerkezetek és fedélhíjazatok;

B./ a gazdagabb padlóburkolatok;

C./ mennyezet kiképzések;

D./ oldalfalburkolatok;

E./ figurális díszítő szobrásmunkák és

F./ faragottkő homlokzat kiképzések felülfizetési értékei is olyan mértékben, amely mérték a palotát, az általánosan ismert legelsőrangú kivitel szerint épült épületekkel szemben is, megkülönböztetett értékűvé teszi.

Ezen különlegesebb értéket képviselő munkacsoportok részleteit és részletértékeit a jegyzőkönyv mellékletét képező kimutatás foglalja magában.

A háborús események okozta károk megállapítása becslés alapján történik. Tekintettel arra, hogy a károk az épületet nem egyenlő mértékben rongálták meg, az épület a szenvedett károknak megfelelően 4 csoportba osztandó és ezen csoportok kárányai 85,

65, 45, és 25 %-ban állapítottak meg. Az épületet ért károsodás felosztását a jegyzőkönyvhöz mellékelte vázlat szemlélteti. A tényleges károk megállapításánál a % szerinti általános károkon felül tekintetbe vehető még az érték többletet jelentő A./ - F/ alatti munkákban szenvedett különlegesebb kármennyiség is.

A várpalota tartozéképületeinél a kárbecslés az általánosan szokásos %-os arány szerint állapították meg, kivéve az Ybl Miklós téri épületeket, melyek kárbecslésénél tekintetbe vettek azok különlegesebb esztétikai értéke és műemlék jellege is.

A bizottság a károknak a károkozók szerinti csoportosítását, miután annak tagjai előtt a károk egymásutánja, időpontjai és körülményei nagyrészt ismeretlenek, hatáskörön kívül állónak tekinti. A bizottság azonban felkéri Szabó László várkapitányt, hogy az épületkárok, károkozók szerinti csoportosítását, mint a körülmények közvetlen ismerője saját hatáskörébe állítsa össze.

Ezen jegyzőkönyv, mellékleteivel együtt 5 drb. egyező példányban vététt fel, amelyből 3 példány továbbítás és felhasználás végett a Kabinetiroda felszámoló hivatalát, 1 - 1 példány pedig az Országos Építésügyi Kormánybizottságot illetve a Budapest Székesfővárosi Közmunkák Tanácsát és a Tűzoltóőparancsnokságot illeti.

Budapest, 1946. január hó 22-én.

Országos Építésügyi Kormánybizottság
Éa Budapest Székesfővárosi Közmunka-
Tanácsának megbízottjai:

[Jankó Gyula]
min. oszt. tan.

[Hermány Géza]
műsz. tanácsos

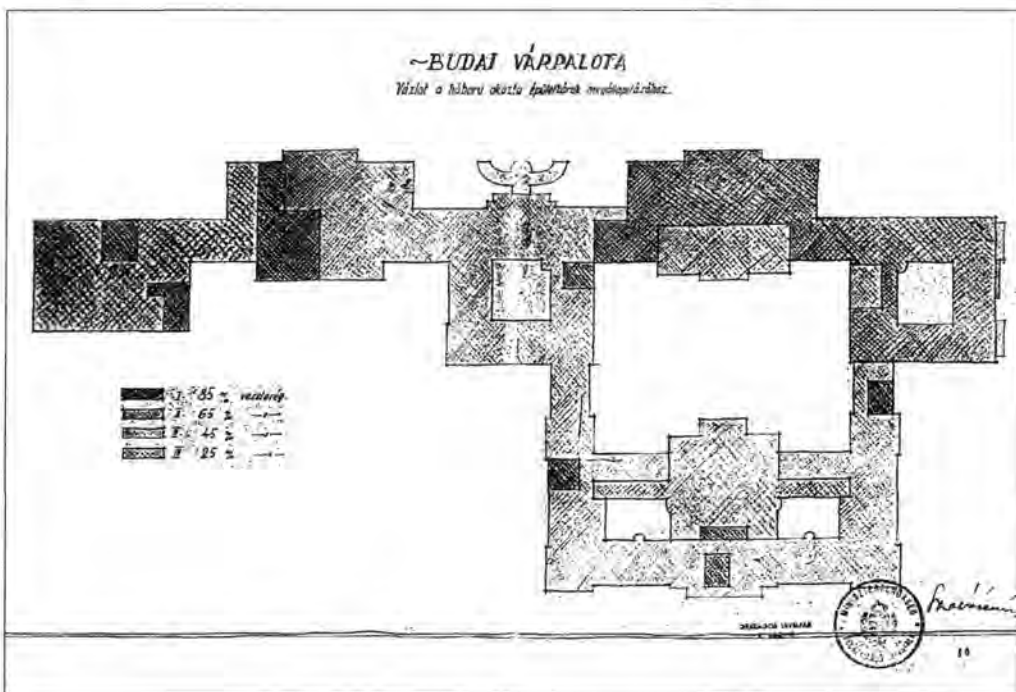
[Pogány Frigyes]
főmérnök

Budapest Székesfőváros
Tűzoltóőparancsnokságá-
nak megbízottja:

[Szilágyi Miklós]
alparancsnok:

A Kabinetirodát felszámoló hivatal
kiküldöttje:

[Szabó László]
várkapitány.

A jegyzőkönyv melléklete: az épületet ért károsodás felosztása.

A budai várpalota háborus események következtében okozott kárai.

A. Tetőzet.

- 1./ Dunai oldal déli rizalít, déli épületszárny, Krisztinavárosi épületszárny és csatlakozó rész, kápolnaudvar körüli épületszárnyak tetőzete teljesen leégett.
- 2./ A kupola vasszerkezetre szerelt fedélhájazata és deszkaburkolata lövedékek és repeszhatások következtében megsemmisült.
- 3./ Északi szárnyon, nagyterem feletti függesztőműves fedélszerkezet a terület 50 %-ában megsemmisült.
- 4./ Északi szárny tetőzete és mansard kupolái rongáltak, de sérült szerkezeti elemek kiváltásával, helyrehozhatók, deszkaburkolatai pótolhatók és kiegészíthetők.

B. Bombatalálatok.

- 1./ Északi szárny, előcsarnok mennyezete, falpillérei beomlottak,
- 2./ " " melléklépcsőháza teljes magasságban rombadölt.
- 3./ " " belső traktusának pinceboltozatai, részben falai felhalmozott lőszer robbantása következtében összeomlottak.
- 4./ " " belső sarokrésze, főfalak, erősen rongáltak
- 5./ " " táncterem északi fele nagyobb bombatalálat következtében tönkrement. Rabitzmennyezet szerkezete, az azt tartó függesztőművel beomlott, belső kiképzése erősen sérült, alatta levő kazánház és folyosó boltozatai, pillérei erősen rongáltak.
- 6./ " " táncterem előtti erkély 2 oszlopa földszinti pillére leomlott.
- 7./ " " dunai oldalon, buffet fölötti északi rizalitsorok III-ik emeleti főfalai és válaszfalai leomlottak, III. em. földem beomlott.
- 8./ Kupola alatti Habsburg terem, rabitzboltozata, Lotz freskóval, cca 3 m² területen sérült, belsőterben repeszdarabok és a padló égése okozta sérüléseket.
- 9./ A kupoladob falazatai, faragottkő párkányai, ablakok közötti pillérek erősen megsérültek, kisebb leomlás veszélyével fenyegetnek.
- 10./ Kápolnaszárnyban volt u.n. kriptalépcső beomlott.
- 11./ Kápolna 5 csehboltozat mezőjét bombák átütötték, megrongálták, kápolna belső tere kisebb sérüléseket szenvedett.
- 12./ Diplomata lépcső feletti boltozatot bomba átütötte, felette levő II-ik emeleti rész beomlott, lépcsőház egyik oldalán erősebben sérült.
- 13./ Zenta terem feletti mennyezetet bomba összedöntötte, dunai és udvari oldalon egy-egy pillér falazatot erősen megrongálta, II-ik em. falakat tartó vasszerkezetek sérültek.
- 14./ Habsburg terem déli terraszának egy homlokzati oszlopa összeomlott.
- 15./ Déli rizalít középrészén, északi könyvtárterem feletti, lépcsőház rombadölt.
- 16./ Déli rizalít oszlopos erkélyének déli sarka, két oszlopállással rombadölt.
- 17./ Déli rizalít és déli szárny sarka, külső kőfala beomlott.
- 18./ Összekötőszárny I-ső emeletén lévő Szent István terem megsemmisült.
- 19./ Krisztinavárosi szárnyban, udvari sarokrészen, II-ik em. helyiség fölötti mennyezet beomlott.
- 20./ Krisztinavárosi szárnyban déli patkólépcső földszint alatti főfala beomlott.
- 21./ Krisztinavárosi szárny belső udvari traktus első emelet fölötti mennyezeti válaszfalai, mellékhelyiségei összeomlottak.
- 22./ " " Hunyadi terem feletti mennyezetek erősen sérültek, a terem mennyezete félerészben, belső kiképzése teljesen megsemmisült.
- 23./ " " főlépcsőcsarnok pihenőjének közepe beomlott, lőszerrobbanás következtében lépcsőfalak erősen rongálódtak.
- 24./ " " Korona pánccéltérlem megsemmisült.
- 25./ " " nagy udvari sarokrészen, erősebben sérült II-ik emelet feletti mennyezetrész beomlott.
- 26./ A főépület dunamenti, déli nyugati és északi homlokzatai, nagy udvari és belső udvari homlokzatai, számtalan kisebb nagyobb belövést kaptak, atikák vakolt és faragottkő homlokzati kiképzések, igen sok kisebb vagy jelentékenyebb, de helyreállítható sérüléseket, károkat szenvedtek.

C. Tűzvészek okozta belső károk.

- 1./ A Mária Terézia korabeli épületrész dunai részén a déli rizalítban és a déli szárnyban levő fa mennyezetek, I. II. és III. em. fölötti a földszint feletti boltozatokig kiégtek.
- 2./ Ezen épületrész I-ső emeletén levő fogadótermek, királyi és királynéi lakosztályok, II.-ik emeleten lévő vendéglakosztályok. III.-ik emeleti tisztai és alkalmazotti szobák, belső kiképzésükkel berendezéseikkel együtt megsemmisültek.
- 3./ Szertartási terem /trónterem/ stukkómennyezete leomlott, oldalfalai kisebb mértékben sérültek.

- 4./ Táncterem melletti volt buffetterem stukkó mennyezete leomlott oldalfalai kisebb mértékben sérültek.
 5./ Északi szárnyban táncterem előtti Habsburg terem felé eső fogadó és előterem, faburkolatai stukkó mennyezetei, parkettpadlozatai leégtek.
 6./ Krisztinavárosi szárny földszinti és emeleti termeinek asztalosmunkái, falburkolatai, és stukkó mennyezetei /kivéve a lépcsőcsarnokot, diszfolyosókat, előcsarnokokat és néhány II-ik emeleti termet/ leégtek.
 7./ Krisztinavárosi szárny alagsori és pincésori helyisége asztalosmunkái, berendezései beégtek.

Budapest, 1946. január hó

[Szabó László]
 várkapitány

K i m u t a t á s

a budai várpalota értéktöbbletet jelentő különlegesebb kiképzéseiről és az azokban szenvedett háborus károkról.

Megnevezés	Mennyiség m ³ , m ² , db.	Eredeti érték Egys. ár	Összeg	Károsodás %	Értéke
A./ Tetőzet és fedélhéjjazat.					
1. Kupolaszerű mansard saroktetők 14 db.	3.584.-	110.-	394.200.-	-	-
" " "	1.024.-	110.-	11.200.-	25	2.800.-
" " "	2.560.-	110.-	28.200.-	100	2.800.-
2. Eizalítók fölötti kettős mansard rész	2.993.-	400.-	1.197.200.-	-	-
" " "	912.-	400.-	364.800.-	40	145.900.-
" " "	1.649.-	400.-	659.600.-	100	659.600.-
Északi szárny függesztőművel	442.-	580.-	256.400.-	100	256.400.-
3. Kupola vasszerkezetre szerelt burkolata és héjjazata	154.-	900.-	138.600.-	80	110.900.-
Összesen:			1.730.000.-		1.178.400.-
B./ Padlóburkolatok.					
1. Faragott márványlapburkolatok	965.-	140.-	135.100.-	15	21.300.-
2. Régi intarziás táblás parketta	1.900.-	200.-	380.000.-	100	380.000.-
3. Újabb intarziás táblás "	2.635.-	125.-	329.400.-	80	263.500.-
4. Mintás, tölgyfa táblás "	9.400.-	60.-	564.000.-	90	507.600.-
Összesen:			1.408.500.-		1.382.400.-
C./ Mennyezetkiképzések.					
1. Díszített fehér stukkó mennyezet	6.650.-	60.-	399.000.-	90	359.100.-
2. Régi aranyozott díszítésű stukkó mennyezet	1.535.-	140.-	214.900.-	100	214.900.-
3. Stukkó mennyezet aranyozott gazdag díszítéssel	1.055.-	250.-	263.700.-	100	263.700.-
4. Szt. István terem, faragott intarziás tölgyfa mennyezet	84.-	500.-	42.000.-	100	42.000.-
5. Hunyadi Mátyás terem, színes, aranyozott rozettás	105.-	600.-	63.000.-	100	63.000.-
6. Bálterem, fiókboltozatos, stukkó mennyezete	670.-	2.000.-	1.340.000.-	-	-
" " "	335.-	2.000.-	670.000.-	40	268.000.-
" " "	355.-	2.000.-	670.000.-	100	670.000.-
7. Buffetterem stukkó mennyezete	520.-	1.000.-	520.000.-	100	520.000.-
8. Szertartási terem aranyozott stukkó mennyezete	300.-	1.300.-	390.000.-	100	390.000.-
9. Habsburg terem rabitzboltozata freskó nélkül	230.-	60.-	13.800.-	10	1.400.-
Összesen:			3.246.400.-		2.792.100.-
D./ Falburkolatok.					
1. Színes és fehér műmárványfalburkolatok	3.566.-	250	891.500.-	50	445.800.-
" " "	1.162.-	250	290.500.-	60	174.300.-
" " "	530.-	250	132.500.-	20	26.500.-
" " "	1.563.-	250	390.800.-	10	39.100.-

2. " műmárványburkolat aranyozott diszitással	1.550.-	400	620.000.-	50	310.000.-
" " aranyozással	1.300.-	400	520.000.-	20	104.000.-
3. Faragott fehérre festett faburkolat	631.-	400	252.400.-	15	37.900.-
" " "	840.-	400	336.000.-	100	336.000.-
4. Faragott aranyozott díszű faburkolat	1.200.-	550	660.000.-	100	660.000.-
5. Szent István terem, faragott, aranyozott tölgyfa-burkolat	100.-	600	60.000.-	100	60.000.-
6. Hunyadi terem faragott renaissance tölgyfa-burkolat	125.-	550	68.800.-	100	68.800.-
7. Selyemszövet kárpitburkolat faragott lambéria	9.929.-	250	2.482.200.-	100	2.482.200.-
Összesen:			6.704.700.-		4.844.600.-

E./ Figurális diszitő szobrásmunka.

1. Szabadon álló 3 alakos szoborcsoportozat	3		120.000.-	70	84.000.-
2. Kupola dobján 3 " "	4		120.000.-	80	96.000.-
3. Timpanon szoborcsoportozata sok alakkal			150.000.-	70	105.000.-
4. Szabadon álló egyes szoboralak	22		1.830.000.-	100	1.830.000.-
5. Fülkében álló egyes " "	6		90.000.-	60	54.000.-
6. Mátyás király szökőkút bronz, több alakkal			360.000.-	45	162.000.-
7. Nagy udvarban bronz szoborcsoportozat	2		200.000.-	10	20.000.-
8. Domborított díszvázák a Habsburg terrasza	20		80.000.-	70	2.407.000.-
9. Spialter díszöntvények a homlokzatokon	36		72.000.-	60	43.200.-
10. Habsburg lépcső kettős hermái	2		20.000.-	60	12.000.-
Összesen:			3.042.000.-		2.462.200.-

F./ Faragottkő homlokzat kiképzések.

1. Krisztinavárosi szárny, külső homlokzat	435.-	300	130.500.-	60	78.300.-
" " "	672.-	300	201.600.-	25	50.400.-
" " "	628.-	300	188.400.-	20	37.700.-
" " "	9.372.-	300	2.811.600.-	15	421.800.-
2. Nagyudvar homlokzatai	351.-	300	105.300.-	15	15.800.-
" " "	2.117.-	300	635.100.-	10	63.500.-
" " "	2.759.-	300	827.700.-	6	49.700.-
" " "	1.654.-	300	496.200.-	5	24.800.-
3. Dunai homlokzat rizalitjainak kiképzése	1.196.-	300	358.800.-	40	143.500.-
4. Bálterem palotauti kiképzése	390.-	300	97.000.-	50	48.500.-
5. Attika mellvédek "	1.250.-	600	750.000.-	45	337.500.-
Összesen:			6.602.200.-		1.271.500.-

Összesítés:

	Eredeti felülírási érték P.	Háborus károsodás értéke P.
A./ Tetőzet és fedélhéjazat	1.730.000.-P	1.178.400.-P
B./ Padlóburkolat	1.408.500.-P	1.382.400.-P
C./ Mennyezetkiképzések	3.246.400.-P	2.792.100.-P
D./ Falburkolatok	6.704.700.-P	4.844.600.-P
E./ Figurális diszitő szobrásmunka	3.042.000.-P	2.462.200.-P
F./ Faragottkő homlokzat kiképzések	6.602.200.-P	1.271.500.-P
Összesen:	22.733.800.-P	13.931.200.-P

Budapest, 1946. január hó 23-án.

Szabó László

Országos Építészeti Kormánybizottság
és Budapest Székesfőváros Közmunka
Tanácsának megbízottai:
Jankó Gyula
Pogány Frigyes

Budapest Székesfőváros Tűz-
oltóparancsnokságának meg-
bízottja:
Szilágyi Miklós

K i m u t a t á s .

**A Magyar Szent Korona tulajdonát képező épületek értékeiről
és háborus veszteségeiről.**

Az épület megnevezése	Az épület értékének megállapítása			Háborus kár	
	Beépített m ²	Egys. ár	Összes érték	%	Érték pengő
I. Várpalota melléképületei.					
1. Felsőistállóépület és gépkocsiszin	58.740	60.-	3.524.400.-	75	2.643.300.-
2. Főörségépület	5.760	80.-	460.800.-	30	138.200.-
3. Tartalékistállóépület	10.045	40.-	401.800.-	80	321.400.-
4. Lovarda	11.400	35.-	399.000.-	40	159.600.-
Összesen:			4.786.000.-		3.262.500.-
II. Kertészet épületei.					
5. Nagy pálmaház	2.880	50.-	144.000.-	90	129.600.-
6. Kis pálmaház és cactus folyosó	749	40.-	30.000.-	50	15.000.-
7. Tenyésztőházak középfolyosóval	2.004	40.-	80.200.-	100	80.200.-
8. Narancsház	550	40.-	22.000.-	100	22.000.-
9. Orchideaház	423	40.-	16.900.-	60	10.100.-
10. Azaleaház	570	40.-	22.800.-	70	16.000.-
11. Igazgatói lakóépület és fűtőház	1.220	20.-	24.400.-	100	24.400.-
12. Kazánház és ügyeletes szobák	1.024	30.-	30.700.-	30	9.200.-
13. Istállóépület és szerszámkamra	560	40.-	22.400.-	40	9.000.-
14. Budaörsi út 71. sz. telep lakóházzal	1.250	20.-	25.000.-	30	7.500.-
15. " " üvegház és szerszám kamra	180	30.-	5.400.-	90	4.900.-
Összesen:			423.800.-		327.900.-
III. Várkert épületei és építményei.					
16. Kerti pavillon /parasztház/	540	60.-	32.400.-	80	25.900.-
17. Téli kert, lépcsőpavilon és üvegfolysó	2.900	50.-	145.000.-	60	87.000.-
18. Déli kert diszlepcső	836	400.-	344.400.-	80	267.500.-
19. Déli bástyafal és bástyatorony m ²	340	50.-	17.000.-	80	13.600.-
20. Ujvilágkert támfalai m ²	270	50.-	13.500.-	50	6.800.-
21. Oriáslepcső és déli dunai bástyafal m ²	220	100.-	22.000.-	60	13.200.-
22. Öntőházkert támfala és lép cső m ²	820	50.-	41.000.-	60	24.600.-
23. Északi dunai bástya és tám fal, pergola	180	100.-	18.000.-	80	14.400.-
24. Összekötőlepcső felsőterraszról	116	300.-	34.800.-	80	27.800.-
25. Savoyai szobor előtti lépcsőzet és diszkút m ²	1.108	200.-	221.600.-	60	133.000.-
26. Nyulkert támfala m ²	105	200.-	21.000.-	70	14.700.-
27. Váralja utcai támfalak m ²	180	200.-	36.000.-	70	25.200.-
28. Palotauti és szerpentin uti támfalak	185	200.-	37.000.-	40	14.800.-
29. Szent György téri diszlepcső és diszkerítés m ²	360	500.-	180.000.-	40	72.000.-
30. Habsburg lépcső	685	300.-	205.500.-	60	123.300.-
31. Faragottkő terrasz mellvédek	645	600.-	387.000.-	80	309.600.-
32. " " " " fm.	865	400.-	346.000.-	80	276.800.-
33. Felsőterasz szökőkútjai			36.000.-	40	14.400.-
34. Középkert szökőkútjai			50.000.-	50	25.000.-
35. Ujvilágkert szökőkútjai			30.000.-	40	12.000.-
36. Alsó diszkút			46.000.-	50	23.000.-
37. Szabadon álló /Stöckl/ lépcső	705	150.-	102.700.-	40	41.100.-
Összesen:			2.356.900.-		1.585.700.-
IV. Budapesti lakóházak és tartozéképületek.					
38. I. ker. Attila utca 19. sz. lakóépület	5.743	25.-	143.600.-	90	129.200.-
39. I. ker. Attila krt. 4. sz. testőr tiszt épület	14.573	35.-	510.100.-	60	306.100.-
40. " " " " 6-10. Bessenyei testőrlakt.	14.487	35.-	507.000.-	40	202.800.-
41. " " " " Váralja utca 16. sz. lakóépület	3.000	30.-	90.000.-	60	54.000.-

41. I. ker. Váralja utca 16. sz. melléképületek	628	15.-	9.400.-	60	5.600.-
42. I. ker. Váralja utca 20. sz. lakó és irodaépület	10.693	30.-	320.800.-	90	288.700.-
43. VI. Andrássy út 117. sz. lakóépület	9.171	45.-	412.700.-	60	247.600.-
44. " " melléképület	2.523	25.-	63.100.-	25	15.800.-
45. I. ker. Ybl Miklós tér 2. sz. lakóépület	11.565	35.-	404.800.-	45	182.100.-
46. " " 5.	14.125	40.-	565.000.-	15	84.800.-
47. " " 6.	11.187	40.-	447.500.-	35	156.600.-
48. " " 9. Várkert Kioszk	5.083	60.-	305.000.-	35	106.700.-
49. " " Várbazársor és pavillonok	16.000	30.-	480.000.-	60	288.000.-
50. Diszfeljáró középső pavillonja	450	70.-	31.500.-	50	15.800.-
51. Ybl Miklós téri diszfeljáró	339	600.-			
	678	50.-	237.300.-	40	94.900.-
Összesen:			4.527.800.-		2.178.700.-

V. Vidéki épületek.

Gödöllő

52. Kir. Kastély és hozzáépített épületszárnyak	50.756	50.-	2.791.600.-	15	418.700.-
53. Tiszti lakóépület	3.823	30.-	114.600.-	10	11.500.-
54. Öreg és új istállóépület	4.728	25.-	117.500.-	10	11.800.-
55. Laktanyaszárny és sörházépület, garage	9.775	25.-	244.400.-	10	24.400.-
56. Mosóház, raktár, gépház és gazd. épületek	5.172	20.-	103.400.-	10	10.300.-
57. Kabinetirodai épület	3.361	30.-	100.800.-	15	15.000.-
58. Gondnoki épület	1.529	25.-	38.200.-	15	5.800.-
59. Kertgondnoki épület	1.200	25.-	25.000.-	15	3.800.-
60. Vadász hivatal épülete	2.695	30.-	80.900.-	10	8.100.-
61. Intézői lakóépület, utkaparó és kertiház	2.246	25.-	56.100.-	15	8.400.-
62. Pálmaház és növényház	3.583	30.-	107.500.-	20	21.500.-
63. Szegfűház	4.122	40.-	164.800.-	20	33.000.-
64. Szerszámkamrák, pince	882	20.-	17.600.-	25	4.400.-
65. Fürdőház és pavillon	296	25.-	7.400.-	40	3.000.-
66. Visegrádi vadászkastély és melléképület	3.266	25.-	81.600.-	15	12.200.-
67. Galgamácsi vadászkastély	2.162	35.-	75.700.-	90	68.100.-
Összesen:			4.127.100.-		660.000.-

Összesítés.

I. Várpalota melléképületei			4.786.000.-P		3.262.500.-
II. Kertészet épületei			423.800.-P		327.900.-
III. Várkert épületei és építményei			2.356.900.-P		1.585.700.-
IV. Budapesti lakóházak és tartozéképületek			4.527.800.-P		2.178.700.-
V. Vidéki épületek			4.127.100.-P		660.000.-
Összesen:			16.221.600.-P		8.014.800.-

Budapest, 1946. január hó 25-én

Országos Építésügyi Kormánybiztosság
és Budapest Székesfőváros Közmunka
Tanácsának megbízottjai:

Jankó Gyula
min. oszt. tan.

Hermány Géza
műsz. tan.

Pogány Frigyes
főmérnök

Budapest Székesfőváros Tüz-
oltóparancsnokságának meg-
bizottja:

Szilágyi Miklós
alparancsnok

A Kabinetirodát felszámoló
hivatal kiküldöttje

Szabó László
várkapitány

K i m u t a t á s

a budai várpalota becslési értékéről.

Sorszám	megnevezés	beépített m ³	egys. ár	Becslési érték összesen
1.	Budai várpalota főépülete	468.000	80	37.440.000.-P
2.	Felülfizetési érték a különlegesebb és gazdagabb kiképzésekért jelű részletezés szerint			22.733.800.-P
Összesen:				60.173.800.-P

K i m u t a t á s

a budai várpalotában a háborús események következtében beállott károkról.

Sorszám	megnevezés	Kárt szenvedett épületrész beépített m ³	egys.ár	értékének összege	A kár %	Összeg
1.	I. veszteség csoport 85 % ot kitevő kárral	128.660	80	10.292.800.-	85	8.748.900.-P
2.	II. " 65 %	2.330	80	186.400.-	65	121.100.-P
3.	III. " 45 %	252.475	80	20.198.000.-	45	9.089.100.-P
4.	IV. " 25 %	84.535	80	6.762.800.-	25	1.690.700.-P
5.	A felülfizetési értéket képviselő különlegesebb és gazdagabb kiképzésekben szenvedett kár, a ... jelű kimutatás részletezése szerint			22.733.800.-		13.931.200.-P
Összesen:				60.173.800.-P		33.581.000.-P

A szenvedett kárösszeg a teljes értéknek 55.80 %-a

Budapest, 1946. január hó 26-án.

Országos Építésügyi Kormány-
bizottság és Budapest Székes-
főváros Közmunka
Tanácsának megbízottai.

Jankó Gyula
Pogány Frigyes

Budapest Székesfőváros
Tűzoltóparancsnokságának
megbízottja.
Szilágyi Miklós

A Kabinetirodát felszámoló
hivatal kiküldöttje.
Szabó László

J e g y z e t .

**a budai várpalota és hozzátartozó épületek háborús események okozta kárainak
károkozók szerinti csoportosításához.**

Az épületek háborús események következtében előállott kárjai a károk természete, időpontja és a károkozók szerint három csoportba soroztattak be és pedig:

- A./ német katonaság által az épületek indokolatlan és kiméretlen használatba vétele által okozott károk;
- B./ harci cselekmények, német gyújtogatás, robbantás stb. által, a felszabadulásig keletkezett károk;
- C./ felszabadulás időpontja után keletkezett károk.

Mindezen károk értékelésében csupán az ingatlan vagyomban keletkezett károk, az épületek szerkezeti részeiben és beépített felszerelési tárgyaiban szenvedett károk foglaltatnak, az ingó vagyontárgyakban és berendezési tárgyakban történt károk, külön megálapítás tárgyát képezik.

A./ csoport. 1944. október hó 16-án, a budai várpalotának és melléképületeinek a német csapatok által történt elfoglalása, megszállása és használatba vétele által vette kezdetét a károk láncolata. Az igénybevétel mértéke a későbbi időben még növekedett s az ostrom idején és végén érte el tetőpontját. A használatbavétel módja és durva kiméletlensége, mely minden tekintet nélkül, a leggazdagabban kiképzett előcsarnokot, folyosókat, termeket, sőt még a vár kápolnát is istállózás céljaira használta, már magában veve is súlyos károkat okozott. Minden zárt helyiségnek erőszakos feltörése, durva vandál módon való pusztítása jellemezte a megszállás módját.

A várpalota felügyeletét ellátó személyzet állandó éber szemrevételezés útján, időnként megállapíthatta ugyan a károkozás mértékét, azonban annak értékelése mégis csak utólagos becslések és arányosítások útján történhetett meg. Ugyanaz vonatkozik ezen csoport keretében foglalt, a várpalotához tartozó többi épület és vidéki objectum káaira is.

B./ csoport. Az épületek háborus kárainak legnagyobb része természetesen harci cselekmények, ellenséges légi bombázások, tűzvérségi tevékenység következménye volt. A várpalota épület kárainak részletesebb felsorolása ezeknek a sérüléseknek rövid leírását is tartalmazza. A harci cselekmények okozta károkozások csupán 1944. év utolsó napjaiban kezdődtek, legnagyobb mértékét öltötték január második és február első felében, Buda ostromának utolsó szakaszában, akkor amikor már pest, sőt buda hegyvidéke is az oroszok kezén volt. A repülőbombázás és tűzvérségi tevékenységen kívül, igen jelentékeny, károkat okoztak a tüzvérszek. Ezeknek keletkezési ideje, módja, elharapódzása és sorrendje, a várbán elhelyezettek véleménye szerint is arra enged következtetni, hogy a németek gyújtogatásainak volt az eredménye. Hasonlóképpen minősülnek azok a károk is, amelyek a palota egyes, arra egyáltalában nem alkalmas helyiségeiben tárolt német lőszer készletek véletlen vagy szándékos felrobbanásával keletkeztek. A tetők és a déli szárny fafödém szerkezeteinek megsemmisítésén kívül a várpalota többlet értéket képviselő belső kiképzéseinek pusztulását is okozták. Ezen csoportba tartozó károk mértékét és arányát a részletes felsorolás, s ezen tételekben szereplő kárösszegek aránya is szemlélteti.

C./ csoport. Ezen csoportba tartozó károk majdnem teljes összegében a felszabadulás után, a palotában, és pedig annak főképpen a Krisztinavárosi szárnyában és az északi szárny egyes részeiben támadt belső tüzek eredményei. Ezeknek okaiul, a szándékos, vagy gondatlanságból eredő gyújtogatások jelölhetők meg. A becslés szerint megállapított egyéb károk, az épületek anyagának és beépített felszerelési tárgyaiknak elhurcolásából keletkeztek.

Az összesítés szerint, a várpalota és a hozzátartozó ingatlanok becslés szerinti összértéke, az 1938. évi azaz figyelembevételével kerekén 76.396.000.-P-re tehető. Ugyancsak becslés alapján történt számítások szerint ezekben az ingatlan vagyonokban szenvedett összes kár 41.596.000.-P összeget tesz ki. Ez a kárösszeg az ingatlan vagyonnak kb. 54,46 %-át jelenti.

Budapest, 1946. január hó.

Szabó László
várbkapitány

Épületkárok, csoportosítása károkozók szerint.

A./ Német katonaság által, az épületek indokolatlan és kiméletlen használata útján okozott károk.

Sorszám	Megnevezés	Időpont	megsemmisítés	rongálás	A kár értéke P.
	I. Várpalota főépülete.	1944. X. XI. XII.		/	380.000.-P
	I. Várpalota melléképületei.	1945. I. II.			
1.	Felsőistállóépület és gépkocsiszín	"		/	32.700.-P
2.	Örségépület	"		/	5.400.-P
3.	Tartalékistállóépület	"		/	13.300.-P
4.	Lovarda	"		/	8.200.-P
	II. Kertészet épületei.				
11.	Igazgatói lakóépület és fűtőház	"		/	200.-P
12.	Kazánház és ügyeletes szobák	"		/	100.-P
13.	Istállóépület és szerszámkamra	"		/	100.-P

III. Várkert épületei és építményei.

A csoportba károk nem sorolhatók.

IV. Budapesti lakóházak és tartozéképületek.

40. Attila krt. 6–10. Bessenyei testőrlaktanya	''	/	9.200.–P
48. Ybl Miklós tér 9. sz. Várkert Kioszk	''	/	5.300.–P
49. Várbazársor és pavillonok	''	/	17.000.–P

V. Vidéki épületek.

52. Kir. kastély és szárnyépületei	1944. X. XI.	/	50.000.–P
53. Tiszti lakóépület	''	/	1.100.–P
54. Öreg és új istállóépület	''	/	1.000.–P
55. Laktanyaszárny, sörházépület, garage	''	/	4.800.–P
56. Mosóház, raktár, gépház és gazd. ép.	''	/	2.500.–P
57. Kabinetirodai épületek	''	/	2.200.–P
59. Kertgondnoki épület	''	/	300.–P
60. Vadászivatal épület	''	/	1.600.–P
61. Intézői lakóépület, útkaparó és kerti ház	''	/	2.100.–P
62. Pálmaház és növényház	''	/	2.000.–P
64. Szerszámkamrák, pince	''	/	800.–P
65. Fürdőház és pavillon	''	/-	100.–P

Összesen:

540.000.–P

B./ Harci cselekmények, német gyújtogatás, robbantás stb. által a felszabadulásig keletkezett károk.

Sorszám	Megnevezés	Időpont	légitá- madás	tüzőrség	A kár értéke pengő
	Várpalota főépület	1945. I. II.	/	/	17.100.000.–
	Különlegesebb kiképzések többletértékéből				
	a./ tetőzet és felélhézjázat	''	/	/	1.178.400.–
	b./ padlóburkolatok	''	/	/	1.186.200.–
	c./ mennyeztiképzések	''	/	/	1.649.300.–
	d./ falburkolatok	''	/	/	4.742.600.–
	e./ figurális díszítő szobrásmunka	''	/	/	2.462.200.–
	f./ faragottkő homlokzat kiképzések	''	/	/	1.271.500.–
	I. Várpalota melléképületei.				
1.	Felsőistállóépület és gépkocsiszin	''	/	/	2.480.000.–
2.	Őrségépület	''	/	/	124.300.–
3.	Tartalékistállóépület	''	/	/	295.000.–
4.	Lovarda	''	/	/	143.600.–
	II. Kertészet épületei.				
5.	Nagy pálmaház	''	/	/	129.600.–
6.	Kis pálmaház és cactus folyosó	''	/	/	15.000.–
7.	Tenyésztőházak középfolysóval	''	/	/	80.200.–
8.	Narancsház	''	/	/	22.000.–
9.	Orchidea ház	''	/	/	10.100.–
10.	Azalea ház	''	/	/	16.000.–
11.	Igazgatói lakóépület és fűtőház	''	/	/	18.700.–
12.	Kazánház és ügyeletesszobák	''	/	/	9.800.–
13.	Istállóépület és szerszámkamra	''	/	/	8.100.–
14.	Budaörsi út 71. sz. telep lakóháza	''	/	/	6.000.–
15.	Budaörsi út 71. sz. telep üvegház és szerszámkamra	''	/	/	4.400.–
	III. Várkert épületei és építményei.				
16.	36 tételig felsorolt tárgyak	''	/	/	1.585.700.–
	IV. Budapesti lakóházak és tartozéképületek.				
38.	Attila út 19. sz. lakóépület	''	/	/	129.200.–
39.	Attila krt. 4. sz. testőrtiszti épület	''	/	/	292.200.–
40.	Attila krt. 6–10. Bessenyei testőrlaktanya	''	/	/	182.400.–
41.	Attila krt. Váralja utca 16. sz. lakóépület	''	/	/	48.200.–

41. Attila krt. Váralja utca 16. sz. melléképület	''	/	/	5.600.-
42. Váralja úton 20. sz. lakóépület	''	/	/	282.000.-
43. VI. Andrássy út 117. sz. lakóépület	1944. VII.	/	/	232.000.-
44. VI. Andrássy út 117. sz. melléképület	''	/	/	15.800.-
45. Ybl Miklós tér 2. sz. lakóépület	1945. I. II.	/	/	182.100.-
46. Ybl Miklós tér 5. sz. lakóépület	''	/	/	84.800.-
47. Ybl Miklós tér 6. sz. lakóépület	''	/	/	156.600.-
48. Ybl Miklós tér 9. sz. Várkert Kioszk	''	/	/	69.100.-
49. Ybl Miklós tér Várbazársor és pavill.	''	/	/	245.400.-
50. Diszfeljáró középső pavillonja	''	/	/	15.800.-
51. Ybl Miklós téri diszfeljáró	''	/	/	94.900.-

V. Vidéki épületek.

Gödöllő

52. Kir. kastély és épületszárnya	1944. XI.	/	/	320.000.-
53. Tiszti lakóépület	''	/	/	9.200.-
54. Öreg és új istállóépület	''	/	/	8.600.-
55. Laktanyaszárny és sörház, ép.garage	''	/	/	16.500.-
56. Mosóház, raktár, gépház, és gazd.ép.	''	/	/	6.700.-
57. Kabinetirodai épület	''	/	/	11.400.-
58. Gondnoki épület	''	/	/	4.000.-
59. Kertgondnoki épület	''	/	/	3.000.-
60. Vadászivatal épület	''	/	/	4.000.-
61. Intézői lakóépület, utkaparó és kerti ház	''	/	/	3.400.-
62. Pálmaház és növényház	''	/	/	17.200.-
63. Sörház	''	/	/	33.000.-
64. Szerszámkamrák, pince	''	/	/	2.700.-
65. Fürdőház és pavillon	''	/	/	1.200.-
66. Galgamácsai vadászkastély	''	/	/	68.100.-

Összesen:

37.083.400.-

C./ Felszabadítás utáni időben történt károk.

Sorszám	Megnevezés	Időpont	Elvitel	Megsemmisítés	Rongálás	A kár értéke pengő
	Várpalota főépülete.	1945. II. 12. után	/	/	/	1.875.000.-
	Különl. kiképzések értéktöbbletéből					
	b./ padlóburkolatok	''	/	/	/	116.400.-
	c./ mennyezetkiképzések	''	/	/	/	285.700.-
	d./ falburkolatok	''	/	/	/	1.334.100.-
	I. Várpalota melléképületei.					
1.	Felsőistállóépület és garage	''	/	/	/	130.600.-
2.	Örsségépület	''	/	/	/	8.500.-
3.	Tartalékistállóépület	''	/	/	/	13.100.-
4.	Lovarda	''	/	/	/	7.800.-
	II. Kertészet épületei.					
11.	Igazgatói lakóépület és fűtőház	''	/	/	/	5.500.-
12.	Kazánház és ügyeletes szobák	''	/	/	/	1.300.-
13.	Istállóépület és szerszámkamra	''	/	/	/	800.-
	III. Várkert épületei.					
	IV. Budapesti lakóházak és tartozéképületek.					
39.	Attila krt. 4. sz. testőrtiszti épület	''	/	/	/	13.900.-
40.	Attila krt. 6-10. sz. Bessenyei testőrlaktanya	''	/	/	/	11.200.-
41.	Váralja út 16. sz. lakóépület	''	/	/	/	5.800.-
42.	Váralja út 20. sz. lakóépület	''	/	/	/	6.700.-
43.	Andrássy út 117. sz. lakóépület	''	/	/	/	15.600.-
48.	Ybl Miklós tér 9. sz. Várkert Kioszk	''	/	/	/	32.300.-

49. Ybl Miklós tér Várbazársor és pavill.	"	/	/	/	25.600.-
V. Vidéki épületek.					
Gödöllő.					
52. Kir. kastély és épületszárnyak	1944. XI. XII.	/	/	/	48.700.-
53. Tiszti lakóépület	1945. I-XII.	/	/	/	1.200.-
54. Öreg és új istállóépület	"	/	/	/	2.200.-
55. Laktanyaszárny és sörházépület,	"	/	/	/	3.100.-
56. Mosóház, raktár, gépház és gazd. Épülete	"	/	/	/	1.100.-
57. Kabinetirodai épület	"	/	/	/	1.400.-
58. Gondnoki épület	"	/	/	/	1.800.-
59. Kertgondnoki épület	"	/	/	/	500.-
60. Vadász hivatal épülete	"	/	/	/	2.500.-
61. Intézői lakóépület, utkaparó és kertiház	"	/	/	/	2.900.-
62. Pálmaház és lakóház	"	/	/	/	2.300.-
63. Szerszámkamrák, pince	"	/	/	/	900.-
65. Fürdőház és pavillon	"	/	/	/	1.700.-
66. Visegrádi vadász kastély és melléképület	"	/	/	/	12.200.-
Összesen:					3.972.400.-

Budapest, 1946. január hó

Szabó László
várcapitány

BELSŐ BERENDEZÉSEK, MŰTÁRGYAK STB. VESZTESÉGEI

K i m u t a t á s .

A háborus események következtében okozott károkról.

Sor- szám	Megnevezés	drb.	mennyi- sége	németek	harci cselek- mények	felszabadulás utáni időben
k e l e t k e z e t t k á r o k						
I. I. Butorok.						
1.	Kihallgatási terem: faragott, aranyozott virágos gobelin huz.					
	Asztal, márv. lappal	drb.	2			10.000.-P
	Nagyobb kanapé	"	1	8.000.-		
	Kisebb kanapé	"	1	7.000.-	3.000.-	
	Karosszék	"	6	30.000.-		
	Párnázott szék	"	6	24.000.-		
	Kommode szekrény	"	1		12.000.-	
	Függöny és karnis	"	7	14.000.-		
2.	Faragott, aranyozott, pávás gobelin huzat					
	Asztal	"	2		30.000.-	
	Karosszék	"	4		40.000.-	
3.	Dolgozó és számysegédi, faragott, aranyozott selyem brokát					
	Asztal, márv. lappal	"	1			4.000.-
	Karosszék	"	10			6.000.-
	Párnázott szék	"	8			3.200.-
	Kanapé	"	2			4.000.-
4.	Fogadói empire garnitúra, zongorával	"	17			52.600.-
5.	Faragott, aranyozott, selyembrokát huzatu butorok /VI.XXIII./	"	28			
		"	35	41.000.-	49.600.-	

6. Szt. István terem, neoromán faragott, aranyozott, butorok	''	16	40.000.-	
7. Kné fogadó, XVI. L. faragott, aranyozott, selyembrokát huzattal	''	14		31.000.-
8. Habsburg terem: faragott, aranyozott, francia ren. vasalt bársony huzattal	''	4		
	''	8	8.000.-	16.000.-
9. Fogadók, kihallg.: barokk, faragott, aranyozott selyembr. huzattal	''	30		60.000.-
10. Szeret. terem: barokk, aranyozott, fehér, selyembrokát huzattal	''	20		40.000.-
11. Déli szárny, fogadó: barokk, faragott, fehér arany, selyembr.	''	85		96.000.-
12. Trónterem: barokk, faragott, aranyozott, brokát és velour huzat, trónkárpitok	''	7		460.000.-
13. Lajos-Fülöp garnitura, intarziás festett selyembrokát	''	8	26.000.-	
14. Zita Kné garnitúrája: berakott, ripsz huzat	''	16		54.000.-
15. Hollandi barokk, int. butorok	''	3		100.000.-
16. Renaissance, faragott butorok, tölgyfa	''	10		48.000.-
17. Fidszti lakoszt. XVI. L. aragott, aranyozott, selyembrokát huzattal	''	19		57.000.-
18. Hunyadi terem: faragott, ren. tölgyfa butorok	''	20		109.000.-
19. Neobarokk, dió mahagóni, brokát huzattal I.	''	210	29.000.-	
20. '' '' ''	''	299		35.090.-
21. Neobarokk, dió mahagóni, egyszerűbben faragott II. o.	''	555		71.570.-
22. Barokk, réghence cizell. bronzveretes butorok	''	36	114.000.-	
23. '' ''	''	42		126.000.-
24. '' ''	''	25		193.000.-
25. Boule diszszekrény, emelvényes	''	1		60.000.-
26. Boule fiókos szekrény	''	1		50.000.-
27. Boule állványszekrény	''	1		50.000.-
28. Boule diszasztal	''	1		80.000.-
29. Boule diszórák	''	5		125.000.-
30. Fogadók, teljes selyemkárpitózásu butorok	''	25	2.150.-	
31. Neobarokk, faragott fehér-arany, selyem huzat, dunai termék	''	230		55.000.-
32. Buffet: faragottlábu fényezett asztalok	''	38		19.000.-
33. Buffet: aranyozott cottillon székek	''	280		
	''	140		28.000.-
34. Lakoszt: barokk, faragott mahagóni butorok	''	15	4.410.-	
35. Tiszti lakások, irodai butorok, biedermayer fényezett	''	130		
	''	420	10.200.-	30.600.-
36. '' ''	''	701		33.740.-
37. Bronzveretes íróasztalok	''	8	8.000.-	
38. Könyvszekrények, polcok, butorok	''	23	3.400.-	
39. Királylakoszt: gazdagon faragott mahagóni butorok	''	16	73.000.-	

40. Uriszoba berendezések, angol modern butorok.	''	97	22.000.–	
41. Raktáron levő kf. butorok	''	510	28.200.–	42.120.–
	''	409		
42. Kanapé, karosszék és szék állványok	''	294		12.180.–
43. Irodai butorok III.	''	97	6.300.–	
44. Rózsaszalon: faragott aranyozott selyemkárp.	''	26		3.300.–
45. Könyvtár: beépített faragott, aranyozott könyvszekrények	m ²	130		78.000.–
46. Könyvtár: faragott aranyozott vitrinek stb.	db.	8		30.400.–
47. Erzsébet muzeum: szekrények, vitrinek	''	15		10.000.–
48. Muzeum: üvegszekrények, tárlók	''	19	8.000.–	
49. Erzsébet muzeum. kf. butorai	''	13	5.000.–	
50. Gárdabutorok kf.	''	144	8.800.–	
51. Mázolt, puhafa butorok kf.	''	2040	16.400.–	
52. '' '' '' ''	''	3938		27.340.–
53. kf. konyhabutorok, és berendezési tárgyak	''	539	46.100.–	
54. Marsall tábla, tisztai étk. Billiárd asztalok és kf. butorok	''	72	12.100.–	14.560.–
	''	94		
55. Nagy ebédlő: bútorok és kf. disztárgyak	''	186		98.000.–
56. Mahagóni ebédlő: kf. butorok	''	24		10.300.–
57. Csarnokok: kf. faragott, antik, diszbutorok	''	36	275.000.–	
58. '' '' '' ''	''	57		556.800.–
59. Ágyak és egyéb kf. butorok	''	31	71.600.–	
Csillárok, falikarok, kandeláberek stb.				
60. Bronz és kristály csillárok, falikarok kf.	''	372		104.720.–
61. Báltermi ezüstözött csillárok és falikarok kf.	''	49		188.200.–
62. Faragott és aranyozott csillárok és falikarok	''	177		886.000.–
63. Faragott, aranyozott és bronz kandeláberek	''	18		86.000.–
64. Faragott, arany-fehér karnisok és függöny	''	84		117.000.–
65. Beépített tükör, faragott kerettel és konzolasztallal	''	80		64.000.–
66. Visegrádi terem: Gobelin függönyök	''	4		32.000.–
Kandallók, diszkályhák.				
67. Márvány kandalló	''	12		78.000.–
68. '' '' '' ''	''	18		117.000.–
69. Barokk, aranyozott kandalló kályha	''	16	240.000.–	
70. '' '' '' '' kisebb	''	10	100.000.–	
71. Mintázott, fehér diszkályha	''	8		64.000.–
	''	7		56.000.–
72. Mintázott, aranyozott empire kályha	''	1	5.000.–	
73. Szt. István terem: fayance diszkandalló	''	1	50.000.–	
74. Mintázott kisebb fehér diszkályha	''	8		40.000.–
Disztárgyak.				
75. Empire biseuit diszváza	''	2		8.000.–
76. Sérvesi '' ''	''	2	4.000.–	
77. '' '' '' disz kóbalt	''	2		5.000.–
78. Meisseni '' váza	''	2	4.600.–	
79. Meisseni diszváza, angyalokkal, márv. lappal	''	1		30.000.–
80. Rózsaszalon: meisseni disztárgy készlet	''	8		20.000.–
81. Porc. szobor altwien M. Angelo	''	2		60.000.–
82. Zsolnay diszváza	''	2		2.600.–
83. Keleti fayance vázalámpa	''	3		4.800.–
84. Fayance diszváza, bronzkerettel és talppal	''	4	8.800.–	

85. Cizellált bronz diszváza	''	6	6.300.-	
86. Sévresi diszváza	''	2	2.600.-	
87. Cizellált bronz díszóra ornament	''	3	2.400.-	
88. Bronz díszóra, figurával	''	4		12.000.-
89. Díszóra, márvány talpazattal bronz diszkekkel	''	2		10.000.-
90. Sévresi porc. diszváza, talpazattal, empire	''	2		30.000.-
91. Állványzat, bronzverettel diszkekkel	''	2		10.000.-
92. Díszóra, porc. festett díszszel, képpel	''	1		4.000.-
93. Márvány kandeláber, bronz diszkekkel, karokkal	''	2		8.000.-
94. Girandole márvány oszlop bronz karok	''	4		6.000.-
95. Kandeláber márvány bronz karok, diszek	''	6		15.000.-
96. Keleti diszváza, bronz zománc	''	2		5.200.-
97. Fayance diszváza, márvány oszlopon	''	1		4.300.-
98. Díszóra, márvány alap bronz figura, disz.	''	1		3.500.-
99. Kandeláber márvány, bronz karok és disz	''	2		6.000.-
100. Keleti lámpa diszváza, selyemernyő	''	3		4.800.-
101. Kandeláber, faragott aranyozott	''	2		4.900.-
102. Díszóra, faragott aranyozott	''	1		3.500.-
103. Diszkaláber: márvány bronz diszkekkel és karral	''	2		11.200.-
104. Cizellált bronz kandeláber, ornamentális	''	4	4.600.-	
105. " " " " " "	''	2	3.800.-	
106. Márvány kandeláber, bronz diszek, karok	''	4	14.600.-	
107. Bronz girandole, több águ	''	4	4.800.-	
108. Díszóra, márvány alaplapon ciz. Bronz diszitésekkel	''	2		6.700.-
109. Faliórák, faragott szekrénnel	''	7		8.400.-
110. Faliórák, egyszerűbb kivitelben	''	26		10.400.-
111. Irodai faliórák	''	44		8.800.-
112. Díszóra, figurális bronz diszitéssel	''	5		15.000.-
113. Fayance diszvázáék	''	6		19.200.-
114. Kandeláber, márványoszlopon, bronz diszek	''	3		12.000.-
115. Meisseni porcellán állótükör kerettel	''	1		20.000.-
116. Meisseni porcellán kandeláber	''	2		10.000.-
117. Meisseni porcellán gardiniere	''	1		10.000.-
118. Meisseni porc. gyertyatartó	''	2		12.000.-
119. Grassalkovich tabernakulumja	''	1		130.000.-
Képek.				
120. Ammerling: Arcképtanulm.	olajf.	1	2.000.-	
121. Brocky Károly: Alvó Venus	''	1	12.000.-	
122. Nádler Róbert: Parasztudvar	''	1	100.-	
123. " " Tájkép	''	1	100.-	
124. Kövesdy Géza: Csónak a Balatonon	''	1	160.-	
125. Tury Gyula: Oltárkép	''	1	2.000.-	
126. Hegedüs László: Oltárkép	''	1	2.000.-	
127. Francia színezett metszet	''	4	800.-	
128. Metszetek régi Buda	''	4	400.-	
129. Ismeretlen francia: Harangtorony	olajf.	1	100.-	
130. Tornai Gyula: Oszlopos arab udvar	''	1	200.-	
131. Déri Béla: Viharos tenger	ol.	1	200.-	
132. Pentelei M. I.: Csendélet	''	1	500.-	
133. Benczur Gy.: Millenáris hódolat	''	1	100.000.-	
134. Ammerling: Ferenc József arckép	''	1		10.000.-
135. Ism. festő: Lipót király	''	1		5.000.-
136. Aigner: Ferenc József	olajf.	1		2.000.-

137.	Ism. festő: Mária Terézia	''	1	2.000.-	
138.	Ismeretlen: Lotharingiai F.		1	5.000.-	
139.	'' '' Ferenc király		1	2.000.-	
140.	'' '' V. Ferdinánd	ol.	1	2.000.-	
141.	Kukán Géza: IV. Károly	''	1	2.000.-	
142.	Meytens másolat: Mária Terézia		1	2.000.-	
143.	Bihari Sándor: Erzsébet kné	ol.	1	3.000.-	
144.	Ismeretlen: Ferenc József lovas	vizfestm.	1	500.-	
145.	Lotz Károly: Mennyezetkép vázlat	olajf.	1	1.000.-	
146.	Benczar Gy.: Másolat Rubens önarckép		1	500.-	
147.	Ismeretlen: Madonna	olajf.	1	200.-	
148.	Kelety G.: Tájkép	olajf.	1	1.000.-	
149.	Pállik Béla: Téli karám	''	1	1.000.-	
150.	Molnár J.: Tatrai hegyvidék	''	1	2.000.-	
151.	Ismeretlen: Madonna	''	1	200.-	
152.	Renoir A.: Utcaéjszakai vázlat	Romeltakarításnál előkerült		50.000.-	
153.	Ismeretlen: Női arckép	olajf.	1	500.-	
154.	'' '' Férfi arckép		1		500.-
155.	'' '' Király arckép	''	1	2.000.-	
156.	'' '' Kné ''	''	1	2.000.-	
157.	Paál László: Őszi erdő	rajz	1	500.-	
158.	Csók István: Virágscendélet	olajf.	1	500.-	
159.	Lotz Károly: Mennyezetkép	''	1	400.-	
160.	Vastagh Gy.: Kivert bika	''	1	1.000.-	
161.	Edvi-Illés A.: Esthangulat		1	1.000.-	
162.	Vágó Pál: Hazatérő nyáj	ol.	1	1.000.-	
163.	Kárpáthy K.: Olasz táj	''	1	200.-	
164.	Ismeretlen: Attila király	''	1	800.-	
165.	'' '' Hunyadi János	''	1	800.-	
166.	Sennyey József: Hegyesi Géza arcképe	''	1	300.-	
167.	'' '' Görgey Gy.	''	1	300.-	
168.	Ismeretlen: Parnokok arcképei	''	6	1.200.-	
169.	Hegedüs L.: 1849.	''	1	500.-	
170.	Kossak: Csatajelenet olajf.	''	1	300.-	
171.	Mihalovits M.: Horthy M. arckép	''	1	800.-	
172.	'' '' Táborkok	''	5	2.000.-	
173.	Pataki László: Kuruc járőr	''	1	500.-	
174.	'' '' Lovascsapat	''	1	300.-	
175.	Roskovits I.: Magyar Szentek	fayance	8	15.000.-	
176.	'' '' Supraportár	''	6	9.000.-	
177.	Lotz K.: Apotheozis freskó rongálás		1	20.000.-	
178.	Feszty Árpád: Árgirus királyfi freskó		3	50.000.-	
179.	Acélmetszetek		8	400.-	
180.	Telepy Károly: Erdőrészlet	olaj.	1		2.000.-
181.	Meytens: Mária Terézia	olajf.	1		15.000.-
182.	Ammerling: Női arckép	''	1		3.000.-
183.	Karlovszky B.: A zene muzsája	''	1		1.000.-
184.	'' '' A poézis muzsája	''	1		1.000.-
185.	Lengyel R. E.: H. M. bevonulása	''	1		1.000.-
186.	Spányi B.: Vajdahunyad	''	1		1.000.-
187.	'' '' Budavára	''	1		1.000.-
188.	'' '' Visegrád	''	1		500.-
189.	Ismeretlen: Rákóczi fia	''	2		2.000.-
190.	Aggházy Gy.: Csendélet	''	1		600.-
191.	Remsey I.: Őszi tájkép	''	1		200.-
192.	Angeli: Ferenc József	''	1		1.000.-
193.	Bruck Lajos: Olyasó biosos	''	1		500.-
194.	Molnár I.: Tatrai táj	''	1		2.000.-

195. Révész Imre: Alföld	''	1	1.000.–
196. Révész Imre: Pásztortűz	''	1	500.–
197. Révész Imre: Leány	''	1	500.–
198. Zádor I.: Interieur	''	1	200.–
199. Nádler R.: Várkert	vizf.	1	300.–
200. Paussher I.: Látkép	''	1	300.–
201. Pavolini: Riva d. Schiev	''	1	200.–
202. Nádler R.: Arab konyha	olajf.	1	300.–
203. Udvary G.: Kompozíció	''	1	400.–
204. Szlényi L.: Falu télen	''	1	1.000.–
205. Lotz K.: Hortobágy	''	1	3.000.–
206. Bruck Lajos: Ószi erdő	''	1	700.–
207. Tury Gyula: Istálló	''	1	200.–
208. Nádler R.: Vizimalom	''	1	1.300.–
209. Telepy K.: Hegyek, völgyek	''	1	1.500.–
210. Ismeretlen: Férfi arckép	'' sp.	1	1.000.–
211. Ismeretlen: Férfi arckép	'' ol.	1	1.000.–
212. Ismeretlen: Mithikus jel.	''	1	2.000.–
213. I. v. Blaas: Ferenc József arckép	''	1	3.000.–
214. I. v. Blaas: Falkavadászat	''	1	5.000.–
215. Kossak: Csatajelenet	''	1	1.000.–
216. Ismeretlen: Római csatajel.	''	1	4.000.–
217. Ismeretlen: Arab férfi	''	1	400.–
218. Kukán Géza: Bartha R. arckép	''	1	600.–
219. Major I.: Felhős táj	pasztell	1	300.–
220. Barabás M.: Széchenyi I. arckép	olajf.	1	5.000.–
221. I. van Ersen: Dünák	''	1	800.–
222. Molnár I.: Tatrai vidék	''	1	2.000.–
223. Kása Gábor: Dunai komp	temp.	1	200.–
224. Pentelei M. I.: Csendélet	oljfestm.	1	500.–
225. Zádor I.: Interieur	olajf.	1	200.–
226. Gergely Imre: Tordai országg.	''	1	2.000.–
227. Herrer Cézár: Velence	''	1	200.–
228. Háy Gy.: Szt. Márk temp.	vizf.	1	200.–
229. Háy Gy.: Szt. Márk templ. részl.	''	1	200.–
230. Háy Gy.: Tábáni részl.	olajf.	1	400.–
231. Vágó Pál: Szegedi árviz	''	1	1.000.–
232. Kovacsevich: Téli táj	''	1	400.–
233. Pállya C.: Szántás	''	1	300.–
234. F. Stuck: Női arckép	rajz	1	200.–
235. Ismeretlen: Hollandi táj	ol.f.	1	400.–
236. Ismeretlen: Holland város	''	1	400.–
237. Ujváry I.: Parasztudvar	''	1	1.000.–
238. Markó A.: Rajzok	szénr.	3	400.–
239. I. v. Blaas: Ferenc József	''	1	200.–
240. I. v. Blass: Erzsébet Kné	''	1	200.–
241. Knopp I.: Hollandi nő	pasztell	1	300.–
242. Skuteczky P.: Kovácsműhely	olajf.	1	600.–
243. Martini: Férfi arckép	''	1	400.–
244. Színezett angol metszet	''	6	1.200.–
245. Színezett angol litographia	''	8	400.–
246. Angol metszet	''	6	800.–
247. Színezett angol litographia	''	4	400.–
248. Metszetek	''	10	800.–
Szobrok.			
249. Jankovich Gy.: Libatolvaj	márv.	1	3.000.–
250. Sennyey R.: Mária Terézia	''	1	5.000.–
251. Sennyey K.: III. Károly	''	1	5.000.–

252. Sennyey K.: Ferenc József	"	1		5.000.–	
253. Sennyey K.: Erzsébet Kné	"	1			5.000.–
254. Zala György: Ferenc József	"	1			5.000.–
255. Vastagh Gy.: Kuruc lovas	bronz	1	3.000.–		
256. Zala György: Erzsébet Kné	márv.	1			5.000.–
257. Vastagh Gy.: Ósmagyar	bronz	1	3.000.–		
258. Vastagh É.: Csikós	"	1	2.000.–		
259. Stróbl A.: Justicia	színes márv.	1		9.000.–	
260. Radnay B.: Puttócsoport	márv.	2		5.000.–	
261. Holló Barnabás: Testőr diszben	márv.	1		3.000.–	
262. Holló B.: Rokokó férfi	"	1		3.000.–	
263. Ligeti M.: Erzsébet Kné	"	1		8.000.–	
264. Markup: Ferenc József lovon	bronz	1		1.600.–	
265. Holló B.: II. Rákóczi F.	bronz	1		3.000.–	
Szőnyegegk, gobelinek.					
266. Kokusz futószőnyeg	m ²	37	185 –		
307. Kf. csomózott és gépi futószőnyegegk	"	579	31.580.–		
308. Kf. Csomózott szőnyeg	"	20	400.–		
309. Kf. csomózott szőnyegegk	"	674	12.410.–		
310. Valódi keleti, perzsa stb. szőnyegegk	"	141	28.200.–		
311. Keleti v. törökmintás beszabott szőnyegegk	"	620		31.000.–	97.400.–
312. Virágos mintás beszabott szőnyegegk	"	1948		12.000.–	95.400.–
313. Gobelin szövésű beszabott szőnyegegk	"	200		75.300.–	
314. Gépi velour futószőnyegegk	"	502			15.600.–
315. Futó vászonszőnyeg	"	780			1.400.–
316. Kokusz futószőnyegegk	"	280			6.125.–
317. Csarnoki: futó és lépcsőszőnyegegk	"	1225			
"	"	700			
"	"	900		56.000.–	72.000.–
318. Lépcsőszőnyegegk gépi velour	"	675		27.000.–	
319. Mintás gép szőnyegegk	"	420		16.800.–	
320. Keleti mintás gépszőnyegegk	"	362			21.720.–
321. Valódi keleti, perzsa, szőnyegegk, nagyobb.	"	140		28.800.–	47.200.–
"	"	236			
322. Valódi keleti kisebb perzsa szőnyegegk	"	51		7.650.–	
323. Gobelin, Budavár bevétele csarnokból	drb.	2	650.000.–		
Kárpitosanyagok és raktárkészletek.					
324. Függönyszármayak, drapériák kf. minő.	drb.	49	4.220.–		
325. Selyem brokát és plüssfügg.	"	43	86.000.–		
326. Ablakvédő pokróc	"	143	9.045.–		
327. Drapéria Mátyás kir. himzett cimerevel	"	1	10.000.–		
328. Takarók: terítők, diszpárnák	"	29	6.150.–		
329. Gyapjutakarók	"	49	2.120.–		
330. Lószőrmatracok	"	28	1.680.–		
331. Paplanok, tollpárnák	"	37	2.410.–		
332. Sodronybetétes vaságy összecsukható	"	20		1.000.–	
333. Kárp. ágybetét és lószőrmatrac	"	215		16.000.–	
334. Gyapjutakarók	"	95		3.150.–	
335. Tollpárnák	"	113		2.670.–	
336. Paplanok kf. minőségűek	"	102		6.640.–	
337. Pehely hengerpárna	"	15		300.–	
338. Teljes ágyfelszerelés a Yachtról	készlet	6		18.000.–	
339. Selyem, brokát, atlasz stb. anyagok	m	208	7.280.–	10.850.–	
"	"	310			
340. Velour bútorszővet	"	44		1.760.–	
341. Gyapjuszövet butorhuzat anyag	"	62			
anyag	"	69	1.438.–	1.656.–	

342. Cretonbutoranyag kf.	''	140		2.800.-	
343. Selyemripsz ''	''	68		1.904.-	
344. Francia selyemdamaszt	''	70	4.060.-	2.852.-	
	''	58			
345. Selyem empire	''	120			
	''	68	6.480.-	3.672.-	
346. Gyapjuripsz	''	7	175.-		
347. Felsőlyem bélésanyag	''	103		1.648.-	
348. Kf. paszományok, zsinorok	''	640		416.-	
349. Függönytartó zsinórkészletek	drb.	46		1.196.-	
Egyenruhák, díszruhák.					
350. Gépkocsivezetői egyenruha	rend	40	5.600.-		
351. Komomyik ruha	''	44		8.800.-	
352. Escaman cipő	pár	44	792.-		
353. Fehér selyemharisnya	''	127	635.-		
354. '' '' florisarisnya	''	80	320.-		
355. Fehér florisarisnya	''	172	688.-		
356. Fekete selyemharisnya	''	4	20.-		
357. '' '' florisarisnya	''	4	18.-		
358. Barna bőrkésztyű	''	40	320.-		
359. Női félcipő	''	22	440.-		
360. Keménygallér	drb.	120	120.-		
361. Ingmell	''	90	180.-		
362. Női cloth ruha	''	27	810.-		
363. Kötény	''	50	685.-		
364. Portásruha	rend	4		1.040.-	
365. Fehér csokor nyakkendő	drb.	80		160.-	
366. Testtörtiszi díszruha	rend	4		160.000.-	
367. Testtörtiszi díszcsizma	pár	11		1.320.-	
368. Koronázási díszcsizma	''	1		6.000.-	
369. Kócsagforgó	drb.	131		13.100.-	
370. Vaskoronarend nagymesteri ruha	rend	1		40.000.-	
371. Vaskoronarend parnoki ruha	''	1		35.000.-	
372. Vaskoronarend lovagi ruha	''	1		30.000.-	
373. Lipótrend nagymesteri ruha	''	1		40.000.-	
374. Lipótrend parnoki ruhája	''	1		35.000.-	
375. Lipótrend lovagi ruha	''	1		30.000.-	
376. Szent István rend I. o. ruhája	rend	40		1.600.000	
377. Szent István rend II. o. ruhája	''	80		2.400.000	
378. Szent István rend III. o. ruhája	''	183		3.660.000	
379. Mária Terézia Szt. István rendi díszruha	''	1		600.000.-	
Fehérneműek.					
380. I. oszt. Készletek					
Alsó és paplanlepedő	drb.	1350	72.000.-	46.000.-	34.150.-
381. Kf. vánkoshuzatok	''	1120	13.000.-	9.600.-	15.075.-
382. Barhénd alsólepedők	''	40	420.-		400.-
383. Szarvasbőrlepedő	''	2			600.-
384. Gyapjutakarók	''	12	750.-		930.-
385. Fehér bársony vánkoshuzat	''	30	900.-	300.-	600.-
386. Piképaplan	''	50	450.-	650.-	500.-
387. Fürdőlepedő vászon és bolyhos	''	86	1.300.-	850.-	1.350.-
388. Színes kádszönyeg	''	12			144.-
389. Törülközők damaszt, piké bolyhos	''	4080	20.200.-	47.000.-	21.075.-
390. Tálaló abrosz n.	''	500	25.000.-	110.000.-	15.000.-
391. '' '' kisebb	''	300	12.000.-	38.000.-	10.000.-
392. Abroszok kféle nagyságban	''	1299	75.000.-	190.000.-	183.350,
393. Szalvéták	''	4100	16.000.-	45.000.-	600.-
394. Tálaló szalvétá	''	80		480.-	

395. Kf. terítők, csipkés, himzett, fodros, congré "	61		4.100.-	
396. Stor függönyök "	500		65.000.-	
397. II. o. fehémeműek: ágykészlet "	1150	22.000.-	16.400.-	27.600.-
398. Törülköző "	1200	4.600.-	6.200.-	1.200.-
399. Asztalfelkészítés, abrosz, szalvéta "	666	14.200.-	17.600.-	6.600.-
400. III. o. fehémeműek: ágykészlet "	1500	18.300.-	38.500.-	18.000.-
401. Törölközők, edény, pohár, ezüst "	1900	1.600.-	3.500.-	2.100.-
402. Konyhafelszerelés, kötények, stb. "	2235	7.800.-	14.200.-	7.505.-
403. IV. o. T.Ö. fehémeműek:				
Lepedő, vánkoshuzat "	650	6.700.-	9.200.-	5.100.-
404. Törülköző "	800	1.400.-	2.700.-	700.-
405. Nyersvászón "	m	480		1.440.-
406. Ablakvánkoshuzat drb.	200		1.600.-	
407. Varrógép "	1		600.-	
XI. Ezüstneműek.				
408. Evőkanál drb.	48	420.-		210.-
409. Csemege kanál, villa és kés "	372	2.140.-		1.390.-
410. Salátás készlet "	34	90.-		150.-
411. Osztriga villa "	150	340.-		360.-
412. Tálalóvilla és kanál "	20			160.-
413. Ragout és levésmerő kanál "	20	110.-		90.-
414. Mustár és mártás kanálgömb és ovál "	40	110.-		130.-
415. Puncsmerítő kanál "	4			200.-
416. Sótartó és kanál "	110	470.-		310.-
417. Spárgafogó "	15	540.-		302.-
418. Hallapát "	15	102.-		202.-
419. Aludttejmerő kanál "	2			55.-
420. Velőhúzó kanál "	10	65.-		
421. Kávés és moccakanál "	446	770.-		440.-
422. Levesestál A. B. C. D. "	4	300.-		670.-
423. Pecsényestál "	120	21.400.-		15.030.-
424. Halas tál "	14	3.800.-		3.600.-
425. Főzelékescsésze A. B. C. D. "	3	230.-		400.-
426. Ragout tartó "	15	190.-		
427. Erőleves csésze "	150	1.580.-		670.-
428. Fagylaltos kagyló "	100	320.-		240.-
429. Kf. tálca "	50	7.600.-		4.900.-
430. Prezentáló tányér "	6	410.-		420.-
431. Kenyérkosár "	15			600.-
432. Pezsgőhűtő vödör "	4			1.200.-
433. Gyertyatartó "	40	2.800.-		3.200.-
434. Kávéskanna A. B. C. "	25	1.640.-		3.760.-
435. Tejeskanna A. B. C. "	14	720.-		1.100.-
436. Csokoládéskanna "	1			100.-
437. Teaszűrő "	50	680.-		1.320.-
438. Szamovárkészlet "	1			580.-
439. Puncsbödön "	2	300.-		300.-
440. Virágtartó "	24	7.640.-		12.400.-
441. Toilettetükör "	4			900.-
442. Girandole "	8			2.800.-
443. Ezüstkészletek 1856-ból kétféjű sassal.				
Kanál, villa, kés. drb.	295	3.210.-		2.100.-
444. Gyertyatartó 2-5 karu "	38	8.920.-		15.400.-
445. Jelzőharang "	5	100.-		
446. Mosótál "	2	190.-		190.-
447. Toilette tükör "	4			410.-
Alpacca készletek:				
448. Tálca kf. nagys. "	100	360.-		440.-

449. Ecet-olajtartó	''	6			120.-
450. Teaszűrő	''	148	620.-		1.160.-
451. Kanál, villa, kés	''	1857	8.260.-		7.524.-
452. Salátás készlet	pár	40	300.-		500.-
453. Személyzeti kés, villa, kanál	drb.	735	1.440.-		1.500.-
454. Vízestálca	''	32			256.-
455. Toilette tükör	''	16	120.-		200.-
456. Dessert villa, kés	''	1502	2.100.-		4.908.-
457. Kanál /kis és nagy/	''	44			132.-
458. Gyertyatartó	''	49	145.-		200.-
459. kfélék: Borszeszfűzők	''	19	340.-		230.-
460. Bádogdézsza kf.	''	69			1518.-
461. Fatálca	''	58	15.-	159.-	
462. Hordókosár	''	70		350.-	
463. Ezüsttisztítógép motorral	''	1		1.300.-	
464. Késpengő tisztító kézigép	''	1		200.-	
Porcellán és üvegekészletek.					
465. Porcellánkészlet arany diszitással					
I. F. J. mgr.	''	10.225	38.100.-	48.810.-	
466. Porc. készlet rózsaszín virágdisszel					
I. F. J. mgr.	''	3.816	12.000.-		12.040.-
467. Porc. készlet lila diszitással I. F. J.	''	1.345		7.572.-	
468. Porc. készlet fekete kockás disszel	''	390	800.-	760.-	
469. Porc. készlet aranyszegéllyel kétféjű sassal	''	120			1.440.-
470. Mosdókészlet kék mintával	''	70		2.520.-	
471. Írószerkészlet, aranyszeg.	''	62		930.-	
472. Porc. készlet arany diszitással, korona					
jelzéssel	''	297		1.420.-	1.110.-
473. Porc. készlet japán utánzattal herend	''	414	4.250.-	3.100.-	3.000.-
474. Wedgwood készlet	''	287		5.200.-	
475. Porc. készlet, arany diszitással, két-					
fejű sassal K.u.K. Schloss ofen	''	63		760.-	
476. Aranyszélű étkezőkészlet	''	28		140.-	
477. Porc. készlet színes magyar cimerral	''	301		1.200.-	1.550.-
478. Egyszerű, fehér, szem. porc. készlet	''	1.916	3.400.-		3.300.-
479. Fayance étkészlet	''	257		1.030.-	
480. Mosdókészlet, arany diszitással					
I. F. J. mgr. I. oszt.	''	80		2.000.-	
481. Porc. aranykészlet arany diszitással II. o.	''	86	750.-	800.-	
482. Fehér porc. mosdókészlet szem.	''	142		860.-	900.-
483. Porc. mosdókészlet K.u.K. Schloss					
Ofen I. o.	''	52	450.-	600.-	
484. Porc. készlet mosdó K.u.K. Schloss II. o.	''	132		600.-	800.-
485. Porc. készlet mosdó K.u.K. Schloss III. o.	''	78		630.-	
486. Porc. készlet mosdó rózsadiszitással	''	89	650.-	305.-	380.-
487. Írókészlet arany sassal	''	4		200.-	
488. Kristály üvegekészlet I. F. J. füzérrel	''	4.195	13.000.-	9.000.-	8.000.-
489. Kristály üvegekészlet I. F. J. II. o.	''	5.879	6.200.-	14.600.-	17.400.-
490. Kristály üvegekészlet koronával III. o.	''	1.744		5.300.-	3.450.-
491. Régi üvegekészlet szegletes, csiszolt	''	3.060	8.400.-	9.200.-	6.900.-
492. Régi üvegekészlet szegletes csiszolt	''	1.626	4.100.-		9.000.-
493. Pincészeti felszerelés kf. szerszám és eszköz	''	62			310.-

Rézedények és konyhafelszerelés.

494-505. tétel.

Anyagraktár.

506-531. tétel.

Műhelyek és szerszámok.

532-552. tétel.

Élelmiszerek.

553–558. tétel.

Könyvek, iratok.

559. Várpalota könyvtára diszkötésű könyvek	drb.	2.600		65.000.–	
560. Irodatarban lexikonok, törvénytárak, stb.	kötet	1380			41.400.–
561. Műszaki szakkönyvek, folyóiratok	"	80			3.800.–
562. Kabinetirodai, katonai stb. irattár	"		55.000.–		
563. Várkapitánysági irattár régi irattári anyag					20.000.–
564. Irodai felszerelések, író stb. eszközök	részlet	135	1.100.–	800.–	800.–

Szent István várplébánia kegytárgyai.

565. 1–5 sz. ornatusok részei	drb.	18		46.000.–	
566. 6. sz. ornatus selyemmel átszőtt bársony	"	6		10.000.–	
567. 7. sz. violaszínű ornatus	"	11		30.000.–	
568. 8. sz. vörös ornatus selyemszövetből	"	8		20.000.–	
569. 9. 10. sz. vörös és zöld pluviále	"	2		92.000.–	
570. 12. 13. sz. casulák és tartozékai	"	8		91.000.–	
571. 15. 16. sz. casulák és tartozékai	"	8		15.000.–	
572. 17. 18. sz. ornatusok	"	13		35.000.–	
573. 19. 28.ig sz. casulák és tartozékaik	"	30		305.500.–	
574. 32–34. sz. casulák és tartozékaik	"	9		38.000.–	
575. 34–41. sz. templomi zászlók	"	7		19.530.–	
576. 42–48. sz. templomi kegytárgyak	"	8		6.330.–	
577. 53–58. sz. fémből való kegytárgyak	"	10		1.380.–	
578. 60. sz. ezüst partorale utánzott ékkövekkel	"	1		25.000.–	
579. 61. sz. pacificale utánzott ékkövekkel	"	1		10.000.–	
580. 62–71. sz. kf. kegytárgyak	"	11		1.225.–	
581. 72. sz. ezüst mellkereszt gyémántokkal	"	1		12.000.–	
582. 73–74. sz. hűsvéti gyertyatartók	"	2		500.–	
583. 75–119. sz. terítők kf. textilmemük	"	44		2.240.–	
584. 120. sz. püspöki trónszék	"	1		350.–	
585. 121–126. sz. székek imazsámolyok	"	5		900.–	
586. 127–150. sz. zászlók, kegytárgyak	"	32		3.580.–	
587. 160–161. sz. régi templomzászlók	"	2		200.–	
588. 162–176. sz. kf. butorok, felszerelések	"	14		2.470.–	
589. 177. sz. Szent Jobb fentalálása olajf.	"	1		10.000.–	
590. 178. 185. sz. kf. butorok felszerelés tárgyak	"	7		350.–	
591. 186. 188. sz. sekrestyeszekrények	"	3		1.480.–	
592. 189. 201. sz. kf. butorok felszerelés tárgyak	"	12		625.–	
593. 206. sz. Lotz Károly Szent István olajfestm.	"	1		1.000.–	
594. 295–294. sz. faragott aranyozott csillár	"	3		9.500.–	
595. 295. 296. sz. gyóntató szék	"	2		1.600.–	
596. 379. sz. orgona	"	1		30.000.–	
597. 386. 99. sz. ministráns ruhák	"	14		950.–	
598. 405–407. sz. aranyozott kehely	"	2		12.000.–	
599. 413. sz. aranyozott ciborium	"	1		20.000.–	
600. 401–12. sz. kf. kegytárgy	"	11		220.–	
601. 414–425. sz. miscönyvek	"	14		295.–	
602. 433–36. sz. himzett oltárterítők	"	4		3.000.–	
603. 471. sz. faragott betlehemi jászol	"	1		6.000.–	
604. 484. sz. miscornatus	"	17		1.200.–	
605. 485.–563. sz. kf. templomi ruhák, felszerelések	"	352		6.970.–	

Kertészet

606–629. tétel.

A nyilasok által okozott károk.

Sorszám	Megnevezése	meny- nyiségi drb.	menny. nyi- sége	idő- pont	elvi- tel	értéke az 1938. évi árak alap- ján pengő- ben	bizonyi- téka /ta- nu, nyug- ta, leltár stb.
Butorok, berendezési és felszerelési tárgyak.							
1.	Fényezett diófa ágy	drb.	15	1944. XI. XII.	/	5.400.-	
2.	" " éjjeli szekr.	"	8	1945. I.		640.-	
3.	" " 2 ajtós szekrény	"	6	"	/	2.400.-	
4.	" " 1 " "	"	4	"	/	1.200.-	
5.	" " fiókos szekrény	"	4	"	/	1.440.-	
6.	" " mosdó szekrény	"	3	"	/	480.-	
7.	" " asztal kféle	"	8	"	/	2.000.-	
8.	kárpitozott kanapé	"	12	"	/	9.600.-	
9.	" karosszék	"	4	"	/	600.-	
10.	szék kféle	"	46	"	/	2.760.-	
11.	Thonet szék	"	20	"	/	500.-	
12.	Tanácskozó asztal 24. sz.	"	1	"	/	6.500.-	
13.	Álló ruhafogas eszterg.	"	7	"	/	280.-	
14.	Festett faágy	"	27	"	/	2.160.-	
15.	" vaságy	"	27	"	/	1.260.-	
16.	" vaságy összecsucskható	"	2	"	/	90.-	
17.	fásláda, festett, fény.	"	3	"	/	240.-	
18.	sodrony ágybetét	"	4	"	/	320.-	
19.	kárp. ágybetét	"	12	"	/	1.080.-	
20.	rekamie	"	2	"	/	900.-	
21.	heverő	"	3	"	/	750.-	
22.	kárp. ülőpad, diván	"	8	"	/	1.760.-	
23.	diványülős és támla	"	6	"	/	740.-	
24.	tükör aranyozott és fény. keretb.	"	6	"	/	660.-	
25.	vaskályha csövekk.	"	21	"	/	2.520.-	
26.	loszór matrac	"	50	"	/	4.500.-	
27.	" fejpárna	"	36	"	/	720.-	
28.	szalmazsák	"	50	"	/	4.500.-	
29.	fejrész	"	32	"	/	120.-	
30.	paplan kféle	"	21	"	/	2.520.-	
31.	tollpárna	"	7	"	/	490.-	
32.	ablakpárna	"	3	"	/	30.-	
33.	rádió	"	1	"	/	800.-	
34.	asztali lámpa	"	5	"	/	300.-	
35.	ágytakaró bélelt	"	6	"	/	500.-	
36.	hamutartó üveg	"	8	"	/	48.-	
37.	ételhordó csésze vegyes fedővel	"	20	"	/	510.-	
38.	ételhordó kosár	"	5	"	/	60.-	
39.	zománcozott veder, kancsó és tál	"	3	"	/	75.-	
40.	takarító szerszámok	"	6	"	/	30.-	
41.	gépszőnyeg kétféle 17 drb.	m ²	150	"	/	9.500.-	
42.	különféle futószőnyegek	"	68	"	/	3.400.-	
43.	magyar perzsa szőnyeg 3 d.	"	78,5	"	/	6.280.-	
44.	különféle " "	drb.	3	"	/	5.200.-	
45.	selyem és brokát függ.	"	38	"	/	28.800.-	
46.	plüss függöny	"	2	"	/	600.-	
47.	selyem brokát szövet	"	3	"	/	4.500.-	
48.	színezett, metszett és grafikai műkeretben	"	13	"	/	2.600.-	
49.	Láposy-Hegedüs G.: Szt. Márk templom	aqv.	1	"	/	600.-	

50. Különféle berendezési felszerelési

tárgyak, butorok stb. teherautórakomány	"	4	"	/	140.000.-
Ezüstneműek.					
51. Kávéskanna A.	drb.	15	1944. XI. XII.	/	3.238.-
52. Tejszines kanna	"	19	"	/	1.544.-
53. Kávéskanna	"	19	"	/	1.885.-
54. Tejskanna A. B.	"	10	"	/	1.291.-
55. Teáskanna A. B. C.	"	24	"	/	3.776.-
56. Kávéskanna B. C. D.	"	12	"	/	1.680.-
57. Csokoládéskanna	"	3	"	/	288.-
58. Cukortartó	"	19	"	/	213.-
59. Tojástartó	"	19	"	/	213.-
60. Asztali csengő és harang, alsórészszel	"	8	"	/	124.-
61. Ragout és levesescsészé	"	163	"	/	1.871.-
62. Gyertyatartó I. F. J.	"	30	"	/	897.-
63. Főzelékescsésze A. B. C. D.	"	97	"	/	20.928.-
64. Teaszűrő	"	49	"	/	706.-
65. Mártáscsésze gömb. és ovál	"	70	"	/	15.680.-
66. Szamovárkészlet	"	3	"	/	1.728.-
67. Levesestál A. B. C. D.	"	23	"	/	6.608.-
68. Ecet és olajtartó	"	9	"	/	576.-
69. Pecsenyéstál A. B. C. D. F.	"	140	"	/	35.072.-
70. halastál	"	1	"	/	672.-
71. tésztástál A. B. C.	"	141	"	/	28.360.-
72. pecsenyéstál B. kesk. és sz.	"	40	"	/	12.160.-
73. pezsgőhűtő	"	6	"	/	4.128.-
74. virágáza kehely	"	7	"	/	1.904.-
75. prezentáló és kenyértányér	"	34	"	/	4.672.-
76. salátáskészlet	pár	20	"	/	136.-
77. spárgafogó	drb.	8	"	/	103.-
78. tálaló kanál és villa	"	20	"	/	160.-
79. ragout és levésmerő kanál	"	18	"	/	170.-
80. cukorszóró és cukorfogó	"	30	"	/	146.-
81. mustár és mártáskanál gömb és ovál	"	40	"	/	240.-
82. sőtartó és kanál	"	40	"	/	288.-
83. lapostányér	"	700	"	/	69.440.-
84. mélytányér	"	24	"	/	2.380.-
85. evőkanál	"	450	"	/	5.760.-
86. asztali villa	"	1100	"	/	14.080.-
87. " kés	"	1289	"	/	16.262.-
88. csemegekanál	"	400	"	/	3.200.-
89. csemegevilla	"	850	"	/	7.680.-
90. csemegekés	"	1475	"	/	13.728.-
91. mocca és kávéskanál	"	550	"	/	1.488.-
92. salátáskészlet nagy és kicsi	p.	26	"	/	170.-
93. fagyaltoslapát	drb.	14	"	/	202.-
94. fagyaltos kagyló	"	50	"	/	240.-
95. nyárs nagy és kicsi	"	98	"	/	470.-
96. sőtartó	"	80	"	/	448.-
97. asztali dísz	"	5	"	/	36.000.-
98. Fehéműek.					
99. piképaplan	drb.	20	1944. XI.	/	700.-
100. flanel takaró kf. méret	"	23	"	/	1690.-
101. barchend lepedő	"	6	"	/	132.-
102. bolyhos fűrdőlepedő I.	"	12	"	/	600.-
103. I. abrosz 1400/390 1170/390	"	4	"	/	10.060.-

104. I. szalvéta	''	43	''	/	1.043.-
105. I. dessert szalvéta	''	450	''	/	10.800.-
106. I. abrosz I. A.	''	6	''	/	3.600.-
107. I. abrosz 860/351	''	2	''	/	3.020.-
108. '' 550, 390/351	''	3	''	/	4.010.-
109. '' kféle méretb.	''	90	''	/	81.660.-
110. pohárszékkendő	''	227	''	/	4.000.-
111. lepedő kettős	''	3	''	/	360.-
112. lepedő	''	115	''	/	13.550.-
113. himzett paplanlepedő	''	6	''	/	840.-
114. ajouros lepedő	''	1	''	/	140.-
115. I. párnahuzat	''	107	''	/	4.280.-
116. capricepárnahuzat	''	45	''	/	1.025.-
117. himzett párnahuzat nagy és kicsi	''	40	''	/	1.300.-
118. paplanlepedő	''	105	''	/	15.200.-
119. alsólepedő	''	80	''	/	6.400.-
120. bolyhos törülköző	''	132	''	/	2.080.-
121. damast törülköző	''	39	''	/	540.-
122. piké törülköző	''	261	''	/	6.525.-
123. bolyhos fürdőlepedő	''	20	''	/	1.000.-
124. angol fürdőlepedő	''	24	''	/	750.-
125. lepedő II.	''	15	''	/	1.040.-
126. abrosz	''	8	''	/	1.880.-
127. szalvéta II.	''	12	''	/	288.-
128. kféle törölrúha	''	30	''	/	118.-
129. '' törülköző	''	40	''	/	800.-
Szőnyegegek.					
130. Gobelin /allegória/ 4drb.	m ²	31	''	/	90.000.-
131. Selyem szőnyeg	''	3	''	/	800.-
132. Selyemszőnyeg /imaszőnyeg/	''	2,50	''	/	4.800.-
133. Selyembrokát terítő	''	3	''	/	600.-
134. Selyemasztalterítő	''	1,80	''	/	400.-
135. Keleti szőnyeg	''	5,20	''	/	1.000.-
136. '' ''	''	2,90	''	/	800.-
137. '' ''	''	4	''	/	1.000.-
138. Gobelin szőnyeg beszabott	''	56,20	''	/	8.500.-
139. '' '' ''	''	74,50	''	/	11.200.-
140. '' '' ''	''	69	''	/	10.400.-
141. '' '' ''	''	52,50	''	/	7.900.-
142. '' '' ''	''	90,50	''	/	13.600.-
143. Összekötő keleti szőnyeg	''	9,60	''	/	3.000.-
144. '' '' ''	''	30,10	''	/	10.000.-
145. '' '' ''	''	2,70	''	/	2.000.-
146. Bokhara összekötő szőnyeg	''	2,80	''	/	6.000.-
147. '' '' ''	''	1,20	''	/	3.000.-
148. Keleti összekötő	''	2,20	''	/	1.000.-
149. Tebris szőnyeg	''	10,20	''	/	6.000.-
150. Erdélyi muké imaszőnyeg	''	2,10	''	/	6.000.-
151. '' '' imaszőnyeg	''	1,90	''	/	3.200.-
152. '' '' ''	''	1,90	''	/	3.400.-
153. Kaukázusi szőnyeg	''	2,30	''	/	1.800.-
154. Erdélyi imaszőnyeg	''	2,20	''	/	6.800.-
155. '' '' ''	''	1,90	''	/	4.500.-
156. '' '' ''	''	1,90	''	/	4.000.-
157. '' '' ''	''	2,20	''	/	5.600.-
158. Keleti szőnyeg	''	5,60	''	/	3.000.-
159. Erdélyi imaszőnyeg	''	2,10	''	/	4.600.-
160. '' '' ''	''	2,10	''	/	4.000.-

161.	''	''	''	2,10	''	/	3.800.-
162.	''	''	''	2,10	''	/	4.500.-
163.	''	szőnyeg	''	1,70	''	/	3.800.-
164.	Afgán	szőnyeg	''	6,10	''	/	1.000.-
165.	Indiai	szőnyeg	''	8,90	''	/	8.000.-
166.	Gobelin	/harcj jelenet/	''	4,90	''	/	18.000.-
167.	Gobelin	/4 drb/ 4 évszak allegóriája	''	30,10	''	/	125.000.-
168.	Indiai	szövött szőnyeg	''	2,30	''	/	1.600.-
169.	Kesha	szőnyeg	''	10	''	/	4.000.-
170.	Keleti	szőnyeg	''	5,60	''	/	3.000.-
171.	''	''	''	1,70	''	/	800.-
172.	Indiai	szőnyeg	''	10,70	''	/	10.000.-
173.	Gobelin	/2 drb/ Budavár bevétele	''	58,20	''	/	850.000.-

TERMEK MÉRETJEGYZÉKE

A Budai várpalota I. emelet termeinek méretjegyzéke.

1. Ruhatár I. rész	260 cm × 1036 cm = 269,36 m ²
2. Ruhatár II. rész /libatolvaj/	710 cm × 1036 cm = 73,56 m ²
3. Táncteremi összekötőterem I.	1172 cm × 1016 cm = 119,08 m ²
4. Táncteremi összekötőterem II.	922 cm × 1016 cm = 93,12 m ²
5. Kis büfféterem	787 cm × 865 cm = 69,50 m ²
6. Büffétállaló /bál/	674 cm × 399 cm = 26,90 m ²
7. Bálterem	3600 cm × 1860 cm = 667,00 m ²
8. Büfféterem	5685 cm × 912 cm = 518,47 m ²
9. Büfféterem /árkád/	2087 cm × 373 cm = 77,85 m ²
10. Büffétállaló /jobb/	674 cm × 399 cm = 26,90 m ²
11. Teaterem	880 cm × 796 cm = 70,05 m ²
12. Gobleinterem	1034 cm × 943 cm = 97,51 m ²
13. Visegrádi terem	1182 cm × 1040 cm = 112,93 m ²
14. Összekötőterem	1182 cm × 625 cm = 73,88 m ²
15. Habsburg terem	1880 cm × 1241 cm = 296,30 m ²
16. Diplomata lépcső mellett baloldalt, össz.k. foly.	3630 cm × 256 cm = 92,93 m ²
17. Diplomata lépcsőház	1560 cm × 695 cm = 108,42 m ²
18. Zenetan képterem	1210 cm × 1005 cm = 121,60 m ²
19. Szertartási előterem /jobb/	1177 cm × 1002 cm = 117,94 m ²
20. Kis trónterem /király/	834 cm × 1028 cm = 83,74 m ²
21. Lilaszalon	812 cm × 696 cm = 56,52 m ²
22. Kékszalón	1200 cm × 850 cm = 102,00 m ²
23. Király kihallgatási terem.	864 cm × 1234 cm = 106,62 m ²
24. Rózsaszalon	816 cm × 698 cm = 56,96 m ²
25. Királyné kihallgatási terem	1236 cm × 863 cm = 106,67 m ²
26. Kis trónterem /királyné/	840 cm × 1034 cm = 86,85 m ²
27. Trónterem	3021 cm × 986 cm = 297,87 m ²
28. Trónterem /árkád/	3921 cm × 333 cm = 120,47 m ²
29. Könyvtárterem	1248 cm × 748 cm = 93,35 m ²
30. Könyvtár, baloldali terem	831 cm × 560 cm = 46,57 m ²
31. Könyvtár, jobboldali terem	831 cm × 560 cm = 46,57 m ²
32. Szertartási előterem /bál/	1000 cm × 1172 cm = 117,20 m ²
33. Koronázási képterem	1192 cm × 1005 cm = 119,80 m ²
34. Udvarhölgyek fogadóterme I.	722 cm × 588 cm = 42,45 m ²
35. Udvarhölgyek fogadóterme II.	297 cm × 593 cm = 17,61 m ²

36. Utvartólgyek fogadóterme III.	574 cm x 838 cm = 48,10 m ²
37. Erzsébet királyné nagy fogadóterme	1058 cm x 832 cm = 88,03 m ²
38. Rubensz képteren	614 cm x 835 cm = 51,27 m ²
39. Erzsébet királyné íróterme	718 cm x 835 cm = 59,95 m ²
40. Királylépcsőház	718 cm x 1565 cm = 112,34 m ²
41. Királylépcsőház folyosó	3046 cm x 332 cm = 101,13 m ²
42. Kir. lakosztály dunai rész folyosó	2331 cm x 231 cm = 53,15 m ²
43. Királyné öltözőterme	443 cm x 683 cm = 30,26 m ²
44. Királyné hálóterme	580 cm x 693 cm = 40,19 m ²
45. Királyné reggelizőterme	482 cm x 681 cm = 30,82 m ²
46. Király öltözőterme	478 cm x 525 cm = 24,10 m ²
47. Király hálóterme	542 cm x 688 cm = 37,29 m ²
48. Király dolgozóterme	450 cm x 594 cm = 26,73 m ²
49. Király lakosztály rácvárosi rész folyosó	2565 cm x 235 cm = 60,28 m ²
50. Király lakosztály fürdőszoba	525 cm x 200 cm = 10,50 m ²
51. Király lakosztály dolgozóterem	702 cm x 595 cm = 41,77 m ²
52. Király lakosztály nagy szalon	1171 cm x 592 cm = 70,32 m ²
53. Király lakosztály szárnysegéd terem	630 cm x 586 cm = 36,92 m ²
54. Király lakosztály tabán rész folyosó	2105 cm x 239 cm = 50,31 m ²
55. Király lakosztály előterem I.	593 cm x 633 cm = 37,54 m ²
56. Király lakosztály előterem II.	546 cm x 541 cm = 29,54 m ²
57. Szent István terem	1133 cm x 647 cm = 83,31 m ²
58. Certl terem	1196 cm x 755 cm = 89,30 m ²
59. Nagy ebédlőterem	2338 cm x 746 cm = 166,95 m ²
60. Kis ebédlőterem	1098 cm x 753 cm = 82,68 m ²
61. Valéria lépcsőház	1048 cm x 457 cm = 47,90 m ²
62. Valéria lépcsőház előtér	380 cm x 340 cm = 12,92 m ²
63. Tükrőfolyosó I. rész	1863 cm x 278 cm = 51,80 m ²
64. Tükrőfolyosó II. rész	2056 cm x 316 cm = 64,94 m ²
65. Andrássy csarnok	2399 cm x 740 cm = 177,53 m ²
66. Sarokszalon	1199 cm x 804 cm = 96,40 m ²
67. Ó fő mélt. assz. szalonia	783 cm x 754 cm = 59,04 m ²
68. Ó fő mélt. assz. dolgozóterme	773 cm x 754 cm = 58,28 m ²
69. Ó fő mélt. assz. hálóterme	785 cm x 754 cm = 59,20 m ²
70. Ó fő mélt. úr hálóterme	866 cm x 850 cm = 73,71 m ²
71. Hunyad terem	1234 cm x 850 cm = 104,90 m ²
72. Vendégtér	870 cm x 852 cm = 74,10 m ²
73. Vadászterem	785 cm x 754 cm = 59,19 m ²
74. Ó fő mélt. úr dolgozóterem	773 cm x 754 cm = 48,28 m ²
75. Szárnysegédi terem	783 cm x 752 cm = 48,28 m ²
76. Kihallgatási terem	1200 cm x 804 cm = 96,48 m ²
77. Lakosztály összekötő folyosó /bal/	2720 cm x 392 cm = 106,62 m ²
78. Ó fő assz. fürdőszobája	472 cm x 525 cm = 24,78 m ²
79. Ó fő assz. komornaszobája	408 cm x 574 cm = 23,42 m ²
80. Bal paktólépcső összekötő folyosó	896 cm x 195 cm = 16,46 m ²
81. Nagycsarnok Krisztinavárosi folyosó	1997 cm x 378 cm = 75,49 m ²
82. Jobb paktólépcső összekötő folyosó	896 cm x 195 cm = 16,46 m ²
83. Vasalószoba	408 cm x 195 cm = 16,46 m ²
84. Altszti szoba	474 cm x 577 cm = 23,54 m ²
85. Lakosztály összekötő folyosó /jobb/	474 cm x 381 cm = 14,06 m ²
86. Deck csarnok	2708 cm x 390 cm = 102,91 m ²
87. Beépítőterem	2399 cm x 737 cm = 156,80 m ²
88. Mahagoniterem	1099 cm x 755 cm = 82,97 m ²
89. Mahagonitállaló	1182 cm x 754 cm = 89,12 m ²
90. Testőr ügyeletes tisztai szoba	328 cm x 750 cm = 23,56 m ²
91. Testőr ügyeletes tisztai előszoba	753 cm x 717 cm = 23,87 m ²
92. Testőr ügyeletes tisztai fürdőszoba	358 cm x 754 cm = 26,92 m ²
93. Testőr ügyeletes tisztai folyosó	295 cm x 754 cm = 12,95 m ²
	1526 cm x 313 cm = 47,76 m ²

94. Rózsalakás altisztiszoba	448 cm × 771 cm = 34,54 m ²
95. Rózsalakás ruhatár	327 cm × 756 cm = 24,72 m ²
96. Rózsalakás háló	782 cm × 759 cm = 59,35 m ²
97. Rózsalakás szalon I.	796 cm × 760 cm = 60,50 m ²
98. Rózsalakás szalon II.	900 cm × 809 cm = 72,82 m ²
99. Rózsalakás váróterem	854 cm × 810 cm = 69,14 m ²
100. Zöldlakás előterem	413 cm × 808 cm = 33,37 m ²
101. Zöldlakás szalon	899 cm × 810 cm = 72,82 m ²
102. Zöldlakás háló	1180 cm × 758 cm = 89,44 m ²
103. Távirida lépcsőház	758 cm × 368 cm = 27,91 m ²
104. I. emeleti tálaló	686 cm × 752 cm = 51,59 m ²
105. Andrássy csarnok parkett folyosó	2094 cm × 387 cm = 81,04 m ²
106. Főbejárati nagy csarnok	1368 cm × 1950 cm = 266,76 m ²
107. Főbejárati nagy csarnok baloldali folyosó	930 cm × 687 cm = 63,89 m ²
108. Főbejárati nagy csarnok jobboldali folyosó	930 cm × 687 cm = 63,89 m ²
109. Főbejárati nagy csarnok Juszticia megetti	1366 cm × 382 cm = 52,18 m ²
110. Baloldali patkólépcsőház	974 cm × 430 cm = 42,00 m ²
111. Jobboldali patkólépcsőház	974 cm × 430 cm = 42,00 m ²
112. Deák csarnok parkett folyosó	2097 cm × 387 cm = 81,15 m ²
113. Korona lépcsőház	1226 cm × 442 cm = 51,19 m ²

Budapest 1945. nov. 9-én

v. Baja István
műsz. s. tiszt.

A VOLT KIRÁLYI PALOTA ÚJJÁÉPÍTÉSÉNEK ELŐZMÉNYEI

AZ ELSŐ SZAKVÉLEMÉNYEK

DR. CSONKA PÁL
MŰEGYETEMI NY. R. TANÁR
BUDAPEST, XI., MŰEGYETEM

Tekintetes Várkapitányság!

A mai napon helyszíni szemlét és vizsgálatot tartottam a budai királyi várpalotában annak megállapítása végett, minő intézkedések szükségesek az ostrom során súlyosan megsérült palota biztosítására és további pusztulásának megakadályozására. Helyszíni megállapításaimról az alábbi

s z a k v é l e m é n y

számol be.

Kétségtelen tény, hogy a palota a lezajlott ostrom alatt koncentrált tüzéségi és repülőtámadások áldozata lett, sőt ezen kívül robbanások és gyújtogatások révén is oly súlyos károkat szenvedett, hogy városunk legjobban sérült részei közé sorozható. Becslésem szerint az épület építmenyi állagában: szerkezeiben és művészi kiképzésében bekövetkezett kár az eredeti építmenyi érték 60 %-ára rughat. Minthogy pedig a palota építése a Mária Terézia-korabeli régi részek építési költségén kívül 32 millió aranykoronába került, a 60 %-os kár mintegy 19,2 millió aranykorona veszteségnek felelhet meg, ami azt jelenti, hogy a helyreállítás várható költsége a jelenlegi pénzügyben kifejezve kb. másfélmilliárd pengőtet tenne ki.

Természetesen, ily hatalmas összegnek a lerongyolódott közgazdasági életből való kivonása jelenleg teljesen lehetetlen, miért is egyelőre csak az épületnek a további károsodástól való megóvására lehet szorítkozni. Ezt azonban haladéktalanul meg kell tenni, mert a királyi palota mai erősen megrongált állapotában is hatalmas értéket képvisel, melyet semmiképp sem szabad további pusztulásnak kitenni.

A biztosító és értékmentő munkálatok szükségessége amugy is teljesen független attól, vajjon mi lesz a palota eljövendő rendeltetése, mert a palotát külsőleg teljesen ugyanugy kell majd helyreállítani, ahogy azt egy félszázad előtt művészi ihlettel megépítették, s legfeljebb csak a belső beoázás és kialakítás függhet a palota ma még pontosan nem ismert rendeltetésétől. A palota külsején semmit sem szabad változtatni, mert, ha igaz az, hogy Budapest a Duna királynője, ugy kétségtelen, hogy városunkat ezze a királyi palota, a város koronája tette. E palota csodaszép szilüettje és látványos beállítása oly pótolhatatlan emléket és oly varázsla-

tos élményt jelent városunk közönségének, de a külföldi látogatóknak is egyaránt, hogy majdan, a viszonyok javultával városunk közönsége minden áldozatra kész lesz a palota változatlan visszaállítása érdekében. Természetesen, az a követelmény, hogy a palota külsőleg pontosan eredeti állapotában állítsassék vissza, nem rekeszti ki annak a lehetőségét, hogy a palota belsejében és szerkezeteiben korszerű átalakítások ne történhessenek; e téren a szükséges szabadságot a biztosító munkálatok egyáltalán nem korlátozzák.

A fentiek szem előtt tartásával a további károk elhárítására és a meglévő értékek megmentésére a következő munkálatok elvégzését tartom halaszthatatlannul sürgősnek:

1./ Az omladékokkal túlterhelt szerkezeteknek /födémeknek, boltozatoknak, falaknak/ az omladékerhektől való mentesítése. Ez már csak azért is szükséges, mert a nagyobb esőzések alkalmával az omladékanyag vízzel telítődik s így súlya a jelenlegi súly kétszeresére is megnőhet, ami katasztrófális további összeomlásokra vezethet.

2./ Az összeomlással fenyegető épületrészeknek és az alátámasztásuktól megfosztott szerkezeteknek aláducolása, illetve a leomlott alátámasztó elemeknek pótlása. E munkálatok sürgős elvégzését egyrészt az alátámasztás nélküli részek leomlásával járó komoly életveszély indokolja, másrészt azóban az is szükségessé teszi, hogy ezáltal további épületrészek leomlása válik elkerülhetővé, tehát további épületkárok hátrahatók el.

3./ Az épület értékesebb megmaradt részeinek beázástól való mentesítése, ideiglenes tetők és vízkivezetők segítségével. Az épületvagyon igen tekintélyes részét ugyanis díszes belső stukkómunkák, mintás parketták és egyéb olyan részek képezik, melyek nedvesség hatására igen hamar tönkremennek. Ezek, valamint általában a födém szerkezetek csak akkor menthetőek meg a pusztulástól, ha a csapadékvizetől mentesíttetnek, ami kátránpapírral borított deszkatekők építésével érhető el. Ily tetők természetesen csak azon épületrészek fölé kerülhetnek, melyek jelenlegi állapota ezt a védelmet indokoltá teszi.

4./ Az épület csupaszon álló körítő falainak kátránpapírral borított ideiglenes deszkatekővel való lefedése, az átázás és a téli fagy romboló hatásának elhárítására. Ez által a díszes és patinás homlokzatok jórészt eredeti állapotukban lennének megőrizhetőek, nem csurogna rajtuk végig a csapadékvíz s nem áznának és fagnának le a vakolatból huzott, illetve kőből falazott párkányrészek sem, ami a későbbi helyreállítás költségét lényegesen csökkentené.

Midőn fenti javaslataimat a Tekintetes Várkapitányság elé terjesztem, bátor vagyok hangsúlyozni, hogy szaktanácsaimmal a jövőben is minden kor készséggel állok rendelkezésre s vagyok

megkülönböztetett tisztelettel:

Budapest, 1945 június 26.

[Csonka Pál]

műegyetemi ny.r. tanár
építészmérnök.

FŐVÁROSI KÖZMUNKÁK TANÁCSA

A Várpalota helyreállítási ügye.

9068/1945. szám.

Budapest ostroma alkalmával a Várpalota súlyosan megrongálódott. A város pusztulásával kapcsolatos sürgősebb természeti problémák mellett kezdetben nem nyílhatott alkalom arra, hogy az építésügyi hatóságok a Várpalota sorsával behatóan foglalkozzanak. Az épületkomplexum újjáépítése, s rendeltetésének végleges meghatározása még ma sem látszik időszzerűnek, mégis szükségesnek tartotta a tanács, hogy az épületre vonatkozó és saját hatáskörébe tartozó kérdéseket vizsgálja, s az épület jövőbeni sorsával kapcsolatban álláspontját minél előbb kialakítsa.

Az ügy érdemében a tanács az alábbi megállapításokat tette:

Tekintettel arra, hogy a Mária Terézia korában épült palotából ma már ugyyszólván semmi sem maradt fenn, az épület helyreállításának kérdése nem műemléki, hanem látékpi értékeit tekintve elsősorban városképi szempontból bírálandó el. A palota majesztikus tömegével helyezkedik el a dombvonulaton, s a terep adottságaihoz szépen alkalmazkodik. Tömegénél fogva a domb méreteivel összhangban van. Hauszmann az eredeti palota architektonikus tagozatait, a homlokzat osztását megtartotta, miáltal az épület nagyobb terjedelmében is stílusos jelleget nyert. Hauszmann egyéni stílusa csupán azokon a részeken érvényesül, melyeken a régi minta nem kötötte. Az épület tömegjátéka, s a finoman alkalmazott plasztika pontosan azt a levegőt és távlatot követeli, mely a palota exponált beállításából valóban adódik.

A palota belseje tekintélyes részében kiégett, homlokzatai azonban szép architektonikus tagozataival nagyobb százalékban megmaradtak. A tető ugyyszólván teljesen elpusztult.

A fenti megállapítások alapján a tanács az 1945. évi október hó 23.-án tartott teljes ülésén 9068/1945.sz. alatt hozott határozatával álláspontját a következőkben fektette le.

A tanács a Várpalota jövőbeni helyreállítását városrendezési és városképi szempontból szükségesnek tartja. Az épület az ostrom előtti állapotának megfelelően építendő újjá. Megengedhetőnek tartja azonban hogy, az épület egységesebb esztétikai megjelenése érdekében egyes részek módosítsanak. /a középső kupola megszüntetése stb./

A Várpalota rendeltetés szempontjából is szervesen beleilleszhető a főváros és azon tulmenően az állam életébe. Legalkalmasabb székhelye a mindenkor államfőnek, illetve a legfőbb kormányzati szervnek. Nagy méreténél fogva rendeltetésében megoszt-

ható, s az északi épületrészek, de különösen a Krisztinavárosi szárny, kulturális intézmények, esetleg hivatalok elhelyezésére szolgálhatnak. A szép architektonikus kiképzésű belső udvar szabadtéri előadások, zenei ünnepségek megtartására igen alkalmas. A Várkápola aránylag csekélyebb sérülései következtében templom céljára továbbra is megfelel.

Budapest 1945. évi december hó 14.-én

A kiadmány hitelül:
min. irodaigazgató

Fischer József s.k.
e l n ö k

A GAZDASÁGI FŐTANÁCS ÁLLÁSFOGLALÁSA

J e g y z ő k ö n y v

a Gazdasági Főtanács 1949. május 19-én tartott rendes üléséről.

Elnökök: Dobi István miniszterelnök, Jelen vannak: Rákosi Mátyás miniszterelnökhelyettes, Gerő Ernő pénzügyminiszter, Csala Ferenc földmívelésügyi miniszter, Kossa István iparügyi miniszter és Vas Zoltán a Gazdasági Főtanács főtitkára.

A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter képviseletében Hay László államtitkár, a közlekedésügyi miniszter képviseletében Láng Viktor min.o.főnök.

A pénzügyminisztérium részéről Antos István és Sulyok Béla államtitkárok, az építés- és közmunkaügyi minisztérium részéről Szijártó Lajos osztályvezető, a földmívelésügyi minisztérium részéről Viczenik Endre államtitkár, az Országos Tervhivatal részéről Vajda Imre elnök, az Országos Közellátási Hivatal részéről Szobek András államtitkár, a Magyar Nemzeti Bank részéről Jeszenszky Ferenc vezérigazgató és Szánthó Dénes igazgató, a Szakszervezeti Tanács részéről Harustyák József elnök.

A. miniszterelnökség részéről Szebenyi Endre államtitkár, a honvédelmi minisztérium részéről Beleznay István vezérőrnagy.

A Gazdasági Főtanács titkársága részéről: dr. Fajth Tibor min.osztályfőnök.

Jegyzőkönyvvezető: dr. Ágh Béla min.titkár

A Gazdasági Főtanács az ülésen az alábbi határozatokat hozta:

Dr. Sztatényi
Ernő

1130/20/1949.G.F.szám.

48. Várnegyed rendeltetése és műemlék jellegének megóvása.

A Gazdasági Főtanács szükségesnek tartja, hogy a volt királyi palotának és a várnegyednek az öt éves terv keretében végzendő helyreállítási munkái a tervgazdálkodás követelményeinek megfelelően, elsősorban a hasznosítható műemlékjellegű épületek felhasználásával végeztesse és a műemlékjellegű épületek a pusztulástól addig is megóvassanak, ezért az alábbiakat rendeli:

1./ Felkéri az építés és közmunkaügyi minisztert, hogy f.é. június hó 15-ig a főváros polgármesterének bevonásával gondoskodjék a volt királyi palota jelenlegi állapotának feltárásáról, hasznosítható alapterületek számbavételéről és a leltározás eredményét, valamint a volt királyi palota felhasználására vonatkozó javaslatát terjessze az 1146/21/1948.G.F.sz. határozattal létesített tárcaközi, – a főváros képviselőjével kiegészített – bizottság elé. A tárcaközi bizottság pedig a palota felhasználására vonatkozó javaslatát július 15-ig terjessze a Gazdasági Főtanács elé.

2./ Felhívja a főváros polgármesterét hogy a vár területén levő műemlékjellegű épületek és egyén értékek megfelelő őrzéséről gondoskodjék. Utasítja a vári kirendeltség létszámának megerősítésével létesítsen várfelügyelőséget. Az épületek kezelésével és őrzésével kapcsolatos munkákban a szükségeshez mérten a KIK-et be kell vonni.

[Kézírással:] Utasítja a KIK-et, hogy a Főváros várgondnokságát vegye át és a szükséges létszámra kiegészítve várfelügyelőség-
g szervezze át. A várfelügyelőség költségvetését a G.F. által kell jóváhagyatni és elkülönítetten kell kezelni.

Bizalmas!

Szerintem a vár helyreállítására a Titkárságnak kell hoznia olyan határozatot, amely a Minisztertanács által hozandó részletesebb határozat alapjául szolgálhat s amely megszabja a munka irányát és ütemét. Feltétlenül helyes az, hogy mindenekelőtt a Várnak Pest felé néző részét kell helyreállítani s nem a budai oldalra néző részt, bár az egész várpalotát helyre kell állítani. Be kell szüntetni az öncélú ásatásokat. Meg kell vizsgálni, mire mennyit költöttek el eddig és a rendelkezésre állé eszközöket arra kell felhasználni, hogy legkésőbb 1954-re a tulajdonképpeni várpalotát teljesen helyreállítsuk. Véleményem szerint ugyanolyannak kell lennie a helyreállított várpalotának, mint amilyen a régi volt. Ez nem jelenti persze azt, hogy a diszitéseknél nem lehet egyszerűsíteni, felesleges cirádákat elhagyni stb. A Margit-hidat is lényegileg ugyanugy állítottuk helyre, mint amilyen régen volt, de a sok barokk diszítést elhagytuk és az egészet egyszerűbbé s ezáltal szebbé tettük.

Horváth elvtárs javaslatai nagyjában megfelelőek, de a döntő az, hogy záros határidőn belül legyen a Titkárságnak megfelelő határozata, amely az összes alapvető kérdéseket eldönti. A bizottságnak kissé szélesebbnek kell lennie.

1952. III. 31.

/Gerő Emő/

KÖZÉPÜLETTERVEZŐ VÁLLALAT

I g a z g a t ó s á g a .

F e l j e g y z é s

**Szijártó miniszter elvtárs f. hó 1.-i utasítására, a Budai Várpalota
C, D, E, F szárnyainak 1954. július 1.-i
befejezésére vonatkozólag.**

Tervezési határidők:

	Építési	Belső épi- tészeti	Gépészeti	Kivitel:
F	kész	52. VIII. 1.	52. XII. 31.	53. VIII. 1.
E	52.IX.1.	52. XII. 1.	52. I. 31.	53. XII. 31.
D	53.I.1.	53. IV. 1.	53. VI. 1.	54. VII. 1.
C	53.III.1.	53. VI. 1.	53. VII. 1.	54. VII. 1.

Éz ütemek elindításához és lebonyolításához szükséges, hogy az alaprajzi elrendezésnek a vázlattervben és a mellékelt területfelhasználási műleírásban foglaltakra vonatkozó döntést 1952. április 15.-ig a tervező vállalat megkapja, amennyiben a döntés a felépítmény általános diszpozícióját teljesen meg nem változtatja.

Felmerült kérdések:

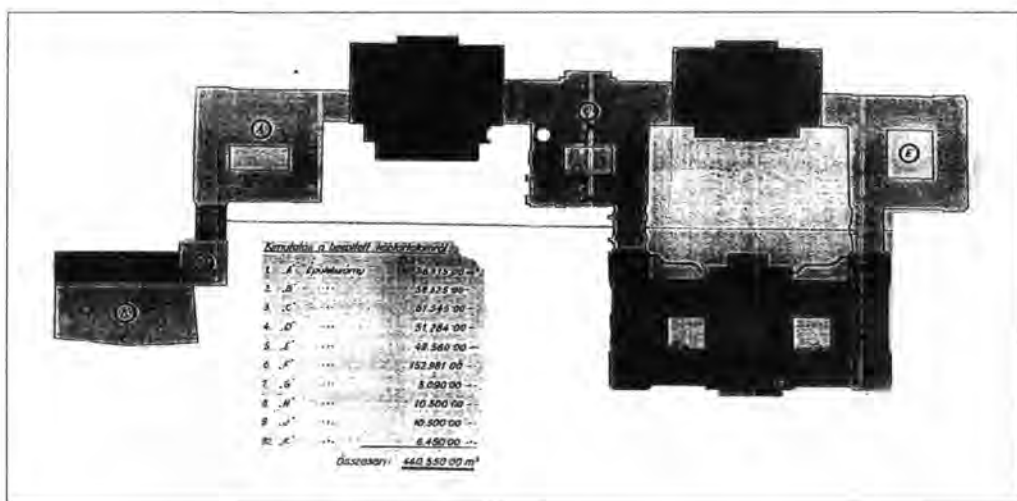
- 1./ A mellékelt műleírásban foglalt alaprajzi kialakítás bírálata és módosítási utasítás.
- 2./ Segítséget és iránymutatást kérünk a Vár-komplexum eszmei tartalmának helyes kifejezéséhez a különböző történelmi korok megjelenési mértékére és arányára.
- 3./ Döntés a felett, hogy a homlokzati kialakítás a régi palotarész későbarokk-klasszicista stílusában tartassék-e a vázlatterv javaslata szerint, de a középrész kupolás ujratervezésével, vagy más módon állitassanak-e vissza.
- 4./ Döntés a felett, hogy a középkori falak és a rekonstrukciók a műleírásban feltüntetett mértékig elvégezhetőek e? Mivel a felvezető utakkal kapcsolatosak, melyek 1954.-ig megépítendőek, részletmegoldásukra további javaslatokat készít a KÖZTI.
- 5./ Döntés afelett, hogy a várfalak által bezárt parkterület elégséges-e, vagy a déli végén azonfelül további parkterületet csatlajunk.
- 6./ Döntés az utak száma és vezetése felett.
- 7./ Anélkül, hogy a C, D, E, F szárnyak megépítésétől munkaerő vonatnék el, kívánatos a teljes helyszínrajz megoldása a Disztérig, ut, park, várfal, a Szent György tér, istálló és őrségépület bontása, továbbá az alsó peremházsorok /: Öntőház utcától a Bethlen udvarig / való részletbeni szanálásának lefektetése céljából. Evvel kapcsolatban kérdés, hogy a Palota határa a Szent György tér, vagy a Disz tér?
- 8./ Kívánatos az egész Vár-terület és Vár-lejtők komplex feladatának az Építésügyi Minisztérium alá való rendelése városképi, közlekedési, energia-ellátás és egyéb szempontokból.

- 9./ Elfogadható-e, hogy a Palota nagyütemű építése miatt a várnegyed eredeti helyreállítása későbbi időre halasztódik, azokon a helyeken is, melyek a Palota megközelítésénél szemelőtt vannak?
- 10./ Kívánatos továbbá, hogy a Vár hőenergia-ellátását biztosító erőmű /: Déli vasút melletti tabáni temető vagy Budaörsi ut /: tervezésének irányítását koordinálás céljából az Építésügyi Minisztérium lássa el. /: Hőszivattyús rendszer alkalmazását – miután Magyarországon kipróbálva nincs – nem javasoljuk. /
- 11./ Megfelelő-e a telefonközpont F szárnyban való elhelyezése. Nem volna-e szükség a városi telefonközponton kívül egy külön bizalmas telefonközpontot létesíteni a legfontosabb vonalak részére.
- 12./ Milyen rádió adó-vevő és egyéb hírközlő berendezésre van szükség?
- 13./ Szükség van a Vár-területen önálló ivóvízellátásra kutatást folytatni?
- 14./ Szükségesnek látjuk, hogy a /: nem É.M. tervezésben készülő /: földalatti létesítmények és gépészeti berendezések felett – a Palotával való kapcsolat érdekében – az Építésügyi Minisztérium felügyeleti hatáskört nyerjen.
- 15./ Elvi megállapítását kérjük annak, hogy a tervezés folyamán számolhatunk-e import útnál beszerezhető anyagokra?
- a/ Magasépítéshez pl.: festék, természetes pala, kő, fa, mozaik-anyag, szinesfém, stb.
- b/ Belső berendezésekhez pl.: textilanyagok, /mint: függöny, butorhuzat, falikárpit, goblein-fonal anyaga /: filc, szőnyeg, különleges butorfák, nemes és szinesfémek, festékek, mázak, üvegyártmányok, stb.
- Fentiekre vonatkozó anyagkimutatást csak a végleges program alapján, a szükséglet felmérése után tudjuk benyújtani.
- 16./ Finomipari, iparművészeti és képzőművészeti munkák mennyiségére és a foglalkoztatott szakkaderek felfejlesztésére vonatkozólag az előbbiekkal egyidejűleg fogunk javaslatot tenni.
- 17./ Szijártó elvtárs elfoglaltsága miatt részletkérdésekkel való foglalkozás céljából szükséges olyan személy kijelölése, akivel bár-mikor kitérgyalhatók apró, de lényegessé válható problémák.
- 18./ Lehetséges-e, hogy biztonsági, gépészeti és üzemetelési szempontok tisztázása miatt a Párt konzultáció céljára szakértő megbizottakat jelöljön ki.
- 19./ Programadás után a módosított tervek elbírálása és jóváhagyása hogyan történik?
- 20./ Az ütemváltozás a feladatra alkalmas munkaeöröknek fokozott számban való beállítását teszi szükségessé. Miután a megkívánt létszámtöbbletet a Középülettervező Vállalat saját állományából pótolni nem képes, /: hat építész, tíz belsőépítész butortervező, három szellőző és kalorikus-gépész és néhány rajzoló /: lehetséges-e egyes személyeket más tárca területéről /: például Műegyetem /: átvenni.
- 21./ Szükséges volna a Palota bécsi tervanyaga feltárása céljából, – hogy néhány hónapos munkára Bécsbe küldessék egy építész kutató és egy levéltáros szakember. A Kriegsarchivban és a Hofbibliothekban az 1846. utáni felvételek és a budai Helytartótanács anyaga, az Albertina Múzeumban pedig a barokk-Palota első tervezőjének tervanyaga lelhető fel.
- 22./ A művezetés aránytalan növekedése és a díjazási és bérézési módszer e területen való alkalmazhatatlansága miatt módosító javaslatételre kérünk engedélyt.

B u d a p e s t , 1952. április 3.

/: Gádosor Lajos /:
igazgató

Mellékelve: 1 db vázrajz
1 db programtervezet

A jegyzőkönyv melléklete: vázrajz.

A Budai Várpalota helyreállításának területfelhasználása.

A várnegyed három részből áll: a Palotából / I.a. ./, Disz-térig terjedő, palotával kapcsolatos szakaszból / I.b. ./, és a Vár lakónegyedéből / II. ./.

A Palota beosztása a rövid tervezési program, továbbá az új szárnyak kivételével a meglévő épületek konfigurációjának és szerkezeti jellegének összegegyeztetéséből alakult.

Építészeti:

- "A" szárny: Üzemi szárny üzemi udvarral. Keleti oldalának I. és II. emeletét kétszint magasságu étterem foglalja el, mely "B" szárny fogadási igényeinek kiegészítése. A teljes I. emelet az éttermen kívül azt az kiszolgáló konyha. A többi emelet fennmaradó területeire a Palota gazdasági és adminisztrációs hivatalai és a bentlakó dolgozók szolgálati lakásai telepítettek.
- "B" szárny: Magja a nyugati oldalra nyitott háromszint magasságu nagy ünnepi terem, monstre fogadások, előadások részére, cca. 1300 személy befogadására. Földszinten a nyitott udvar tengelyében lévő bejáratokon keresztül elérhető előcsarnokkal, ruhatárakkal, a keleti oldalra nyíló emeleti foyer-val. A nagyteremhez raktárak, öltözők és próbaszobák csatlakoznak, hogy mindenfajta előadás lehetőségét biztosítsák. III.emeleten klubhelyiségek.
- "C" szárny: Az egész palotakomplexum homlokzati és alaprajzi központja. Keleti oldalon reprezentatív bejárattal, ide érkezik az új felvezető ut. Földszinti előcsarnokán keresztül a főlépcsőházba jutunk, honnan elérhetők a "B" és "D" szárnyak és mindezek kikapcsolásával a "D" szárny vendéglakosztályai. Felső kiépítményében kilátóterem a város körpanorámájához. E középtengelyhez a keleti homlokzaton összekötő szárnyak tartoznak, a nyugati oldalon pedig a volt kápolna-terem helyén kialakított könyvtár vagy képtár.
- "D" szárny: Tartalmazza az "E" szárnyban tervezett tíz hivatali részleg egyikét, Rákosi elvtárs dolgozóját, kapcsolatban a rizalit nyugati oldalára nyíló két szint magasságu fogadóteremmel /: volt trónterem ./: E kiemelt hivatali és fogadó rész felett II.emeleten van a keleti oldalra néző lakás. A III.emeleteren van elhelyezve diplomáciai fogadások részére a vendég lakosztályok csoportja. Közlekedés szempontjából: a hivatalhoz az Oroszlán-kapuhoz induló diploma-lépcső vezet. A lakáshoz a zárt udvar tengelyében lévő előcsarnok lépcsőháza. Míg a vendég lakosztályokhoz a kupolatengely főlépcsőháza. A lakásnak saját konyhája van, míg a hivatali fogadás és a vendég lakosztály részére a földszinti konyhából étellíftek és felső tálalók révén történik a kiszolgálás.
- "E" szárny: Zárt udvart határoló építmény, földszintjén és két emeletorán egyformán 3-3 hivatali részleg /: referens, titkár, fogadó, dolgozó, mosdó ./: Kétharmada a keleti oldalra, egyharmada délnyugatra néz. Alagsora kapcsolatban van a régészeti helyreállítások során kialakítandó középkori termekkel, melyekben a vártörténet dokumentálható.
- "F" szárny: Két zárt udvar köré kialakított hivatali épületrész, mely a nagy palota udvarnál két emeletorral mélyebben fekvő kapuzata révén a Palota utról külön megközelíthető. Az eredetileg tervezett 20 hivatali részleg helyett egy nagy és 12 kisebb hivatali részleget alakítottunk ki oly módon, hogy a nagy egység a nyugati középtengely I.emeletén helyezkedik el. Alatta és felette 3-3 részleg. Az épülettömb északi és déli főhomlokzatának földszintjén és emeletein összesen hat további hivatali részleg kerül elhelyezésre. A két zárt udvar közti épülettömbbe kerül a főlépcsőház a nagy udvar középtengelyében. Az I. emeleti diszlépcső érkezés a tanácssterembe vezet, két oldallépcső pedig a III.emeleten lévő 200 személyes előadóteremhez vezet, mely vetítőhelyiséggel és büffével van kiegészítve. Az oldalszárnyakhoz az alsó alagsortól a II.emeletig további két lépcső bonyolítja le a forgalmat.
- "G" szárny: A Várpalota belső területét elzáró bejárati kapuépítmény.
- "H" és "J" szárny: Órségi laktanya; kb. 60-80 főre.
- "K" szárny: Garázs 30 autóra és műhely.

Utak:

- 1./ Megközelítési főút: a Disz-tér felől a "G" kapuzaton keresztül, ahonnan a Szabadság-hegy felé nyíló előudvaron és az Oroszlánkapun keresztül a Disz-udvarba jutunk.
2. A dunaparti felvezető új ut egyirányú közlekedéssel fogadások és főhivatalok vezetői számára.
3. A Palota-térről vezető út, alsó szinten való érkezéssel, az "F" szárny alatti becsatlakozási lehetőséggel a 2. utoz.

Müemléki helyreállítások:

- 1./ Kiváncsi volt a várfalak megújítása. A várfalak szolgálják 4-16 m magassággal a Palota kívánt és természetes leválasztását a várostól. Továbbá támfalait képezik a 2. és 3. jelű utak. A várfalak déli csücskén, amely rész a felépítményektől eltávolodik, műtörténeti helyreállítást terveztünk, a kaputorony és rondella tömegénél, valamint a nyugati szárnyon az ut felérkezésénél.
- 2./ Ásatási eredményeink tisztázták a középkori építmény alaprajzi adatait. Előkerülő kőanyagokból mindössze a lovagtermet, a kápolnát és három alsó soros helyiséget kívánunk rekonstruálni oly mértékben és tömegben, ami a barokkfelépítményt még nem zavarja, továbbá a déli szárny előtti várudvar tudjuk használhatóan bekapcsolni a várudvar és park területébe.

Építészeti kiképzés:

A nyugati oldalon és a Disz-udvarban Ybl érett művét óhajtjuk helyreállítani. A dunai szárnyon /: E, D, C, :/ az épület stílusperiodusainak legértékesebbiket, a Mária-Terézia stílust állítanánk vissza, átvive a századvégi szecessziós /: A, B, :/ szárny homlokzatára is, elhagyva egyben az 1938.-as állapot anyagpocskló tetőrengtetegét. A középszárnyra /: C, :/ a toronyfelépítmény helyett munkában van az elhangzott kritikák és tanácsok alapján a középszárny /: kupolás :/ új javaslat. Belső kiképzésben a Vár a szocialista-realista stílus jegyében megújul. A bebutorozás, új tervezés, csupán a vendégszárnyakat óhajtjuk értékes régi stílbutorok, diszek és szőnyegek révén otthonossá tenni.

Gépészet:

Közművek: Vízellátás a Fővárosi Víznyelőcső csőhálózatából. Szennyvíz elvezetés részben meglévő, részben kiépítendő csatornahálózattal. Villamosenergiával való ellátás BP. Szv. Elektromos művei révén.

Központi fűtés: Hőenergia szolgáltatás külső fűtési erőmű és helyi csúcshőszivattyúval tartálék és biztonság céljából létesített kettősséggel. A távfűtő erőmű helyéül a tabáni temető helyét, ill. a Budaörsi ut déli vasut melletti szakaszát hoztuk javaslatba. Hőszükséglet belső kazántelep által kb. 70 %-ban fedezve; C, D, E, F, épületrészek belső kazánteleppel teljesen elláthatók. Fűtéshez, mosáshoz, klíma, nyári üzeméhez kisebb kokszt kazántelep. Tárolható 100 waggon szén és 27 waggon kokszt. Fűtésre szemennyiség időjárástól függően 1-2 hónapra elegendő, a helyi kazántelep teljes üzem esetén. Egyes épületek ellátása fűtési alközpontok útján távvezetékekkel. Az épületek fűtése szivattyús melegvízfűtéssel, ablakfülkébe helyezett burkolt, vagy burkolatlan radiátorokkal.

Légfűtés, klíma, szellőztetés: Nagyobb helyiségek, lépcsőházak, előcsarnokok légfűtést, fontosabb helyiségek klímaberendezést, konyhák, mosodák, büffé és mellékhelyiségek szellőzést kapnak.

Vízvezeték: Program szerint részben igényes, részben normális kivitelű berendezési tárgyakkal. Tűzvédelmi szempontból tűzcsapok.

Villamos berendezés: A palota különböző pontján három transzformátor állomás, hálózati áram kimaradása esetére Diesel-elektromos-telep korlátozott ellátásra. Biztonság szempontjából akkumulátorhálózatból táplált irányfény. Központi pontos időjelző berendezés és személyhívó fényjelző berendezés.

Feljegyzés a Vár építésével kapcsolatban összehívott értekezletről.

Jelen vannak: Rákosi Mátyás, Gerő Ernő, Horváth Márton, Vas Zoltán, Sátor János, Szijjártó Lajos, Cséki Sándor, Janáki István, Gáboros Lajos, Benkhart Ágoston, Varga Ferenc és Lasz Tamás elvtársak.

Rákosi elvtárs: Az-első, amiben megállapodhatunk, hogy határoljuk el a problémát, csak a szigorúan vett várpalota épületéről beszéljünk. Ne vegyék bele a Sándor palota kérdését. A többi kérdés megoldására legjobb lesz, ha átadjuk Budapest Fővárosának.

A Vár épülete egy nagyhatalomnak, nem akármilyennek, egy monarchiának volt a reprezentatív épülete. A császár és király meg akarta mutatni a népek a gazdagságát. Speciális céljai voltak vele a monarchiának. A célt elérte, amikor Vilmos császár Budapestre látogatott, meg is volt lepve, Nemcsak a magyaroknak épült, hanem az osztrák császárnak is, amikor királyokat fogadott, nem egyszer idejött. Vasárnapként pedig 1 forintért a népek mutogatták, hogy az emberekben erősödjön a császár isteni eredete iránti hit.

Nemcsak a császárok száma, de a királyoké is alaposan megfogyatkozott és hamarosan el fog fogyni. Nekünk elég a Parlaament reprezentációs célra és a Vigadó is feltétlenül helyre fogjuk állítani. Ebben főleg fogadásra alkalmas termek lesznek. A Gallilei kör is itt tartotta március 15.-i ünnepélyét és 15.000 ember volt jelen.

A Vár épületét úgy szeretnénk helyreállítani, hogy a külseje megmaradjon a régi formában, belül modern, munkára alkalmas helyiségek legyenek. Ez azért fontos, mert a központi tervező iroda kiindulási pontja egészen más. A terv lényegében a régi épületet

állítaná vissza, nem tróntermet, de a beosztás azonos lenne. De hogy 440.000 m³ beépített területen 11.040 m³ jutna lakószobára, amikor Budapest 2,7 lélek jut egy lakószobára. Mi a munkások, parasztek, értelmiségiek munkáját fektetjük bele az építkezésbe, jobban megnézzük, mibe fektetjük. Ilyen luxusépítkezést nem lehet csinálni. Megkérdeztem Orlov elvtársat, hogy technikailag lehetséges-e a külső falak megtartása mellett belül modern elrendezés. Azt mondta, ennek semmi akadálya nincs. Ugyanez történt a Kreml-ben. Szeretném, ha mi most elsősorban elvben ebben egyeznénk meg. Nem a régi királyi palotának reprezentáció céljára való helyreállítása. Akkor volt még ennek valami létjogosultsága, az ország 21 milliós lakósu volt, tartozéka az 50 milliós monarchiának. Az osztályerő-viszonyok is olyanok voltak, hogy meg akarták mutatni a hatalmat. Helyreállítását nem vállalhatjuk.

Ott lenne a központi pártvezetőség, meghatározandó minisztériumok, esetleg a miniszterelnökség, olyan hivatalok, ahol kicsi a forgalom.

Nagyon vigyázni kell az u.n. történelmi hűséggel, mert ezzel kezdenek visszaélni. Feltételezem, hogy a jelenlévők jelentékeny része nem ért vele egyet. Elvtársainkat elragadta az a bőkezűség és liberalizmus a szó nem jó értelmében, mivel a népi demokrácia a történelem-entuziasztáknak szabad kezét adott. Láthatlanba kijelenthetem, hogy Horthy 25 év alatt nem köldött annyit átadásokra, mint mi egy év alatt. Kezdi a bástyát helyreállítani és olyan istállókat csinálnak, silőszüzen állítják helyre, holott, ha szép csipkésen megcsinálták volna, mint a régi rajzokat látszik, másként hatna, a falak sem érvényesülnek. Elkapták a földet és észre sem lehet venni, hogy vár. Félek, hogy már messze mentünk. Gerőék földszintes sváb házakat történelmi emlékek nélkül helyreállítanak. Nagy súlyt helyezünk a történelmi folytonosságra, de mértéket kell tartani. Mi egy szegény, háborút szenvedett munkás-paraszt ország vagyunk. Amikor Amerikában voltam megmutatták a Trinit Church-öt, ezt a legrégebbi templomukat, a felhőkarcolókon a tisztviselők azzal szórakoznak, hogy rágógumit köpjének az ablakára s valami telekspekuláns meg akarja venni. Tréfából azt mondtam, hogy valaki az építések között királypárti és Ottó unokájának akarja felépíteni.

1905-ben, amikor gatyás parasztek látogatták a várat, köpködtek, hogy ide megye a mi adónk. Nem szeretném, hogy úgy állítanánk helyre a várat, hogy végül az a jogos panasz és szemrehányás jöjjön, hogy feleslegesen, vagy ál történelmi entuziazmusból, felesleges költségekkel állítanánk helyre.

A Buzogánytorony is félreértés volt, csak egy hengeralaku torony van, 1474-es rajzon semmi nyoma a buzogány toronynak.

Stílus: úgy a barokk, mint a szecessziós, enyhén szólva, történelmi hamisítás. Ebben a tekintetben Lyka tanítványa vagyok, elfogadom tőle, hogy a barokk az ellenforradalom stílusa, jezsuita stílus. Általában a feudális uralkodó osztály ellentámadása a feltörekvő polgárság ellen. Nem véletlen, hogy 19 után nálunk a neobarokk jött. – Ezen változtatni nem tudunk. A barokkba bele kell nyugodni, legalább kívül. Ezzel kapcsolatban van a kupola-kérdés. Ha nem tudunk a barokkal egybevágó toronyba megegyezni, vissza kell térni a kupolához, bármennyire hiányzik a kupolaterem. De ha Ferenc Jósának jó volt a kupola terem nélkül, a népi demokrácia kompromisszumot kötné, ha más megoldás lenne. Ezért szidni fogják a régi építészeket, akik ilyen látszatmegoldásba mentek bele. Ha számbaveszem, hogy 52 m magasan legyen egy kihasználatlan tér, vagy a negyedik emelet felett legyen egy kupola és különben munkahelyek, nem vagyok a kupolaterem mellett. Janáki elvt. hozhat valami jó barokk tornyot, ami nem kupola, de a barokk stílusba vág. A másik, ami az Eszterházy kastély csonkatornya volt, nem fejezi be. – Abba bele kell nyugodni, hogy a barokkhoz kötvé vagyunk.

Ne egy királynak való palotát állítsunk helyre, hanem a népi demokrácia középületét, amely megőrzi a már meglévő és egyébként felhasználható épületelemeket. Ehhez kérek hozzászólást.

Janáki elvtárs: védeni szeretné a két éves munkát. A Párt központjából kaptak 1949-ben egy levelet, Sebes elvtárs írta Perényi elvtársnak. Elsősorban a vár épületét a lakóvárostól elválasztotta és megadta, milyen egységek legyen, milyen számban. Elfogadja a javaslatot.

Benkhart György elvtárs: Megvalósíthatónak tartja az elgondolást, de nem hiszi, hogy a termek ideálisak lesznek, nem lesznek elég világosak.

Rákosi elvtárs: Ha ennyit költünk rá, legyen barátságos. Törjék a fejüket. Ez építészeti probléma. Ha mi ezt felépítjük, hosszú ideig nem nyulunk hozzá, ha már csinálunk valamit, legyen keze-lába. Előre is köszönjük a figyelmeztetést.

Gádosor elvtárs: Egyes részek ugyan nehezen, de megoldhatók. Az idő probléma. A F szárny kivételi tervei megvannak és nagy része végrehajtható. A tervezési munka majdnem befejezettek tekinthető. Aggályok vannak a program realizálása tekintetében. A tervezési munkához határozott program kellene. Végrehajtható az elgondolás.

Janáki elvtárs: A szobák kicsit nagyobbak lesznek.

Gerő elvtárs: Nem baj. Lesznek 5.60-as szobák, ezen nem tudunk változtatni. A várat két részben lehet helyreállítani. A külső képe ne az legyen, hogy félig van megcsinálva.

Rákosi elvtárs: Akkor megegyeztünk. A legészakibb szárnyat csak konzerválni fogják és 1954 végére a zárt rész be legyen fejezve teljes egészében.

Mit állítsunk helyre? Nekem a Hausmann féle terv a legszebb, el kell hagyni a felesleges díszeket.

Janáki elvtárs: Bizonyos egyszerűsítéseket javasol. A barokk után következő klasszicizmust szeretnék rögzíteni. Formai szempontból ugyanolyan hatású homlokzatot hoznának.

Rákosi elvtárs: Csinálják meg 2-3 hónap múlva és ez nem befolyásolja a további munkát.

Horváth elvtárs: A palota építése rendkívül lemaradt és a tervek elkészítése nincs arányban az eltelt idővel. Nem foglalkoztak homlokzati megoldással. Nem lenne-e helyes zártkörű pályázat kiírása. A Hausmann-féle megoldás a leghelyesebb, nincs elgondolás, hogy mi lehetne más.

Gádoros elvtárs: Helyes a pályázat. A déli szárny tiszta barok stílusát kellene végigvinni. A mi korunk nyelvéből is hozzá tudunk valamit adni.

Rákosi elvtárs: Az ember viszolyg a stíluskeveréstől, de ha sikerül, kapunk rajta.

Két héten belül meg fogják kapni, mi a követelmény, mennyi speciális helyiség kell és 3 hónap alatt elkészítik a belső terveket.

A homlokzatra vonatkozóan zártkörű pályázatot írunk ki, melyben az iroda is résztvehet.

Kérünk egy programot, hogy mit lehet a mostani területbe beépíteni két részletben.

Szijártó elvtárs: 1 hónap alatt meg tudjuk adni közműterekben.

Rákosi elvtárs: Körpanoráma kérdését ne vessék el, hogy valahonnan látni lehessen a várost.

Gerő elvtárs: Az épületekben döntően munkahelyek legyenek. Ügyeljenek arra, hogy a rendelkezésre álló hasznos térségből, ne menjen tulok felesleges dolgokra. A folyosók ne sátorok legyenek. Az alapkérdés a munkahelyek, az alá kell rendelni a többi.

Határozat: Két hét múlva megadjuk, hogy milyen reprezentációs helyek legyenek s ennek alapján kidolgozzák a lehetőségeket, hogy mi fér el és utána megnézzük.

Az őrség épülete és az istálló a helyén marad változatlanul, mert nem zavarja a beépítendő rész zártságát.

Büdzs: Szijártó elvtárs: C és D épület építómunkája kb. 300 millió forintba kerül és 1954. decemberig elkészül.

Rákosi elvtárs: Az épületnek saját fűtése legyen. Normál központi fűtés, másra ne legyen használható. Önálló fűtőberendezés a városban. Világítás a rendes világításba bekapcsolható legyen és bizonyos feltételekkel önálló is. Ujitásokkal ne kísérletezzenek.

Rendes padló készüljön futószőnyegekkel. Belső berendezés egyszerű, izléses, kulturált legyen. /Berlin eleste film !/

A tervezésért és az építésért egyénileg felelős Szijártó elvtárs, a pártvezetőség előtt.

Mindkét ut két kocsis részére készüljön /6.50 m/. Az egyik szélesebb a város északi részéről, a másik feljárt a Lánchid felől, amelyen két kocsi elférjen. Esetleg egy szép rácsos kapuval elzárható. Minimálisan 6 m széles legyen.

Tekintettel arra, hogy minden romos volt, éltek az alkalommal és felásták, amit lehetett. Ez a része be van fejezve, lementek a termótalajig. Az épület jellegével nem egyeztethető össze, hogy ezrével látogassák az emberek. Miután a rondellát helyreállították, legyen ott még ágyú is, lehet egy kis kert is.

Az ásatásokról csináljanak jó fényképfelvételeket, modelleket, száraz homokkal tömjék be, hogy tovább ne romoljanak. Felette vékony cementfödém legyen, hogy ne szivárognon be a víz, konzerválni kell őket. Ha esetleg megváltozik a kor izlése, újra kiáshatják. A történészek még egyszer nézzék meg.

/Mikor Rómában voltam 1922-ben, elmentem a fórumra és meg voltam lepődve a közönyösségtől, amellyel az olaszok saját műemlékeikkel szemben viselkednek. Tudok beszélni az olaszokkal, elmondták, hogy mindenütt ócska korsókat, rézpénzeket találnak. Kérdeztem, miért nem ássák ki, azt felelték, senki sem ad érte pénzt. Amikor 1870-ben a parlamentet építették, 30 méter magasan a régi oszlopokkal, épületmaradványokkal töltötték fel./

Ezért vállaljuk a felelősséget, semmit el nem pusztítunk, ilyen formában konzerváljuk. Ki van zárva, hogy ott 1843-ban építkezések voltak, mert akkor rév volt ez a rész.

A lakóházakat nem kell bántani, csak a romokat kell eltakarítani. Épületenként kell elbirálni a lebontást.

Barbárul járt el velünk szemben az idő, megsemmisítette a legtöbb történelmi emlékünket, igyekezzünk megmenteni, amit lehet. A Szijártó elvtárs által említett 1460-as házat meg kell őrizni. A történelmi szempontokat figyelembevéve kell lebontani a romokat.

A Sándor palota romjai megvannak, talán az építészek akarnak rajta 3 évig dolgozni. Nem volt olyan gyönyörű, voltam benne, beszéltem az erkélyéről a néphez. A Széna téren is csak a falat hagytam volna meg, a zsbívásárt mögötte lebontottam volna, mert az ipari tanuló otthon egy szép épület és nem látszik.

A régi kertre vonatkozóan: megvan a rondella a vár tovább nem mehet, óriási a nivőkülönbség, a déli rész a kőbástyával le van zárva.

Budapest, 1952. április 8.

H a t á r o z a t o k

a Vár építésével kapcsolatban összehívott értekezleten. 1952. április 8.

Jelen vannak: Rákosi Mátyás, Gerő Ernő, Horváth Márton, Vas Zoltán, Sátor János, Szijártó Lajos, Cséki Sándor, Janáki István, Gádosor Lajos, Benkhart Ágoston, Varga Ferenc és Lasz Tamás elvtársak.

1./ Az értekezlet a várpalota kérdésével foglalkozik, a többi kérdés megoldását átadja Budapest Fővárosnak.

2./ Az épület homlokzati terveire zártkörű pályázatot kell kiírni. A tervező iroda is résztvehet a pályázaton.

A homlokzat régi formájában maradjon meg, ha nem tudnak megfelelő új tervet készíteni. Ha nem tudnak tervezni a barokkal egybevágó tornyot, maradhat a kupola, kupola-terem nélkül, a negyedik emeletig beépítve, ahogyan eredetileg volt. A régi épületen lehet egyszerűsítéseket végrehajtani, ha formailag ugyanolyan hatású homlokzati kiképzést ad. A Hausmann-féle tervről el lehet hagyni a felesleges díszeket.

Nem egy királynak való palotát kell helyreállítani, hanem a népi demokrácia középületét, amely megőrzi a már meglévő és egyébként felhasználható épületelemeket.

A körparanóra kérdését ne vessék el, hogy valahonnan látni lehessen a várost.

3./ A Vár belsejében modern, munkára alkalmas helyiségeket kell építeni. A szobák barátságosak, világosak legyenek, ne építsenek szűk folyosókat. A szobák lehetnek 5.60 m magasok, ezen nem lehet változtatni.

A tervező iroda két héten belül megkapja, hogy milyen reprezentációs helyiségekre van szükség s annak alapján 3 hónap alatt a tervező iroda elkészíti, mit lehet a mostani területbe két részletben beépíteni. 1 hónap alatt köbméterekben adják meg.

Ügyeljenek arra, hogy a rendelkezésre álló hasznos térségből ne menjen tulsok felesleges helyiségekre.

A C és D épület építómunkája kb. 300 millió forintba kerül és 1954 decemberig elkészül. A legészakibb szárnyat csak konser-
válni kell. Az épület külső képe azonban ne az legyen, hogy félig készítették el.

4./ Belső berendezés egyszerű, izléses, kulturált legyen. Rendes padló készüljön, futószőnyegekkel.

Az épületek saját fűtése legyen, normál központi fűtés, ami másra nem használható, ujtásokkal ne kísérletezzenek.

A világítás legyen bekapcsolva a rendes világításba, de bizonyos mennyiségű önálló világítást is biztosítsanak.

Az utak szélesek legyenek. A Lánchíd felőli uton két kocsi elférjen egymás mellett, minimálisan 6 m széles legyen. Esetleg egy nagy rácsos kapuval lezárható.

5./ Az ásátásoknál előkerült romokat a történészek és műtörténészek nézzék meg, készítsenek róla modelleket, jó fényképfel-
vételeket. Gondosan be kell tömni száraz homokkal, ellátni vékony cementfödémrel, hogy a víz ne szivároгjon be, nehogy tovább
romoljanak és újra be kell fedni földdel. A Szijártó elvtárs által említett 1460-as házat meg kell nézni és ha tényleg abból az időből
való, meg kell őrizni.

A lakóházak lebontását épületeként el kell bírálni, csak a romokat kell eltakarítani, egyébként egyelőre változatlanul marad-
janak.

Az őrség és az-istálló épülete változatlanul maradjon, nem zavarja az építkezés zártságát.

A rondellára ágyukat is lehet állítani és kis kertet létesíteni. A régi kertet nem lehet a várhoz csatolni, mert a körbástya lezárja a
déli részt.

6./ A tervezésért és építésért egyénileg felelős Szijártó elvtárs a pártvezetőség előtt.

ZÁRTKÖRŰ TERVPÁLYÁZAT

Pályázati felhívás A Várpalota dunaparti látképének kialakítására.

Az Építésügyi Minisztérium a Várpalota dunaparti látképének kialakítására zártkörű pályázatra szólítja fel az alább felsorolt tervező vállalatokat, műtermeket, illetőleg tervezőket:

Kardos György dr. egyetemi tanár,
Weichinger Károly, egyetemi tanár,
Nyiry atelier, /Közlekedésüzemi Épülettervező Vállalat/
Rimanóczy Gyula műterme, /KÖZTI/
Németh Pál műterme, /KÖZTI/
A VÁTI kijelölendő kollektívája,
A BUVÁTI kijelölendő kollektívája,

A Pályázat célja hazánk fővárosa egyik legjellegzetesebb épületének, a Várpalota dunaparti sziluettje építőművészetileg legjobban megoldott tervének biztosítása. Ennek megfelelően a készítendő terv a Várpalota dunaparti homlokzatának kialakítása a legmagasabb művészi, reprezentatív megoldást nyújtson.

A zártkörű pályázatra való felhíváshoz adott mellékletek feltüntetik a Várpalota dunaparti látképének történelmi fejlődését, az újonnan tervezett és a legutóbbi helyreállítási munkákkal már részben kialakított várbástya tervét a Várpalota alaprajzának jelenlegi konturvonalát, a Várpalota háboru előtti képét, stb.

A tervezéssel kapcsolatban esetleg felmerülő kérdéseket az É.M. VII. főosztályához 1952. május 10.-ig kell benyújtani, mely kérdésekre a főosztály 1952. május 15.-ig a választ írásban megadja.

A pályatervnek tartalmaznia kell a Várpalota dunaparti látképének 1:500 léptékű ortogonális homlokzati tervét, a már megtervezett s a felhíváshoz csatolt várbástya falakkal és műleirást.

A pályatervet „Pályaterv a Várpalota dunaparti látképének kialakítására” felirattal ellátva, becsomagolva, 1952. június hó 3.-án déli 12 óráig kell az Építésügyi Minisztérium VII. Épület- és Településtervezési Főosztályához /V., Beloiannisz u. 2-4. sz. V. em./ benyújtani.

Minden egyes tervet és tervműveletet szabályszerű aláírással kell ellátni. A tervlapokat könnyebb kezelhetőség végett, fel kell kaszírozni.

A pályaterv elkészítéséért minden felszólított tervező vagy műterem, illetőleg kollektíva 5.000.- Ft díjazásban részesül. A részvételi díjon felül a legjobb első három terv az alábbi díjakat kapja:

I. díj	10.000.- Ft
II. díj	5.000.- "
III. díj	3.000.- "

A tervek felülbizárlását az Építésügyi Minisztérium VII. főosztálya által megállapított összetételű tervbíráló bizottság végzi. A tervek az É.M. tulajdonát képezik és azok a további tervezésnél felhasználhatók. A bírálóbizottság döntését a pályázaton résztvevőkkel írásban közli, a terveket kiállítja és ismerteti. Az ismertetés helyét és idejét ugyancsak írásban közli a tervezőkkel.

Pályázat a Várpalota dunaparti látképének kialakítására 1952. augusztus

Bírálati jegyzőkönyv

Megjelentek:	dr. Kardos György	Műegyetem
	Berda Ermóné	Népműv.Min.
	Entz Géza	MMOK
	Freisich Gábor	Föv.Tanács vb.
	Weiner Tibor	MÉSZ

Dr. Csemegi József	MÉSZ
Varga Pál	Várgondnokság
Bálint László	Várgondnokság
Kisléghi N. István	ÉM VII. főosztály
Baranyi Erzsébet	jegyzőkönyvvezető

Kardos: Megnyitja az ülést.

Vita után megállapítja, hogy a Bizottság a benyújtott tervek kritikájában egyöntetű álláspontot kialakítani nem tud. A bizottság megállapította, hogy a tervpályázat a budai Várpalota homlokzati megoldásának a kérdését lényegesen elősegítette.

A bírálóok egyik csoportja a Nyíri műterem tervét, a másik csoport pedig azokat a terveket atrja megfelelőbbnek, melyek a haussmanni épület módosításával kívánják feladatukat megoldani. Javasolja tehát, hogy a két csoport külön-külön fogalmazza meg végleges állásfoglalását és ezt diktálja jegyzőkönyvbe.

Az elnök javaslatát a Bizottság egyhangulag elfogadta.

I. csoport bírálata

A benyújtott pályatervek az eredeti Haussmann féle épületet nem állítják helyre. A pályatervek közül a Nyíri műterem tervét az abban felvetett építészeti gondolatokat tartjuk olyanoknak, amelyek a várpalota helyreállításának végső tervezési alapjait megadják.

A Haussmann által megduplázott Mária Terézia szárnyat a maga történelmi architektúrájában megőrzi, a két épületrész összekötő középső épületrészét egy emelettel csökkenti és a Haussmann féle kupola helyébe erős vertikális jellegű toronyszerű épülettömeget helyez. Ezzel egyrészt felszámolja a Haussmann féle középső résznek azokat az architektonikus részleteit, amelyek stilisztikailag bizonytalanok és történetileg kevésbé értékesek, másrészt képes megteremteni a középtengelyen egy olyan motívumot, amely az építészeti vezéreszmét, a szárnyak közt monumentálisan képviselni tudja.

Határozottan művészi és kezdeményező felfogásu azáltal, hogy nem kupolaszerű tetőfelépítménnyel, vagy a homlokzat architektonikus megváltoztatásával oldja meg a kérdést, hanem új építészeti motívumot alkalmaz; tehát épít a hagyományokra, de egyben újít és kezdeményez. Ilyen értelemben képes az új tartalmu Várpalotánál – felfogásunk szerint – egy új építészeti gondolatot megfogalmazni a budapesti városkép számára.

Ebben a vonatkozásban kiemelkedőnek tartjuk, hogy nem új épület felépítéséről van szó, hanem átalakításról, ill. helyreállításról.

Bár a toronyrészlet képzése nem támaszkodik a magyar építészeti történelmi emlékekre, de támaszkodik olyan klasszikus előképekre, amelyek alkalmazását a szocialista-realista építészeti egyáltalán nem tartja elvetendőnek.

Ezen álláspontunkat annál is inkább fenntartjuk, mert ennek az új művészi gondolatnak a felvetése és megvalósítása lehetőséget ad részletekbenvaló későbbi kiforrására.

A benyújtott többi tervet építészeti megoldásiban a Haussmann-féle tervvel egybevetve nem tartjuk olyanoknak, amelyek érdekében a Haussmann-féle terveredeti helyreállításáról el kellene tekinteni. A tervek a Nyíri műterem tervéhez képest, alapvető értékes gondolatokat nem vetnek fel és kizárólag a Haussmann-féle eredeti elgondolást szimplifikálják, vagy olyan kísérleteket tesznek, amelyek a maga korában kifejező erejű haussmanni megoldás helyett korhű barokk típusu, vagy XIX. századi elektikus [sic!] épületté kívánják visszaállítani a palotát, tehát se a hagyományt nem képviselik, sem újító gondolatot nem képesek felvetni. Utóbbi kategóriában benyújtott tervek közül, a fentiek elvi fenntartásával művészi színvonal szempontjából az alábbi rangsorolást állapítjuk meg.

*Az 1952. évi zártkörű tervpályázat I. bíráló csoportjának díjazásra javasolt munkája: a Nyíri-műterem
2. bíráló csoport által vitatott terve.*

1. Weichinger Károly terve [2.3.8. – Szerk.]
2. Károlyi Antal terve [2.3.7. – Szerk.]
3. Janáky-Pázmándi terve [2.3.4., 2.3.6. – Szerk.]
4. Rados Jenő terve

dr. Kardos György s.k.
/Műszaki Egyetem/

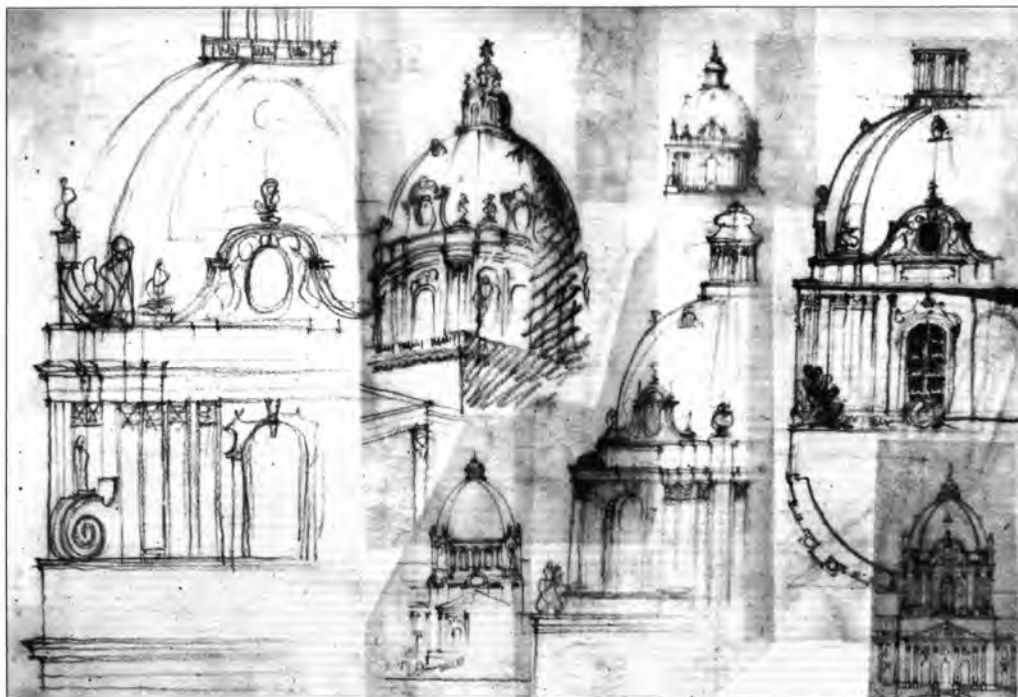
2. csoport bírálata

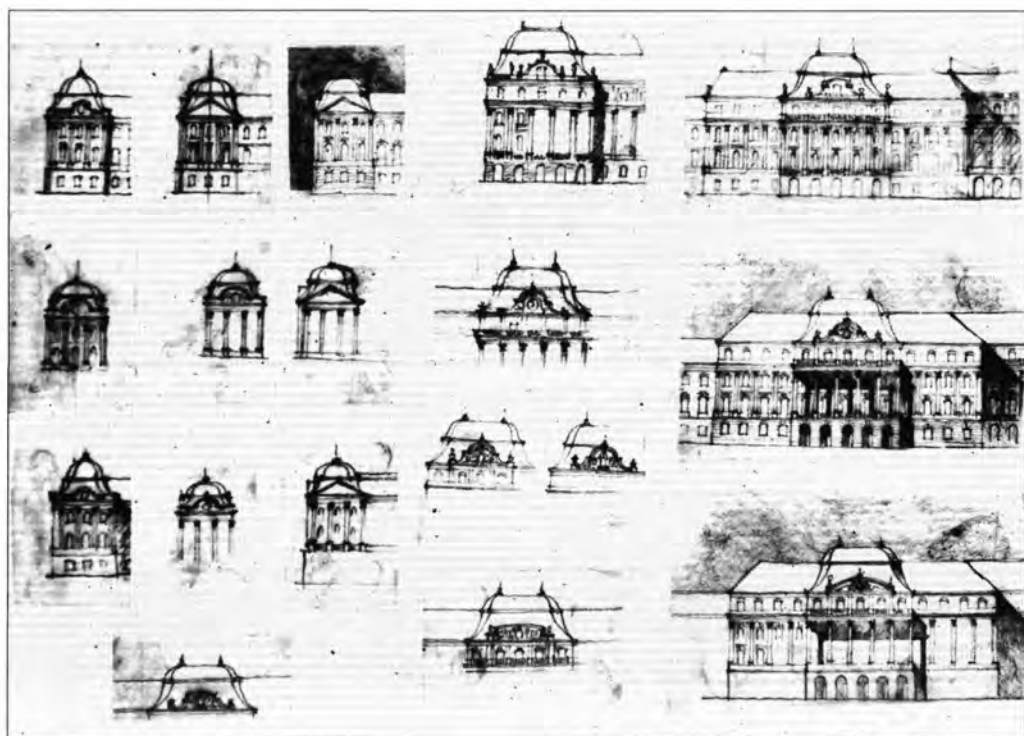
Egyik tervet sem tartjuk beérkezett formájában kivitelezhetőnek. A Haussmann-féle palota összkompozíciója, kupolás szilüettje széphagyomány jellegű és megtartandó. Részleteiben azonban hiányosságai voltak, ezek kiküszöbölése kívánatos. Hibája volt többek között, hogy a középrész az oldalrizalitokkal szemben nem volt eléggé hangsúlyos, bizonytalan körvonalu főkupolája és a sok mellékkupolája egységes megjelenését tulságosan megbontották.

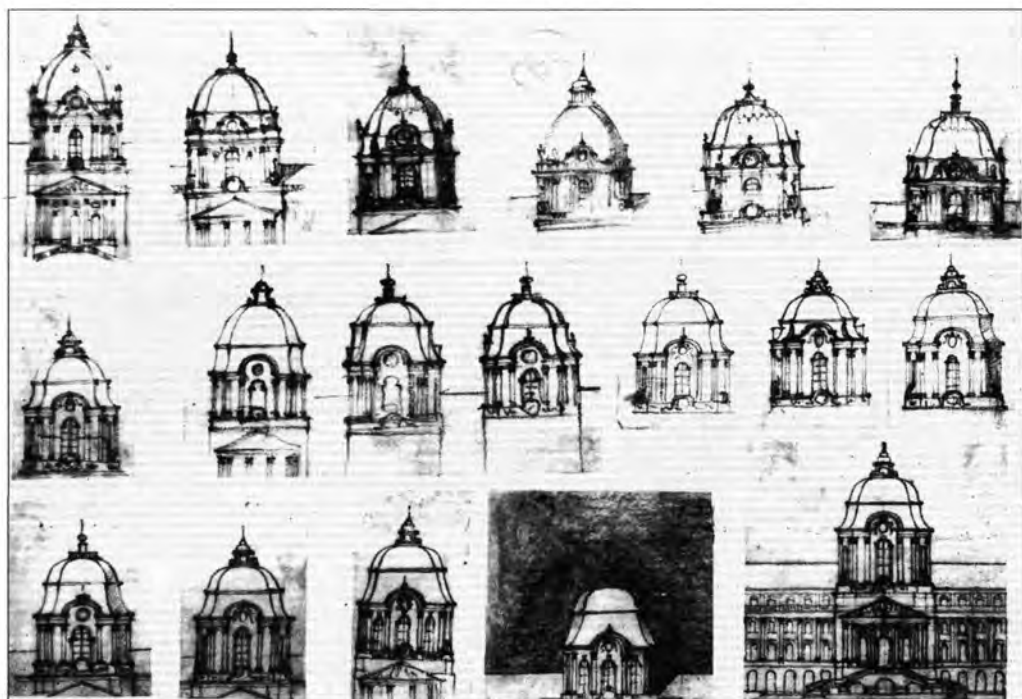
2.3.8. Az 1952. évi zártkörű tervpályázat I. bíráló csoportjának díjazásra javasolt munkája: Weichinger Károly terve.

*Az 1952. évi zártkörű tervpályázat I. bíráló csoportjának díjazásra javasolt munkája:
Rados Jenő tervének rész tanulmányai a kupolához.*

*Az 1952. évi zártkörű tervpályázat I. bíráló csoportjának díjazásra javasolt munkája:
Rados Jenő tervének részstanulmányai a kupolához.*

2.3.3. Az 1952. évi zártkörű tervpályázat 2. bíráló csoportjának díjazásra javasolt munkája: a BUVÁTI-műterem (tervezők: Gebhardt Béla, Horler Miklós, Pogány Frigyes, Tárnok Vilmos és Vidos Zoltán) terve.

Megfelelő hangsúlyos kupola alkalmas arra, hogy a hatalmas, szétterülő épület tömegeit összefogja és a palota eszmei tartalmát érvényre juttassa. Ezért a véleményünk szerint, azok a tervek járnak helyes uton, amelyek a középrész kialakítását a haussmanni megoldás szelelmében, de annál erőteljesebb kupola alkalmazásával kívánják megoldani és a megoldásoknál a magyar építészeti hagyományokat tekintetbe veszik. Ilyen a BUVÁTI terv, amely a középső timpanon kiemelésével a középrésznek kellő hangsúlyt ad. A terv összhatásában kissé száraz és akadémikus. Ilyen a Rados-terv a /palota előtti középterrasz lesüllyesztésével/: ami azonban csak olyan mértékig helyes, ameddig a műemlékvédelem szempontjait nem sérti/ az oldalhomlokzat összefogásával, hiányossága provinciális karaktere. Ilyen végül a Janáky-Pázmándy 4.sz. terve a középportikus kiemelésével, hibája kupolájának túl magas volta, szervesen beilleszkedése az épületbe és a középrész lesüllyesztése.

Nézetünk szerint fenti tervek elgondolásainak felhasználásával kell a végleges tervet elkészíteni.

A pályázatra benyújtott torony megoldás /Nyíri/ fenti tervekkel szemben megszünteti a palota hagyományos sziluettjét, tömege nem elegendő a palota részeinek összefogására, formai kialakítása minden művészi volta ellenére a magyar építészeti hagyományoktól idegen/ ezen és más terveken látható törekvés a palota középrészének egy emelettel való lesüllyesztésére, ugyancsak tömegeiben megszekítja az épületet, bár megoldja a belső udvar szimmetrikus kiképzését, ezt viszont a középrészt eredeti magasságában hagyó tervek nem oldják meg.

Miután a pályázat teljes eredménnyel nem járt, sorrend nélkül egyenlő díjazásra javasoljuk a BUVÁTI [2.3.3. – Szerk.], Janáky-Pázmándy [2.3.4. – Szerk.], valamint Nyíri-féle [2.3.1., 2.3.2. – Szerk.] terveket. Előbbi hármat azért, mert elgondolásaik felhasználhatók a végleges terv kialakításához, utóbbit bátor kezdeményezés és művészi értékeiért.

Berda Ernőné s.k.
/Népm.Min./

Bálint László s.k.
és Varga Pál s.k.

Dr. Csemegi József sk.
/MÉSZ kiküldötte/

Várgondnokság

Entz Géza s.k.
/MMOK/

Preisich Gábor s.k.
/Főv.Tanács V.B./

A vár és az óváros újjáépítését megtekintő lengyel építészek és szakértők véleménye az itteni tapasztalatokról:

Az 1952. szeptember 4-től szeptember 10-ig Budapesten tartózkodó lengyel küldöttség vezetője Alexander Wolski miniszterhelyettes volt, tagjai közé tartoztak:

Jan Zachwatowicz, akadémikus, egyetemi tanár
Wainfeld,
Zdzislaw Maczenski, akadémikus, egyetemi tanár
Stenynski,
Ryshlowski,
Dziwulski építészek.

A miniszterhelyettes távozása után Jan Zachwatowicz professzor vette át a küldöttség vezetőjének tisztségét. Miután a küldöttség meghallgatta a magyar szakemberek referátumait és betekintést nyert az eléjük terjesztett anyagba és tanulmányozta az építkezés színhelyét a következő véleményt dolgozta ki a látottakról:

I. ÁLTALÁNOS PROBLÉMÁK:

A budai Várhegy, amely plasztikai formája révén is igen nagy szerepet játszik a városkép-kialakításánál, a XIII. század óta Magyarország történelmének lényeges momentumaiával kapcsolódik egybe.

A renaissance humanista kultúrájának kifejlődése idején Corvin Mátyás korában a budai vár a magyar renaissance legfontosabb központja volt. A magyar kormánynak az a határozata, hogy a budai várban helyezze el a magyar népköztársaság legfontosabb kormányzati központját, ezzel a vár történeti jelentőségéhez kapcsolódik, de új feladat elé állítja nemcsak magát a várat, hanem módosítja kapcsolatát az egész várossal is. A lengyel küldöttség feladata az volt, hogy megvizsgálja milyen plasztikai hatást kelt Magyarország fővárosának szocialista centruma, milyen belső, kompozíciós problémákat kell ezzel kapcsolatban megoldani, hogy kifejezésre jusson a plasztikus dominánsban az eszmei tartalom, amelynek betöltésére a budai vár hivatott, Budapest városrendezésének városképi terveinél ezt a problémát nem vették figyelembe, mivel e tervek csupán az új Nemzeti Színház előtt létesítendő térségekre terjedtek ki. A várhegy a Dunával távlati kapcsolatban van és ez alapvető tényezője az egész város kompozíciójának, a környező városnegyedekkel és különösen a Krisztina-várossal együtt. A vár építményeinek és az ezeken végbemenő változások elemzésének figyelembevételével az évszázados átalakulások adják azokat a szükséges elemeket, amelyekre támaszkodva kialakíthatjuk a vár újjáépítésének irányelveit. Kétségtelen, hogy a vár és a várnegyed legalkalmasabb és legszebb plasztikai kifejeződése a XV. században volt Corvin Mátyás idejében. Sajnos ebből a palotából alig maradtak maradványok. Ezeket aligha lenne szabad az újjáépítési terveknel figyelmen kívül hagyni, noha nincs szerepük a vár újjáépítésének rendeltetészerű problémáiban.

Az erőrendszer falainak a gotikus és renaissance vár elemeinek legfőbb jelentősége az újjáépítendő vár plasztikai és eszmei tartalmában kapnak szerepet, ezzel azonban a véleményünk utolsó pontjában foglalkozunk.

A XVII. század végén a got-renaissance vár pusztulása után, helyén olyan paloták keletkeztek, amelyek építői egyáltalán nem vették figyelembe a vár egykori alaprajzát és építési módját. Ezek közül az építmények közül a legjobbak közé tartozónak kell elismernünk azt a XVIII. században keletkezett palotát, amelyet Jadot és Hillebrandt épített és amely kevés változással fennmaradt 1880-ig. Ekkor került sor Ybl munkájára, aki a palotát lényegesen bővítette. A kibővítés nyugati irányban folyt a hegyen, amely kedvezőtlen helyzetet teremtett az épülettömb számára, ez azonban nem volt nagyobb befolyással a régi Hillebrandt-féle palota keleti oldalról látható sziluettjére. A vár újabb kiépítése, 1896. és 1903. között Hauszmann idejében, lényegében azt a változást hozta, hogy az egész építmény tengelye áthelyeződött észak felé. Szimmetrikus szárnyakat építettek hozzá és az új tengelyen kupolát emeltek. Ez a kiépítés eltorzította az eddigi tiszta kompozíciót és az adott helyzetben lehetetlenné tette a tengely kifejlődését és a hangsúlyozását a hegy lába felé, mivel a nagy palotának teljes tömbje a Duna felé fordul. A Magyar Népköztársaság Kormányának határozata figyelembe vette az épület falainak értékét, a kompozíció értékét, a tradicionális értékeket és hozzáállott az újjáépítéshez.

A vár újjáépítését a lengyel küldöttség Hauszmann tervei szerint látja a leghelyesebbnek és a vár eddigi elkészült terveivel kapcsolatban, valamint a tervpályázat alkalmával benyújtott tervek ismeretében néhány észrevételt szeretnének a magyarok elé terjeszteni.

1. Tekintettel a vár keleti homlokzatának jelentős hosszúságára, fokozatosan kell megteremteni az átmenetet a központi főhangsúly felé. Amennyiben a szélső szárnyak magasságát meg kell tartani, az egykori Hillebrandt-féle palota szárnyainak magasságában, akkor a központi rész, amely átmenetet teremt a központi hangsúlyhoz, nem csökkenthető, amint ezt a Várműterem tervein és Nyíri építész pályázatán láttuk, amelyet a zsüri javaslatba hozott. A központi részt a jelenlegi magasságban kell megtartani, mint Hauszmann tervein. A keleti rész miatt a diszudvarban keletkező bizonyos nehézségek technikailag és architektonikailag megoldhatóak.

2. A központi accentussal kapcsolatban a lengyel küldöttség, miután alaposan megismerkedett a tanulmányokkal, amelyeket a Várúterem rendelkezésére bocsátott, valamint a tervpályázatokkal, egyhanguan arra a következtetésre jutott, hogy az egyetlen helyes megkoronázása a központi épületnek dobon álló kupola, amelyet az eddigi terveken meg is oldottak. A jelenlegi kupolát át kell építeni, mégpedig tekintettel annak szükségességére, hogy a dobot fel kell emelni és meg kell nemesíteni architektonikus formáit a szecessziós szennyeződéstől való megtisztítás segítségével.

Ezzel egyidejűleg a vár magassági accentusa a dobbal és kupolával egy olyan megoldást kell, hogy nyerjen, amely funkcionálisan is értelmet kap. Különböző ezt a megoldást látta a küldöttség a Várúterem terveiben is. A kupola dobjának felemelése rendkívül szükséges és elengedhetetlen is. Ha az épületeket nyeregteretével borítják, arra is kell törekednünk, hogy a kupola sziluettné meg erősödjék és tanulmányozni kell a kupola csucsán lévő lanterna-koronázást. A kupola toronymegoldására Nyíri építész tett kísérletet pályamunkájában, a lengyel küldöttség ezt a kísérletet nem tartja sikeresnek, egyrészt azért, mert hiányzik az eszmei és funkcionális tartalma, másrészt az architektonikus formái idegenek és nem illeszkednek bele az egész vár architektonikus megoldásába.

3. A vár keleti homlokzata az 1. pontban már említett általános elgondolások szerint, valamint a 2. pontban említett központi accentus szempontjából a lengyel küldöttség véleménye szerint a következőképpen lenne megoldható: A központi részben a kupola accentusa alatt meg kell tartani a Hauszmann-féle portikuszt, a sarkokon kettőzött oszlopokkal és timpanonnal. Az oszlopsor előretolása a lengyel küldöttség véleménye szerint nem ajánlatos. Ezzel szemben az a véleményünk, hogy az oszlopsort mindkét oldalra el kell hagyni a főportikuszt mellől, hogy megnyugtatóbb és harmonikusabb legyen az egész egység képe. A küldöttség megvitatta a kérdést és arra az álláspontra helyezkedett, hogy csökkenteni kell az oszlopok számát az oldalrizalitokon 4 oszlopra, vagyis a Hillebrandt-féle eredeti architektonikus formát kell helyreállítani.

/Weinfeld és Rychtowski építészek azon a véleményen vannak, hogy a kolonád plasztikus szerepére való tekintettel 6 oszlopból kell felépíteni az oszlopsort, úgy mint a Hauszmann féle tervben láthatjuk./ A lengyel küldöttség egyhangulag azt az álláspontot fogadta el, hogy el kell hagyni az oldalrizalitik kupolafelépítményét, ehelyett enyhé hangsúlyt kellene a ballusztrád vonalán, amely a főpárkányt koronázza. Elengedhetetlennek látszik a Hauszmann féle tetőfelépítménynek elhagyása. Ezzel egyidejűleg a vártomb általános kialakításának megfelelően, amint az 1. pontban említettük, a tetőfelépítményeknek egy emeletnyi felépítmény hatású keltsek. Az ebből vont következtetéseket a 9. pontban részletezzük.

A lengyel küldöttség véleménye szerint a vár épületét nyeregteretével kell lefedni az eddigi ballusztrád mögött, ez megfelel a magyar hagyományos, architektonikus formának. Ebből következik, hogy a tetőt vörösrézrel kell fedni. A lengyel küldöttség egy része lehetségesnek tartja a rizalitik lapos-tetőzet kiképzését azzal, hogy a főballusztrádot felemeli, megfelelő rajzok és profilok szerint, és ezt a felemelést következetesen végrehajtják az egész épületen. Ez a megkoronázás azzal az előnnyel jár, hogy könnyen olvashatóvá teszi az épületnek az ég hátterén kibontakozó rajzát és nagyobb hangsúlyt ad a szobrászati sziluettné. A vár keleti főhomlokzat megoldásával kapcsolatban a lengyel küldöttség felhívja a figyelmet Károlyi építész pályázatára, amelyet igen jónak tart.

A szerző teljesen kikapcsolta a tengely accentust az oldalrizalitiknál és áttolta ezeket az accentusokat a sarkokra, amivel az egész sziluettt vár jelleget nyert és legyőzte az eredeti palotajelleget, amelyet Hauszmann alakított ki. Ebben a tervben nagy szerepet játszik a kupola központi hangsúlya és ehhez az accentushoz szorosan kapcsolódik az egyik idetorkoló tengely. Tekintettel azonban a már említett gazdasági, hagyományi motívumokra, amelyek a Hauszmann féle megoldáshoz kapcsolódnak, a lengyel küldöttség többsége a korrigált Hauszmann féle tervek szerinti újjáépítést tartja helyesnek.

4. A XVIII. századból származó déli homlokzatot a küldöttség véleménye szerint a Hillebrandt tervei szerint kell helyreállítani. A déli homlokzat egy részét azonban, amelyet Ybl épített hozzá, változatlanul meg lehet hagyni azzal, hogy a vele szomszédos XVII. századbeli palotát határozottan el kell különíteni tőle. Ez azzal érhető el, hogy ha ennek a résznek olyan jelleget adunk, mint a várudvar felől, mivel megteremtjük a megfelelő átmenetet a várudvarból a déli rész felé. Együttal térbeli kapcsolatot teremtünk a legrégibb vár erőrendszerével, amelyet a lehető legnagyobb mértékben eredeti állapotban kell helyreállítani. Itt a déli homlokzat problémáinak megoldásával kapcsolatban a lengyel küldöttség felhívja a figyelmet arra, hogy meg kell változtatni az erődfalak jelenlegi kiképzését az épülettel való csatlakozásánál.

A lengyel küldöttség véleménye szerint olyan megoldást kell találni, amely jobb architektonikus effektust ad és egyttal kapcsolatot teremt a különböző szinten lévő tarraszokkal.

5. A vár nyugati homlokzata mindenekelőtt az Ybl féle hatalmas masszívum kifogásolható, mint az alsó építmény miatt, mind a kétszeres válaszpárkány alkalmazása miatt, tekintettel azonban arra, hogy ez a rész kitűnő állapotban maradt és már munkálatok folynak rajta, a lengyel küldöttség lehetségesnek tartja, hogy mostani állapotában maradjon meg. A nyugati homlokzat további részeivel a későbbiek folyamán foglalkozunk, amikor kitérünk majd az udvarok kiképzésére és az erőrendszer falaira.

6. A Várúterem tervei szerint a vár északi homlokzatát helyesen fogták fel, mint a Szt. György teret kialakító egyik elemet. A lengyel küldöttség a műterem tervében helyesnek tartja, hogy a Hauszmann féle északi szárnyat nyugati irányban bővíti, hogy ezzel szimmetrikus képet kapjon az udvar. Nem kell azonban ezt a homlokzatot kapu-építéssel kiegészíteni, hanem az udvart észak felől csupán vasráccsal kell lezárni. Egyetértünk az elődvar nyugati megnyitása kérdésében. Ennek megfelelően mind az őrség épületét, mind az istállókat le kell bontani.

7. A lengyel küldöttség helyesnek tartja a Szt. György tér perspektivikus lezárását nyugat felől, tekintettel a tér belső kompozíciójára, valamint a tér hatásos megoldására.

A nyugati oldalon szükségesnek látszik a Teleky-palota helyreállítása és a régi istállók helyén pedig egy új épületet kell emelni, vagy át kell alakítani az istállók megmaradó részét az új kívánalomnak megfelelően. A keleti oldalon lévő műemlékek újjáépítését a küldöttség többsége helyesnek tartotta, tekintettel arra, hogy ez nyitja meg a tér tervlátat ebbe az irányba és megfelelőnek tartja az

erre a helyre tervezett mélyebb terraszt. A küldöttség helyesnek tartja, hogy a Honvédelmi Minisztérium épületét hátrább és alacsonyabban építsék fel. Ez szoros összefüggésben van a Disz tér architektonikus kiképzésével is. A lengyel küldöttség véleménye szerint a Disz tér megoldását a kontraszthatásban kell megtalálni a téren lévő polgári kis épületekkel, nyugaton, északon és keleten, melyek délen átmenetet teremtenek magához a várhoz. Ki kell egészíteni tehát a keleti sarkot a Disz tér 18. sz. alatti műemlék helyreállításával.

8. A lengyel küldöttség az első várudvar tervezett megnyitását helyesnek tartja, de kilátás szempontjából szükséges, hogy rendezzék a nyugati völgy és az ezzel szemben lévő dombhajlatot. Ezen a tengelyen lévő rizalit a lengyel küldöttség véleménye szerint gondokat okoz és szerintük Hauszmann tervei átalakítandók. Mindenek előtt el kell távolítani az itt rendezetlenül és szecessziósan épített épületeket.

9. A vár főudvarát egységes kompozícióban kell megalkotni, amely az Ybl-féle homlokzatok architektonikus elveire támaszkodik azzal, hogy a főhomlokzat sziluetdje céljából elfogadott elvek következtében a dunai oldalhomlokzatot egy emelettel magasabbra kell emelni, mint az oldalszármakokat. A várudvar nyugati homlokzata, amelyet Ybl tervezett, változatlanul kell maradjon.

10. A lengyel küldöttség megismerkedett a vár belső kiképzésének terveivel, amelyek kidolgozásának elveit, az elképzeléseit helyesnek tartja és magas architektonikus színvonalu terveiknek itél.

II. A VÁR ARCHEOLÓGIAI LELETEI:

Magyarország kultúrtörténetében a budai várak különösen nagy jelentősége van. Itt, az állami főhatóságok központjában olyan építészeti művek keletkeztek, amelyek ha nem pusztultak volna el a törökhódoltság idején, Magyarország számára olyan felbecsülhetetlen értékű kulturális kincset jelentenének, mint a krakkói vár a lengyelek számára. Erről tanuskodnak a feltárt gótikus vár elemei, valamint a Corvin Mátyás király idejéből származó pompás renaissance vár fragmentumai. Éppen ezért avárban folyó ásatások Magyarország nemzeti kultúrtörténete szempontjából rendkívül jelentősek. Minden emléket a leg gondosabban kell megőrizni és beilleszteni az új célokat szolgáló vár elemei közé. Abból kiindulva, hogy szocialista államban a nemzet kulturális értékeiről való gondoskodás integrális része az új szocialista kulturának, az archeológiai leletek részletes megvizsgálása és védelmük eddigi terveinek áttekintése után arra a meggyőződésre jutottunk, hogy a vár régi építkezésének most feltárt elemei nem jutnak megfelelő érvényre az újjáépítési tervekben. Éppen ezért mivel meg van a lehetőség a gótikus belső formák újjáteremtésére /kápólna és csarnok/ ezeket a formákat a boltozatok teljes rekonstrukciójával kell megtartani. A küldöttség véleménye szerint ezt lehetővé tevő várterasz-felemelés nem ütközik nagyobb nehézségekbe. Ezzel szemben a tervekben feltüntetett vasbetonlemez fedés szerencsétlen megoldás lenne, ha összehasonlítjuk a feltárt objektumok értékével. A XV. századbeli leletekkel kapcsolatban pedig, amelyet a palota keleti részén tártak fel és most újra betemettek, a küldöttségnek az a véleménye, hogy ebben az esetben megfelelő vasbeton lemez konstrukcióra lenne szükség a régi épületek fragmentumai felett, mert így ezek az épületrészek a várteraszok belsejében megtarthatók volnának.

III. ERŐDRENDSZER:

A Várhegy egyik jellegzetes és értékes eleme az erődrandszer, háromszoros védőfalával, a várnegyed néhány idetartozó rendelélájával és kapualjával, amelyek igen értékes műemlékek abból a korból, amikor a középkor védelmi rendszer átalakult újabb vár- védelmi rendszerre a tüzérségnek, mint általános fegyvernemnek megszületésével.

Az erődrandszert átépítések alkalmával többször betemették, lerombolták, többször szétszedték, átalakították. Az eddig végzett kutatások alapján azonban elég autentikusan megállapíthatók azok az összetevő elemek, amelyek lehetővé teszik a hiányzó részek kiegészítését. A helyszin szemlélnk idején megismerkedtünk az eddig folytatott ásatásokkal, archivális anyagokkal, ennek alapján a küldöttség az erődrandszert a folyómenti védelem ritka és értékes példájának tartja, mind architektonikus, mind történelmi szempontból nemcsak magyarországi viszonylatban, hanem általános viszonylatban is, ezért a lehetőség határain belül való újjáépítésüket igen szerencsés ötletnek tartja. Ennek a szándékknak a megvalósítása sem történelmi, sem műszaki akadályokban nem ütközik, mivel a fortifikáció helyreállítása vagy az ásatások idején felszínre került elemekre támaszkodik, vagy a részben még épen maradtakra, vagy részben a már beépítettek, amelyeket a vár átalakításánál használtak fel. Ennek ellenére a küldöttség ezen a néhány kiegészítő javaslatot tesz:

1. Helyre kell állítani a kapu előtti hidat úgy, hogy meghagyjuk a farkasvermet.
2. Tanulmányozni kell a kapu feletti torony tetejét, hogy elkerüljük a kőoromzatokat, amelyek nem felelnek meg az erődrandszer általános jellegének.
3. Ki kell egészíteni a déli nagy rondellát, le kell fedni a pártázatát.
4. Helyre kell állítani az eredeti nyugati falakat, a mostani falazás eltávolításával, vagy a téglával hozzáépített falak lebontásával.
5. Ami a kikötőt és az erődrandszert összekötő vízi erőd helyreállítását illeti, a küldöttségnek annak ellenére, hogy teljes mértékben elismeri ennek értékét, tekintettel azanban azokra a változásokra, amelyek ezen a területen az idők során bekövetkeztek figyelembevéve a terület topográfiai változását, /a Duna folyása megváltozott/, valamint azt, hogy Ybl pavillont épített

erre a területre, nem tartja szükségesnek. Hogy a régi berendezések plasztikus jellegét teljes mértékben helyreállítsák, teljes értékű architektonikus jellegű épületeket kellene elpusztítani, amelyek helyén teljesen más fragmentumok maradnak, ezeket nem tudánk pontosan újjíteremteni, mivel architektonikus formájukat nem ismerjük pontosan. A küldöttség véleménye szerint a vár erőrendszerének helyreállítása lehetetlen anélkül, hogy a keleti falakat a történelmileg hiteles formák magtartása nélkül állítanánk helyre, a védőoromzatok elhagyásával. A várnegyed védőfalaival kapcsolatban a küldöttségnek az a véleménye, hogy ezeket azokon a szakaszokon, ahol lehetséges, mindenütt helyre kell állítani.

IV. A VÁR ÓVÁROSA /Várnegyed/:

A budai várhegy XVI. században keletkezett óvárosa igen értékes történelmi szempontból. A várnegyed építkezésével kapcsolatban folytatott kutatások során számos XIV–XV. századbeli architektonikus egység és fragmentum került felszínre. Ezek nemcsak Magyarország kultúrtörténete szempontjából jelentősek, hanem kivételes értékűek egész Európa régi városainak viszonylatában is. A XVIII–XIX. század eleje az óváros plasztikai kialakításának szempontjából nagy, mulhatatlan antológiai értékeket hozott és a magyar nemzeti architektúra számára jellegzetes emlékekkel gazdagította a város történetét. A kapitalista korszak ezen a téren is rablógazdálkodásával tünt ki. Elpusztították a rendkívül értékes urbanisztikus egységeket, a tereket, utcákat és deformálták a város sziluettnégy egységét. Az óváros 1945-ös ostroma-nagy károkat okozott a megmaradt épületegységekben és magával hozta az újjáépítés utjának és formájának problémáit. A kitűnően előkészített dokumentációkkal megismerkedtünk, alkalmunk volt beletekinteni a város történelmébe és fejlődésébe, megismerkedtünk annak architektonikus tartalmával, közvetlenül a helyszínen vizsgáltuk az építményeket és ennek alapján a lengyel küldöttség a várnegyed problémájával kapcsolatban a következő észrevételeket teszi:

1. A várnegyed újjáépítése terén szerzett tapasztalataink alapján megállapíthatjuk, hogy meg van az újjáépítés minden lehetősége. Az óváros urbanisztikus egység lehet, magas kulturális értékkel, ugyanakkor azonban az új szocialista város feltételeihez és szükségleteihez is alkalmazkodik.

2. Ennek érdekében nemcsak hogy meg kell tartani a várnegyed urbanisztikus és plasztikai, már említett értékeit, hanem tovább kell kutatni, felszínre kell hozni, fel kell tárnai a többi is. Ugyanakkor azonban meg kell javítanunk az épülettömbök egészségügyi helyzetét és a lakóházakat az új szükségletnek megfelelően kell átalakítani.

3. Az a körülmény, hogy az óváros terei és utcái 12–18. m szélesek azt mutatja, hogy teljes mértékben alkalmas az egész városrész a korszerű közlekedés minden követelményének teljesítésére. Meg kell tehát tartanunk az utcák és terek meglévő rendszerét, és teljes mértékben, mert ezeknek nemcsak történelmi, hanem urbanisztikus és plasztikai értékei is vannak.

4. A tömbök építkezését részletesen kell analizálnunk, az eddig folytatott kutatások módszerei szerint és ennek alapján dolgozhatjuk ki a szanálás módszereit.

Tekintettel arra, hogy az egész városrész alacsony épületekből áll, meg kell tartanunk a házak 2-3 szintes formáját, valamint épen maradhatnak azok a belső udvarok, amelyek építészeti értékkel rendelkeznek. Ezzel szemben szükséges, hogy a kapitalista korszakból származó udvari szárnyépületeket eltűntessük, amennyiben nem rendelkeznek valamilyen különleges gazdasági értékkel.

5. Az így végzett elemzés alapján megállapíthatjuk a hasznos alapterületet, amely segítséget ad a gazdasági hasznosítás részletes programjának és tervének előkészítéséhez, miközben az új szocialista városépítés normáit alkalmazzuk és figyelembe vesszük a lakóterületeken kívül a szolgáltatásokhoz szükséges területeket is, vagyis gondoskodunk az iskolák, egészségügyi berendezések, üzletek, hivatalok, stb. elhelyezéséről.

6. A várnegyed minden pusztulás és átalakulás ellenére jellegzetes architektonikus arculatot öltött, amelyet meg kell tartanunk, tovább kell képeznünk és gazdagítanunk.

a/ Meg kell állapítanunk az utcaszínhez viszonyított párkánymagasságot a meglévő értékes építészeti műemlékekhez viszonyítottan. Az új épületeket ezeknek megfelelően kell tervezni és meg kell változtatni a kapitalista kompozíciót.

b/ Gondosan helyre kell állítani a XVIII., XIX. század elejéről származó barokk épületeket. Ezzel kapcsolatban a küldöttség úgy véli, hogy az ebből a korszakból származó részben, vagy teljesen elpusztult épületeket teljesen helyre kell állítani a rendelkezésre álló anyag alapján, még akkor is, ha ez az anyag csak félig ép anyag. Ilyen a Disz tér 8., valamint az 1., 2., 12. és 14. számú ház, számos ház az Uri utcában, Szentháromság téren, különösen az 1. és 3. számú ház. A Fortuna utcában a 18. sz. ház, az Ince pápa téren a 2. sz. ház, a Tárnok és Országház utcában néhány épület. Ezeknek a homlokzatoknak a helyreállítása biztosítja az óváros számára az egységes képet és egyúttal gazdagítja kifejező erejét, amelyet nehezen érhetnénk el ugynevezett neutrális homlokzatharmonizálással. A küldöttség ez esetben is lengyelországi városok hasonló épületeinek tapasztalataiból kiindulva veszi hasonlatát. Az alapjaiban újjáépített épületek terveinek kialakításánál minden tekintetben figyelembe kell venni az új tanulságokat.

7. A fenti probléma ismételt felveti a dokumentáció hiányának problémáját, nincs elegendő anyag az egyes házak rekonstrukciójához. Ahhoz, hogy a lakóházak jellegét megőrizzük, meg kell tartanunk az eredeti parcella felosztását, függetlenül attól, hogy milyen felosztást alakítunk ki belül, vagy hogyan tömörítjük az épületeket. Ugyanez a helyzet a Disz tér kialakításánál is.

8. Nehéz architektonikus konzervátori probléma az egyes házakban szép számmal felszínre hozott gót fragmentumok megőrzése. A küldöttség azon az állásponton van, hogy nem kell anatómiai preparatum-típusú formákat alkalmazni, hanem az egyes épületek architektonikus dominánság kell határozottan kifejezésre juttatni. Ezen a téren a küldöttség úgy véli, hogy tekintettel a

fellett elemek mértékére, gót jelleggel kell ujjaépíteni a tárnok u. 16, Országház u. 9, 18, 20, 22, Uri u. 31. sz. házakat. A Fortuna u. 10. sz. ház ügye további tanulmányozást igényel. A kapuk gót fragmentumai helyreállításának kérdése kétségtelenül fontos, mindenütt ahol ilyen elemeket találunk, vissza kell adnunk a kapualjak gót jellegét, függetlenül attól, hogy milyen az adott homlokzat architektonikus jellege. A gót kapualjak ilyen sokasága és változatossága rendkívüli jelentőségű egész Európában.

9. Az óváros tereinek kiképzésénél figyelemmel kell lenni az egyes épülettömbök elosztására és accentusára. Nagyon jó megoldás volt a volt Pénzügyminisztérium épületének átalakítása és alacsonyabbá tétele a Szentháromság téren. Hasonló átalakítást követel az Állami Levéltár épülete is, amelynek tömbje igen károsan hat az óváros egészének képében.

A Mária Magdolna templom lebontása /megmaradt a gót torony/ elrontotta a Kapisztrán tér egyensúlyát. A küldöttség véleménye szerint az egyensúly helyreállítása érdekében a templom helyén hasonló kubaturájú, közcélokot szolgáló épület kellene emelni, például üléstermet.

10. A küldöttség felhívja a figyelmet az óváros belső formái tanulmányozásának fontosságára. Ennek a tanulmányozásnak ki kell terjednie a homlokzatok kompozíciójára, valamint a falsíkok kidolgozására és a zöld felületek beillesztésére.

V. A VÁRHEGY KÖRNYÉKE

A Várhegy sziluettje minden értékének felszínre hozatalához feltétlenül szükséges, hogy Budapest városképére, az egész óvárosra annyira jellegzetes környezet, megfelelő előtérrel rendelkezzen. Ebből kiindulva a küldöttség hangsúlyozza, hogy a vár tervezett ujjaépítését nem szabad a Várhegy környékének rendezésétől elválasztani. Ennek érdekében a terület alapos tanulmányozás után meg kell alaposan vizsgálni a várhegytől kelet felé, a Duna felé és nyugat felé elterülő részeket, a háttérben lévő hegyekkel.

Rendezni kell a Várhegy teljes környékét architektonikus szempontból, nemcsak az értéktelen házak eltávolítására van szüksége, hanem még olyanokéra is, amelyek gazdaságilag esetleg szükségesnek látszanak, de építészeti szempontból értéktelenek és az egész kép szempontjából ártalmasak. A küldöttség különösen a következők fontosságát emeli ki:

1. Mindenekelőtt a Dunapartot kell rendezni a Lánchídtól a Döbrentei térig.

2. Rendezni kell a déli hegynyulvánt, az Apród utca magas épületeinek eltávolításával, valamint a Váralja utca és Attila krt. közötti területet.

3. Felül kell vizsgálnunk a Gellérthegy, Németvölgyi ut és a Krisztina város közötti épületek mind a beépítés sűrűsége szempontjából, mind a magasságuk tekintetében és architektonikus kifejezésüket illetően, mégpedig azért, hogy megszabadítsuk a Várhegy előterét a modernisztikus épületektől, amelyek nem illenek a vár terveinek elképzeléseibe. Például határozottan hibás a Palota tér és korszerű MTI székház.

ÁLTALÁNOS ÉSZREVÉTELEK

A küldöttség tanulmányi során, amelyek alapján kidolgozta fenti véleményét, megismerkedett az összes anyaggal és dokumentációval és azokkal a munkálatokkal, amelyeket a Vármüterm Janáky építésmérnök vezetése alatt végzett. A küldöttség a legnagyobb elismerést fejezi ki az itt végzett tanulmányok alaposága, sokoldalúsága és történelmi dokumentálása iránt, nagy elismeréssel nyilatkozik az archeológiai tanulmányok iránt, amelyekben az egész együttesnek nagy érdeme volt, mint együttesnek és külön-külön is. Ezekben a munkálatokban mélyes tudást, nagy architektonikai hozzáértést látunk, és ez adta meg az alapot a műterm tudományos és művészeti munkamódszerének. És adott lehetőséget annak a munkának továbbvitelére, amellyel a Vármüterm az előtte álló nagy, nehéz széleskörű munkát folytatja, amely ugy építészeti, mint számos műszaki probléma megoldását követeli nap, mint nap. Ez a módszer és a módszer alapján kidolgozott tervsorozat meggyőzte a küldöttséget arról, hogy a vár, óváros /várnegyed/ ujjaépítése értékes hozzájárulás lesz a tartalmában szocialista és formájában nemzeti magyar építészeti kultúra továbbfejlesztésének.

Szigoruan titkos!
Készült 40 példányban.
15. számú példány.

A Gazdasági Bizottság 10.327/1959.sz. határozata a budai volt királyi Palota rendeltetéséről.

A budai volt királyi Palota rendeltetésével és helyreállításával kapcsolatban a Gazdasági Bizottság az alábbiakat határozza:

1./ A Palotát és környékét a főváros egyik művelődési központjává kell kiképezni.

2./ A Palota "A" szárnyában és az un. Sándor palotában a Legújabbkori Történelmi Múzeumot kell elhelyezni. A Palota "B", "C" és "D" szárnyát a Nemzeti Galéria részére kell helyreállítani oly módon, hogy abban helyet kapjon a Szépművészeti Múzeum másolat gyűjteménye is, s a nagytermet reprezentációs, esetleg kiállítási célokra is fel lehessen használni.

Az "E" szárnyban a Budapesti Történeti Muzeumot, az "F" szárnyban pedig a Széchenyi Könyvtárat kell elhelyezni. Az utóbbi számára a lebontott istálló helyén biztosítani kell a további terjeszkedés lehetőségét.

3./ A Palotán kívül eső, de a városkép és a városszerkezet szempontjából vele összefüggő területet fokozatosan be kell építeni és a romos épületeket lehetőleg 1968-ig szintén helyre kell állítani.

A Várszínházat a Budai Kamaraszínház céljaira, az egykori Karmelita kolostort a Magyar Tudományos Akadémia intézeteinek, a volt Honvédelmi Minisztérium épületét Néprajzi Múzeumnak, az un. Teleki Palotát pedig a Kiadói Főigazgatóság céljaira kell helyreállítani. Ez utóbbi épületben kell elhelyezni a nyomda- és könyvtörténeti muzeumot, illetőleg kiállítást is.

4./ A 2./ és a 3./ pontban említett intézmények elhelyezése kapcsán felszabaduló helyiségekben elsősorban lakást, iskolát, szállodát, muzeumot, állami levéltárat, stb. kell elhelyezni.

5./ A Gazdasági Bizottság utasítja az építésügyi minisztert, hogy a jelen határozatban megállapított rendeltetési célok figyelembevételével – 1960. február 29-ig – készítsék el a Palota helyreállításának beruházási programját és jóváhagyásra terjesszék a Gazdasági Bizottság elé.

6./ A 10.157/1958. GB. sz. határozat 2./ és 3./ pontja a jelen határozatnak megfelelően módosul.

Budapest, 1959. december 30.

Apró Antal s.k.
a Gazdasági Bizottság elnöke.

GYÖRGY KÓKAY

SOURCE DOCUMENTS OF THE LOSSES OF THE FORMER ROYAL PALACE AND OF THE PRELIMINARIES OF ITS RECONSTRUCTION

Summary

These documents serve as a sequel and addenda to the chapter "Documents of the 1945 siege of Buda" published in No. XXVI. Most of the sources presented have come from my research in the Hungarian National archives, and some from private collections.

The inventory of the losses of the former royal palace was taken by the Castle Governor's Office, headed by Castle Governor László Szabó. Although an ordinance issued by the provisional national government wound up the Castle Governor's Office with effect from 27 November, the losses were nevertheless recorded by the experts of the Office. The results of their job are published here for the first time. The section of their survey pertaining to building damages was used as the basis of the first reconstruction plans. The inventory of the losses of furnishings and works of art remains the only authentic source for the theoretical reconstruction of the old palace. The list of the dimensions of the palace's first-floor rooms is truly unique in this respect.

The following three, high-level statutes laid down how the palace was to be used during the reconstruction period (1949–1985):

1) Clause 3 of Para 49 of Act XXV of 1949, which stipulates that "the Castle of Budapest, destroyed in the fascist war, be reconstructed to serve as government headquarters, with a budget of 130 million forints";

2) Article 2 of the Economic Committee's decree No. 10.157 (7 September 1958), which declared that "the palace shall be reconstructed to house government offices and reception quarters, significant cultural institutions, and ministries with limited customer traffic (high authorities)"; and

3) Article 1 of the Economic Committee's decree No. 10.327 (30 December 1959), which stated that "the palace and its environs shall be converted as one of the cultural centres of the capital."

Altogether six proposals were developed in keeping with the above guidelines. Béla Kollányi published his assessment of them in 1990, entitled "The reconstructed Palace of Buda." The literature, however, is still lacking the publication of the source material including relevant expert opinions, statements, and the Hungarian Workers' Party's leadership declarations. The documents of the closed tender put out for developing the Danube front of the castle, and the visiting Polish delegation's report are especially valuable when assessing the preliminaries of the reconstruction. By publishing these documents the author wishes to meet a long-felt want in the literature.

ADATOK A BUDAVÁRI PALOTAEGYÜTTES 1945 UTÁNI ÉPÍTÉSTÖRTÉNETÉHEZ*

„Két három év múlva [...], amikor a nép életszínvonala már lényegesen emelkedett, igenis hozzá kell fogunk ahhoz, hogy a várat biztonságos párt- és kormányzati vezető központtá építsük ki.”

GERŐ ERNŐ, 1954. I. 12.¹

A palota ostrom utáni állapotát dokumentáló döbbenetes hatású fényképfelvételek ellenére is kétségek merülhetnek fel a helyreállítás, az újjáépítés mértékének indokoltóságát illetően. A jelek arra utalnak, hogy a háborús károk felszámolását, az átépítést a szükséges léptéken túl motiválta egy ideologikus alapú politikai akarat, mely döntően kormányzati – párt- és állami – negyed kialakítását célozta, 1949-től.

A 80-as évek közepéig elhúzódo építkezést és elsősorban a Janáky István és munkatársai által készített számos tervváltozat sorát az irodalom két fő szakaszra osztja: 1949-től 1954/5-ig és 1957-től 1985-ig.²

A felhasználási cél vonatkozásában 1957-től következett be a nem előzmények nélküli fordulat. Ekkor fogalmazódott meg hangsúlyosabban az a gondolat, hogy az épületkomplexum a kultúra palotája legyen. 1954-ben a voluntarista gazdaságpolitika csődje következtében leállított munkálatokat 1959-ben indították újra, de csak 1960-ban tisztázódott véglegesen az épületek napjainkban is fennálló funkcionális felosztása.

A palota észak–déli irányban hosszan elnyúló 73 (3+13+13+6+3+6+13+13+3) tengelyes, váltakozó magasságú – három- és ötszintes – keleti homlokzata centrumában emelkedik a timpanonos, tamburos, kupolás épületszakasz. Két oldalán kolonnádos szárnyak kapcsolják össze az erőteljesen, négy tengellyel előrelépő, öttengelyes kolonnáddal díszített, manzárdtetős, hangsúlyos két tömeget. Az északi volt a nagy táncterem, a déli pedig a díszterem vagy trónterem. Az ezektől északra, illetve délre nyúló szárnyak enyhe kiugrású sarokrizalittal záródnak, amelyeket itt ismét manzárdtető koronáz. Alaprajzi elrendezésében a dunai szárny egésze hozzátvetőlegesen E formát mutat. A déli szakasz – (E épület) Budapesti Történeti Múzeum – őrzi belső udvaros elrendezését, határolja délről az Oroszlános udvart, melyet nyugatról a masszív alépitményen emelkedő krisztinavárosi szárny zár. Belső udvarait szintén beépítették az Országos Széchényi Könyvtár (F épület) szükségletei céljára. Északon, a Díszudvar felől az Oroszlános kapu zárja a róla elnevezett udvart. A dunai front északi szakaszában (A épület) a Kortárs Művészeti Múzeum – Ludwig Múzeumot, a B, C és D részben a Magyar Nemzeti Galériát helyezték el.

Jelenlegi állapotában az épületegyüttesen – a bontások és átépítések eredményeként – a XIX. század végi történelmi stílusok idézeteit láthatjuk a fő tömegek megtartásával, a belsők nagymérvű, s csak részben a pusztulás okán történt átépítései mellett.³

1945 után a történelem süllyesztőjébe küldött „úri-hortysta” Magyarország emblemikus, jelképi erejű épületének műemléki-történeti, szakmai szempontú helyreállítását az önmagát történelmi nóvumként definiáló új hatalom valójában nem vállalta, (s természetének logikájából következően) nem is vállalhatta. Koherens, átfogó programot a nagyszámú irat- és tervanyagban megjelenő erőfeszítések ellenére sem tudott a

*Ezen a helyen köszönöm meg a Zádor Anna Alapítványnak, hogy 1999. évi díjával támogatta a dolgozat megírását.